

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Katedra sociální pedagogiky

Vliv rodinného prostředí na coming out homosexuálně orientovaných členů rodiny

Diplomová práce

Autor: Karolína Auxtová
Studijní program: N7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika
Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Petra Kalibová

Zadání diplomové práce

Autor:	Karolína Auxtová
Studium:	P13406
Studijní program:	N7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální pedagogika
Název diplomové práce:	Vliv rodinného prostředí na coming out homosexuálně orientovaných členů rodiny
Název diplomové práce AJ:	The influence of family background on the coming out of homosexually oriented family members

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce je zaměřena na zkoumání vlivu rodiny a jejího prostředí na coming out homosexuálně orientovaných jedinců. Teoretická část se zabývá charakteristikou rodiny (funkce, typy) a jejím vlivem na jedince. Dále se bude věnovat popisu coming outu a homosexuality z hlediska historie, ale hlavně současnosti. Cílem teoretické části práce je seznámit se s problematikou a procesem coming outu. Praktická část představuje kvalitativní výzkumné řešení, polostrukturované rozhovory. Rozhovory budou prováděny s osobami, které prošli procesem coming outu. Cílem praktické části práce je zjistit, jaký vliv má rodina v coming outu homosexuálně orientovaného člena rodiny.

Anotace:

Diplomová práce je zaměřena na zkoumání vlivu rodiny a jejího prostředí na coming out homosexuálně orientovaných jedinců. Teoretická část se zabývá charakteristikou rodiny (funkce, typy) a jejím vlivem na jedince. Dále se bude věnovat popisu coming outu a homosexuality z hlediska historie, ale hlavně současnosti. Cílem teoretické části práce je seznámit se s problematikou a procesem coming outu. Praktická část představuje kvalitativní výzkumné řešení, polostrukturované rozhovory. Rozhovory budou prováděny s osobami, které prošli procesem coming outu. Cílem praktické části práce je zjistit, jaký vliv má rodina v coming outu homosexuálně orientovaného člena rodiny.

Garantující pracoviště:	Katedra sociální pedagogiky, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	Mgr. et Mgr. Petra Kalibová
Oponent:	PaedDr. Monika Žumárová, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	20.12.2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala pod vedením Mgr. et Mgr. Petry Kalibové samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Poděkování

Děkuji Mgr. et Mgr. Petře Kalibové za odborné vedení práce, poskytování cenných rad k práci. Dále děkuji všem informantům za poskytnutí rozhovoru. Poděkování patří rovněž Mgr. Ivetě Doležalové za jazykovou korekturu.

Karolína Auxtová

Anotace

Auxtová, Karolína. *Vliv rodinného prostředí na coming out homosexuálně orientovaných členů rodiny*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016. 97s. Diplomová práce.

Diplomová práce je zaměřena na zkoumání vlivu rodiny a jejího prostředí na coming out homosexuálně orientovaných jedinců. Teoretická část se zabývá charakteristikou rodiny (funkce, typy) a jejím vlivem na jedince. Dále se bude věnovat popisu coming outu a homosexuality z hlediska historie, ale hlavně současnosti. Cílem teoretické části práce je seznámit se s problematikou a procesem coming outu. Praktická část představuje kvalitativní výzkumné řešení, polostrukturované rozhovory. Rozhovory budou prováděny s osobami, které prošly procesem coming outu. Cílem praktické části práce je zjistit, jaký vliv má rodina v coming outu homosexuálně orientovaného člena rodiny.

Klíčová slova: rodina, homosexualita, coming out.

Annotation

Auxtová, Karolína. *The influence of family background on the coming out of homosexually oriented family members*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2016. 97 s. Diploma Thesis.

The diploma thesis is focused on research of the family and its background on the coming out of homosexually oriented individuals. The theoretical part is dealing with family characteristics (function, types) and its influence on the individual. Next I am dealing with the description of homosexuality from the point of view of history, but primarily from the point of view of the present. The aim of the theoretical part is to introduce the issue and process of coming out. The practical part represents qualitative research solution, partly structured interviews. The interviews are performed with individuals who have undergone the process of coming out.

Keywords: family, homosexuality, coming out.

Obsah

Úvod.....	9
1 Rodina jako socializační činitel	11
1.1 Funkce rodiny	12
1.2 Typy rodiny	14
1.3 Vnitřní struktura rodiny	16
1.4 Česká rodina	17
1.5 Gender v rodinném prostředí.....	19
2 Homosexualita	22
2.1 Defínice pojmů	23
2.1.1 Homosexuální chování.....	23
2.2 Homosexualita jako norma.....	24
2.3 Výskyt homosexuality	25
2.4 Příčiny vzniku homosexuality	26
2.4.1 Sexuální preference u dětí.....	28
2.5 Léčení homosexuality.....	28
2.6 Homosexuální lidé středního věku	29
2.7 Gayové.....	30
2.8 Lesby	31
2.9 Historie homosexuality.....	32
2.9.1 Křesťanství a homosexualita.....	34
2.9.2 Homosexualita ve starověkém Řecku	35
2.10 Pohled současnosti na homosexualitu.....	36
3 Coming out	41
3.1 Coming out jako proces.....	41
3.2 Jsem gay/lesba	43
3.3 Vnější coming out (podpora rodiny a blízkého okolí).....	45

3.3.1	Rodiče – vyrovnání se s homosexuální orientací dítěte	46
3.4	Homofobie	50
4	Výzkumné šetření	54
4.1	Otevřené kódování.....	63
4.2	Axiální kódování	82
4.3	Selektivní kódování	87
	Závěr	92
	Seznam použitých zdrojů	94
	Seznam příloh.....	97

Úvod

Téma Vliv rodinného prostředí na coming out homosexuálně orientovaných členů rodiny bylo vybráno z toho důvodu, že homosexuálové jsou také menšina, i když sexuální. Jedná se o lidi, kteří potřebují naši pomoc. Často se stává, že takovou pomoc potřebují již na základní či střední škole. Pedagogové či sociální pracovníci mají mnoho informací o spoustě menšin (např. etnických nebo náboženských), ale o menšině homosexuální se příliš nemluví. Proto by základní informace o homosexualitě a procesu coming outu měli mít i sociální pedagogové, kteří pracují především ve školství či neziskových organizacích, jež se orientují na práci s dětmi a mladistvými. Je důležité si uvědomit, že homosexualita provází lidstvo, ale také ostatní živočichy, od počátku života na Zemi. V průběhu dějin se na homosexuální jedince pohlíželo různě. Byla období, kdy homosexuální styk byl schvalován ba dokonce vyžadován společností. Bohužel byla i období, kdy homosexualita byla trestána smrtí. I v dnešní postmoderní době existují státy či určitá náboženství, která odsuzují homosexuály k trestu smrti. Je velice zajímavé, jak je v určitých institucích (vězení, armáda apod.), striktně rozlišováno mezi homosexuální orientací a homosexuálním chováním. Homosexuální chování je schvalováno, ba dokonce vyžadováno, ale homosexuály je opovrhováno. S rozvojem medicíny a ostatních přírodovědných či společenských věd došla většina lidstva k tomu, že jsou mezi námi jedinci, kteří nepatří mezi většinové, a především k tomu, že tito jedinci nejsou nemocní či jiným způsobem postižení nebo snad úchylní, pouze je přitahují lidé stejného pohlaví. Mnoha lidem připadá, že se s homosexuálními jedinci v posledních patnácti letech tzv. „roztrhl pytel“. Často slyšíme, že jich dříve tolik nebylo, nebo že je to dnes moderní být gay/lesba. Odpověď je jednoduchá. Dnes jsou přeci lidé vzdělanější a tolerantnější, proto se homosexuálové nemusejí stydět a mohou vyjít na veřejnost a zapojit se do běžného života, a to i se svým partnerem, samozřejmě stejného pohlaví. Proces uvědomování si homosexuální orientace, tedy coming outu, s sebou přináší jistá nebezpečí (sebepoškozování, bilanční sebevraždy). Proto je velice důležité, aby gayovi či lesbě pomohlo blízké okolí, zejména rodina. Často se rodinní příslušníci s danou informací nemohou vyrovnat sami, proto ani nepomohou homosexuálně orientovanému členovi. V takové chvíli se nabízí vyhledat pomoc odborníků zejména psychologů, psychoterapeutů či sexuologů, kteří postupnou prací se všemi členy rodiny (především s gayem/lesbou) pomohou se smířením se

s homosexuální orientací a s dokončením procesu coming outu. A to všech členů rodiny, protože tzv. coming outem si musí projít i ti, co se dozví o homosexuální orientaci blízkého člověka. Je velice důležité, aby homosexuální jedinci věděli, že je jejich okolí má stále rádo, bez ohledu na sexuální orientaci.

Cílem práce je zjistit, jakou funkci má rodina v procesu coming outu homosexuálně orientovaného člena rodiny a zda svým homosexuálním členům poskytuje dostatečnou podporu. Teoretická část bude opřena o poznatky odborníků na témata rodiny, homosexuality a coming outu. Problematice homosexuality se věnuje v České republice Doc. Mgr. Pavlína Janošová, Ph.D., která se dále zabývá genderem a celkově mladistvými. Dále se tématu homosexuality věnuje doc. PhDr. Kateřina Nedbálková, Ph.D. Výzkumná část bude prováděna pomocí kvalitativní výzkumné metody, a to polostrukturovaným rozhovorem se šesti oslovenými informanty.

1 Rodina jako socializační činitel

Rodina bývá často označována za základní jednotku státu, malou sociální skupinu, sociální instituci, primárního socializačního činitele a společensky schválenou formu soužití. Rodina je první uskupení osob, do kterého se člověk rodí. Pokud bychom chtěli na rodinu pohlížet z hlediska dělení skupin, jedná se o primární skupinu, která vznikla na základě sympatií muže a ženy, biologické náhody a vyznačuje se velkým množstvím emočních vazeb a korporací mezi členy rodiny. Jak již bylo uvedeno, jedná se tedy o primární, malou, poloformální (není hierarchie, ale jsou zde jasná pravidla) a referenční skupinu (Lašek, Loudová, 2013). Matoušek (1997, str. 8) definuje rodinu jako: „*první a dosti závazný model společnosti, s jakým se dítě setkává. Předurčuje jeho osobní vývoj, jeho vztahy k jiným skupinám lidí.*“ Lašek, Loudová (2013, str. 10) uvádí, že: „*rodina jako základní socializační prvek přináší nejen bezpečí, redukci nejistot, ale i možnost vytvoření a realizace emočních vazeb dítěte k okolí a naopak, možnost seberealizace a později i překročení vlastního já.*“ Pokud tedy rodina funguje na základě uvedené citace, tak je schopna vyrovnat se i s nástrahami, které život přináší (nemoc, úraz, smrt, ale i homosexuality členů rodiny). Cílem celé společnosti je to, aby byla tvořena rodinami, které jsou plně funkční a zapojují se do běžného života. Rodinu můžeme charakterizovat i jako systém, a to v kontextu prostorovém – systém, subsystem, ale i časovém. Časovému kontextu rozumějme tak, že každá rodina prožívá určité časové cykly (Sobotková, 2000). Kantor a Lehr (1975) shrnují základní charakteristiky rodinných systémů takto: 1. rodinné systémy jsou organizačně složité (spletité rodinné vztahy), 2. rodinné systémy jsou otevřené (schopnost změny), 3. rodinné systémy jsou adaptabilní (mění se na základě vnitřních a vnějších vlivů), 4. rodinné systémy jsou systémy průběžné informační výměny (Sobotková, 2001). Rodina jako systém je tvořena třemi generacemi – prarodiče, rodiče, děti, a několika subsystemy – manželský subsystem, subsystem rodič – dítě, sourozenecký subsystem. O subsystemech více v kapitole 1.3. Je důležité si uvědomit, že každá rodina funguje v určitém prostředí. Kraus a Poláčková (2001) definují prostředí jako prostor, který nás obklopuje a určitým způsobem na nás působí. Z toho vyplývá, že pokud je rodinné prostředí harmonické a funkční, dochází ke správnému rozvoji všech členů rodiny. Rodinu můžeme jednoduše charakterizovat jako malou skupinu lidí, kteří společně žijí a jsou svázáni pokrevními a citovými vazbami (Kraus, Poláčková, 2001). Rodina je první sociální skupina, se kterou se dítě potká. Rodina dítěti vštěpuje základní

hodnotový systém. Tím, že v rodině často dochází ke konfliktům, dítě se je učí zvládat (Matoušek, 1997). Dle Krause (2014) je rodina: „*nepostradatelnou a těžko nahraditelnou institucí pro dospělého, natož pro dítě.*“

Rodina se po celou dobu vývoje lidstva formulovala, vytvářela a přetvářela. Nemůžeme říci, že dnešní podoba rodiny je ta konečná. Předpokládáme, že rodina existovala již v době kamenné, ale nejedná se o rodinu v dnešním slova smyslu. Předpokládáme, že role otce nebyla dána biologicky, otec byl vždy významný muž daného rodu. Jednalo se asi o menší rodiny, kde byly děti dlouho kojeny, protože to byl určitý druh antikoncepce. Po neolitické revoluci se rodiny začaly zvětšovat. Neolitické kultury se vyznačují především uctíváním žen jako nositelek života, které zajišťovaly přežití rodu. Uctívání žen bylo nejvýznamnější na Krétě, jsou ale i důkazy o tom, že ženy měly hlavní slovo i na americkém kontinentu. Stojí k zamyšlení, kde nastal ten zlomový okamžik, ve kterém došlo k převrácení rolí. Pravděpodobně s tím souvisí rozvoj vojenství, obchodování a honba za větším majetkem (Matoušek, 1997).

1.1 Funkce rodiny

Každá rodina musí vykonávat určité funkce proto, aby mohla fungovat a přežít v dané společnosti. Nejčastěji se uvádějí tyto funkce:

1. Biologicko-reprodukční funkce – jedná se o funkci, která je potřebná pro rodinu, ale i pro společnost jako celek. Společnost potřebuje, aby se rodil určitý počet dětí kvůli svému dalšímu vývoji. V současné době se objevuje trend odkládání mateřství. Sobotková (2001) uvádí, že trend odkládání mateřství je způsoben několika sociodemografickými hledisky – zvyšující se vzdělanost a zaměstnanost žen, růst rozmanitosti forem rodinného života, kontrola porodnosti. Zvyšující se vzdělanost a zaměstnanost žen je spojena s tím, že nejprve dochází k budování kariéry a až poté k plození dětí (Sobotková, 2001). Často tedy dochází ke vzniku dvoukariérových manželství. Jako růst rozmanitosti forem rodinného života můžeme chápat zvyšující se počet rozvodů a znovuuzavírání manželství. Roste i počet nesezdaných párů (žijí tzv. na hromádce) a počet svobodných matek. V této souvislosti pod pojmem kontrola porodnosti rozumíme rozšíření antikoncepčních prostředků (Sobotková, 2001). Možný (1999) uvádí, že především v západních zemích rozšíření antikoncepčních prostředků a snížení porodnosti má za následek změnu ve věkové struktuře obyvatel. Jedná se o vysoký počet lidí přesahujících věk 65 let. V tradiční rodině byl hlavním smyslem rodiny plození

a výchova dětí. V rodině moderní se setkáváme s typem rodiny, kde je pouze jedno dítě. Vzrostl i počet manželských párů, které nechtějí mít děti vůbec.

2. Sociálně-ekonomická funkce – rodina jako základní jednotka státu se zapojuje do ekonomického systému společnosti. Dle Krause (1999) došlo v této funkci ke změně v tom směru, že rodina opět začala představovat samostatnou ekonomickou jednotku (podnikají doma vedle svého zaměstnání). Pokud dojde k narušení této funkce, může dojít k hmotnému nedostatku rodiny a s tím je spojena nezaměstnanost a zvyšování životních nákladů (Kraus, 2014). Důležité je vybudovat správné ekonomické myšlení u dětí a mládeže (Smutková 2007).
3. Ochranná funkce – jedná se o zajištění základních životních potřeb všech členů rodiny, ale také o ochranu zdraví dětí a ochranu před sociálně patologickými jevy (Smutková, 2007). Tato funkce bývá také označována jako zaopatřovací či pečovatelská (Kraus, 2014).
4. Socializačně-výchovná funkce – v rodině se učíme základním životním návykům a způsobům chování, které budou později uplatňovány v životě společnosti. Jak uvádí Lašek a Lounová (2013), nesmíme zapomínat na to, že rodina jedince ovlivňuje pozitivně i negativně. Na základě rodiny, ve které jedinec žije, začne sám uvažovat o tom, jakou rodinu by chtěl jednou sám založit a které prvky převezme ze své primární rodiny.
5. Rekreační, relaxační, zábava – jedná se o takové aktivity, které slouží k upevnování rodinné koheze.
6. Emocionální funkce – jedná se o citové zázemí, pocit lásky, bezpečí a jistoty. Často bývá označována jako nejdůležitější funkce. Pokud tato funkce není dostatečně naplňována, dochází k citovým deprivacím, frustraci, poruchám chování, které mohou vést k delikvenci (Smutková, 2007).

Lašek, Loudová (2013) uvádějí, že funkčnost rodiny je narušena z těchto důvodů:

1. nezralost rodičů (chybí životní zkušenosti a rodiče nejsou schopni vytvořit pro dítě vhodné prostředí),
2. přetíženost rodičů (rodiče mají tolik vlastních problémů a úkolů, že nejsou schopni se postarat o dítě),
3. perfekcionalismus rodičů (rodiče kladou na dítě přehnané nároky, které dítě není schopno plnit),
4. autoritářská výchova (dítě nemá možnost nalézt vlastní individualitu),
5. rozmazlující výchova (rodiče se zcela podřizují přáním dítěte),
- nadměrně liberální výchova (děti nemají žádný pevný řád a oporu),

7. odkládající rodina (rodiče nechtějí trávit příliš času s dětmi a snaží se jich zbavit),
8. disociovaná rodina (vztahy v rodině a v okolí rodiny jsou neustále narušovány).

1.2 Typy rodiny

Ve společnosti nemáme pouze jeden typ rodiny, ale několik. Záleží na počtu členů v rodině, ale také na tom, zda rodina plní své funkce. Kraus (2014) uvádí tyto typy rodiny:

1. rodina nukleární
(rodiče a děti, patří zde i děti adoptované),
2. rodina rozšířená
(nukleární rodina, která je rozšířena o blízké příbuzné),
3. rodina úplná
(jsou přítomni všichni členové),
4. rodina neúplná
(některý člen rodiny chybí),
5. rodina funkční
(všechny základní funkce rodiny jsou plněny),
6. rodina dysfunkční
(některé základní funkce rodiny nejsou dostatečně plněny),
7. rodina afunkční
(základní funkce rodiny nejsou vůbec plněny a rodina se vnitřně rozkládá),
8. rodina orientační
(jedná se o rodinu, ve které dítě vyrůstá),
9. rodina prokreační
(jedná s o rodinu, kterou jedinec sám zakládá).

Je patrný vliv orientační rodiny, tedy rodiny, ve které jsme žili, na rodinu, kterou zakládáme. Každý z nás si přenáší „své“ rodinné vzory. Dochází k tomu, že napodobujeme rodiče stejného pohlaví. Vliv při zakládání rodiny má také sourozenecká pozice, kterou jsme zaujímali v orientační rodině. Nejstarší sourozenec má tendenci vést a ochraňovat, mladší sourozenec spoléhá na to, že ho bude někdo vést a ochraňovat jej (Matoušek, 1997).

Rodinu můžeme dále rozdělit na základě změn ve společnosti na rodinu tradiční, moderní a postmoderní. Tradiční rodinu můžeme charakterizovat trvalým svazkem,

který trvá po celý život. Všichni členové rodiny mají v rodině náležitou péči a ochranu. Tradiční rodina není rodina nukleární, která je charakteristická pouze rodiči a dětmi, ale je vícegenerační. Role členů jsou jasně hierarchizované, v čele stojí muž. Nové rodiny vznikaly tak, aby byly naplněny především zájmy orientačních rodin, tedy nezáleželo na individuální volbě (Smutková, 2007). Moderní rodina je oproti rodině tradiční spíše nukleární. Vznik rodiny je již plně individuální, velice omezeně se do vzniku nové rodiny zapojuje rodina orientační. Není zde parný vliv náboženství. Neobjevují se zde jasně hierarchizované role členů, v čele již nestojí pouze muž. Postmoderní rodinou bývá podle Matouška označována západoevropská rodina. Nebývá zakládána kvůli plození dětí, hierarchie je velice individualizovaná. Není zde patrná jasná autorita (Smutková, 2007).

Další dělení je na základě toho, kdo stojí v čele rodiny. Rozdělujeme rodiny patriarchální, zde je hlavou rodiny muž; matriarchální, charakteristická je dominantní role ženy; rovnostářská, zde je vyvážená role muže a ženy; emancipovaná (označována i pojmem postmoderní), kde jsou oba rodiče zcela rovnocennými

(<http://www.kdejsitato.cz/rodina/rodina-zaklad-statu.html>).

Je důležité si uvědomit, že žádná rodina není stejná. V každé rodině probíhá výchova odlišně a každé dítě vyžaduje jiný přístup. Někteří rodiče se snaží o to, aby v dětech vypěstovali především samostatnost, jiní rodiče naopak chtějí, aby jejich děti byly pořád závislé. Cílem výchovy by měla být zejména připravenost jedince zapojit se do běžného života společnosti.

Máme tři základní typy výchovných stylů (Shaffer, 2009 in Lašek, str. 13):

1. Autoritářský styl - tento styl je charakteristický nízkou mírou komunikace, direktivností. V tomto výchovném stylu hraje velkou roli trestání, a to i fyzické.
2. Povolující styl - vyznačuje se maximální mírou volnosti dítěte. Nejsou zde žádné požadavky a zákazy, trestání je opravdu minimální. Jedná se v podstatě o to, že rodiče spoléhají na to, že dítě si na vše přijde samo formou pokus – omyl.
3. Styl opřený o autoritu - zde se objevuje jasná komunikace, aby bylo dítě schopno pochopit požadavky. Jsou stanoveny jasné zásady a principy, aby dítě pochopilo, co je dobré a správné.

Samozřejmě existují různé kombinace výchovných stylů. Rodiče by měli být schopni rozeznat to, jak mají komunikovat se svými dětmi a hlavně vědět, že výchovný styl, který využíval u jednoho dítěte, nemusí být úspěšný u dítěte druhého.

V každé rodině se odlišně hodnotí chování dívek a chlapců. Od každého pohlaví je podvědomě očekáváno něco jiného. V dnešní moderní době samozřejmě platí v naší společnosti rovnoprávnost, ale i přesto je v nás stále zakódován jiný přístup v určitých situacích (Lašek, Loudová, 2013). Všichni kupujeme holčičkám panenky a chlapečkům autíčka. Pokud by se objevilo to, že dítě preferuje hračky opačného pohlaví, začínáme být podezřelí a nesví z toho, že dítě má odlišnou sexuální orientaci.

1.3 Vnitřní struktura rodiny

Rodina jako systém je tvořena podsystémy, které jsou zakládány pro jisté účely. Jednotlivec zaujímá místo v mnoha podsystémech rodiny. V každém podsystému mu náleží jiná role. Mezi základní podsystémy bývají řazeny tyto: manželský podsystém, rodičovský podsystém a sourozenecký podsystém. Manželský podsystém je charakteristický tím, že se jedná o spojenectví mezi mužem a ženou, pro dítě je tento podsystém uzavřený a dítě do něj nevstupuje (Matoušek, 1997). Sobotková (2001) uvádí, že manželský subsystém je základní a nejpodstatnější, protože je v čele všech vývojových fází životního cyklu rodiny. Právě na funkčnosti tohoto subsystému závisí úspěch rodiny. Rodičovský subsystém je tvořen matkou, otcem a dětmi. Vzniká v okamžiku těhotenství. Tento subsystém by měl zabezpečovat potřeby dětí. Funkčnost tohoto systému je závislá na stanovení hranic. Hranice nesmí být nejasné a nepropustné. Pokud máme nejasné hranice v rodičovském subsystému, dochází k tomu, že všichni členové mluví do všeho, není možné nic rozhodnout, neexistuje zodpovědnost. Při nepropustných hranicích dochází k tomu, že komunikace mezi subsystémy je znemožněna, členové rodiny mezi sebou soupeří (Matoušek, 1997). Sourozenecký subsystém je typický tím, že se děti začínají učit spolupráci, soutěžení, vzájemné podpoře, vyjednávání a kompromisu. To, co se dítě v tomto subsystému naučí, později uplatňuje v interakcích s dalšími dětmi (Sobotková, 2001). Minuchin (in Matoušek, 1997) je autorem pojmu rodičovské dítě. Jedná se o dítě, které se staví vůči svým sourozencům do rodičovské (autoritativní) role. Tento jev se stává ve velkých rodinách nebo v rodinách, kde jsou rodiče pracovně či jinak vytíženi. Pokud je toto postavení jen dočasné, nehrozí žádné vážnější problémy. Naopak při dlouhodobém nebo trvalém vystavení jednoho sourozence do autoritativní pozice

vůči ostatním může dojít k opravdu vážným problémům, které již nemusí být schopny nápravy. Velký vliv hraje i pořadí narození dítěte. Prvorozené děti bývají svědomité, senzitivní a častěji se jedná o studijní typy. Druhorozené děti, na rozdíl od prvorozených, které mají lepší vztahy s dospělými, vycházejí lépe s vrstevníky. Jsou společenské, veselé a bezstarostné (Matoušek, 1997).

Sobotková (2001) uvádí, že v rodinách mohou vznikat i jiné subsystemy, například matka – mladší dítě, otec – starší dítě a jiné. Pokud uvedené subsystemy jsou dlouhodobého charakteru či mají opravdu pevné hranice, může dojít k rodinným problémům. Subsystemy by měly být tvořivé, pružné a mělo by docházet k postupnému vývoji.

S vnitřní strukturou rodiny úzce souvisí i rodinný cyklus. Tuček (2000, str. 67) ho formuluje takto: „*Rodinný cyklus vlastně představuje neustálé předávání a přebírání přesně definovaných rolí různými členy rodiny, kteří jsou k jejich výkonu určeni, ale i uchování tradic a stereotypů za předpokladu biologické reprodukce rodiny.*“ Rodinný cyklus bývá u většiny rodin stejný. Začíná sňatkem, narozením dítěte, poté se rodinný cyklus dělí podle věku dítěte, a to na rodinu s předškolním dítětem, školní věk nejmladšího dítěte a odchod dětí z domova. Rodinný cyklus ale zaznamenává určité proměny. Můžeme si všimnout toho, že se objevuje spousta rodin, kde rodiče nejsou v manželství nebo bývá manželství uzavíráno až po narození dítěte. Manželství ztrácí určitý společenský respekt, přestává být důležité (Tuček, 2000).

1.4 Česká rodina

Jak vypadá typická česká rodina? Co je pro ni příznačné? Pro mnohé otázky, na které nejsou schopni odpovědět. Matoušek (1997) charakterizuje současnou českou rodinu jako rodinu zaměstnané ženy. Současnou rodinu můžeme charakterizovat několika znaky.

Dle Krause (2014) se jedná o tyto:

1. Demokratické rodiny – žena již nestojí v pozadí, ale má práva a povinnosti, které dříve patřily pouze muži. Děti s rodiči jsou spíše na partnerské úrovni, původní autorita se vytrácí. Došlo ke snížení především otcovské autority. Ve většině rodin ale stále rodiče rozhodují o budoucím povolání svých dětí, děti mají v této situaci často nepatrný nebo téměř žádný prostor pro rozhodnutí (Kraus, 1999).

2. Izolovanost rodiny – tímto můžeme rozumět ztrácející se mezigenerační a sousedské vztahy. Rodina je uzavřena před vnější společností a nemá zájem o to, aby budovala jiné než rodinné vztahy. Semrád (1996) uvádí, že izolovanost rodin brání osvětovému působení.
3. Zmenšování rodiny – v rodinách se snižuje počet členů, stoupá počet osamělých žen s dítětem. V roce 2008 žilo v České republice 15 procent obyvatel v neúplných domácnostech, v 85 procentech stojí v čele žena, nejčastěji rozvedená, ale přibývá domácností svobodných matek (Možný, 2008). Zmenšování rodin a izolovanost směřuje k tomu, že dochází ke snižování stability a to mívá fatální následky.
4. Dezintegrace – členové rodin žijí spíše vedle sebe než spolu. V rodinách ubývá společně strávených chvil, často chybí vzájemná komunikace. Toto může být způsobeno například tím, že děti nežijí s vlastním rodičem, ale novým partnerem matky či otce (Kraus, 2014).
5. Pracovní zatížení rodičů – výsledkem pracovního vytížení rodičů bývá nedostatek volného času. Ten bývá nahrazován materiálními věcmi (telefony, notebooky, tablety, aj.). Tímto rodiče u svých dětí umocňují konzumní způsob života a částečně to také může vést k rozvoji sociálně patologických jevů (Kraus, 2014).
6. Dvoukariérové rodiny – již neplatí, že kvalitní vzdělání, a s tím spojené dobře placené pracovní místo, je pouze výsadou mužů. Emancipace způsobila, že nejen muži, ale i ženy si chtějí vybudovat svoji kariéru. Dvoukariérové rodiny jsou více ohroženy rozpadnutím (Kraus, 2014).
7. Rozvod – můžeme charakterizovat jako právní prostředek k ukončení manželství. Mezi další způsoby ukončení nebo přerušování manželství jsou podle Goodeho (in Možný, 1999) tyto: opuštění rodiny jedním z partnerů; rodina vyprázdňené skořápky (rodina spolu bydlí, ale nekomunikuje a neposkytuje emocionální podporu); dlouhodobá absence jednoho z manželů (vězení, emigrace, aj.); zánik některé z hlavních funkcí manželství (patologie na straně jednoho partnera). Česká republika patří k zemím, kde je vysoký počet rozvodů. Jedná se téměř o každé druhé manželství. Před rokem 89 byl rozvod ostudou pro celou rodinu. Dříve se pravilo, že děti drží manželství pohromadě, z čehož logicky vyplývá, že bezdětná manželství se snadněji rozvádějí. Toto tvrzení dnes již není zcela pravdivé. Možný (1999) říká: *„žena se třemi dětmi snese od svého muže více, protože ví, jak potřebuje jeho příjem k udržení přijatelné úrovně, rozvedená žena s více dětmi má menší naději na znovuprodání a též muži se závazkem jsou na trhu manželství méně žádáni.“*

Všeobecně platí, že manželství, které trvá dlouho, má větší šanci na udržitelnost; lidé žijící v městech se rozvádějí častěji než lidé žijící na venkově; vliv na rozvod má také náboženská víra – nejpevnějším svazkem jsou manželství ortodoxních židů; vliv má také to, že děti z rozvedených rodin mají zvýšenou pravděpodobnost vlastního rozvodu; druhá manželství jsou méně náchylná k rozvodu (Možný, 1999). Dnes je téměř „normální“, že děti mají rozvedené rodiče. Rozvod je pro všechny členy rodiny velkou psychickou zátěží, zejména děti se s takovou situací velice špatně vyrovnávají.

8. Socioekonomická úroveň rodiny – v České republice je mnoho rodin, které mají velice nízké příjmy, a proto nejsou schopny zajistit veškerá přání dětí. Spousta rodin využívá nevýhodných půjček, které poté nezvládají splácet a bývají v ohrožení exekucí. Děti z rodin s nízkými příjmy bývají často oběťmi šikany, případně jsou ohroženi rizikovým chováním (Kraus, 2014).

Z výsledků Českého statistického úřadu vyplývá, že počet domácností se v České republice zvýšil o více než 1,3 milionu. Je třeba ale zdůraznit, že klesá počet členů těchto domácností. Pro srovnání, v roce 1961 tvořily domácnost 3 osoby, v roce 2011 2,3 osoby. Počet členů domácností je závislý na tom, zda se jedná o rodinu z velkého města či z vesnice. Na vesnici je počet členů jedné domácnosti vyšší. Je třeba zdůraznit, že klesá počet úplných rodin (již méně než 50 %) a vzrůstá počet neúplných rodin (jedná se většinou o rodinu ve složení matka a děti). Téměř jednu třetinu domácností tvoří domácnosti jednotlivců, tedy 32,5 %. Domácností, které tvoří manželské páry, je téměř 90%, neformální páry tvoří asi 11 % domácností, registrovaná partnerství asi 0,2 % (ČSÚ, 7. 3. 2013).

1.5 Gender v rodinném prostředí

Slovo gender pochází z angličtiny a původně se jednalo o gramatický rod. Nyní je tento výraz synonymem smazání rozdílů mezi mužem a ženou. Gender je sociálně konstruovaný a ovlivňuje individuální vlastnosti a schopnosti určitých konkrétních mužů a žen. Jedná se v podstatě o to, že by se nemělo rozdělovat na čistě „ženské“ a čistě „mužské“. Muži a ženy jsou si ve všem stoprocentně rovní. Tato rovnost není stále plně respektována, zvláště u starších generací. Ve světě se setkáváme s neustálým potlačováním práv žen, které často vychází z náboženství a různých náboženských hnutí. Maříková (2000, str. 12) uvádí: „*Gender je mocnější než pohlaví (které je biologickou daností), jakkoli by se nám mohlo zdát, že opak je pravdou. Gender na nás*

vyvíjí větší tlak, působí silněji v našich životech, výrazněji než pohlaví nám „organizuje“ náš všední den.“

Hlavní oblasti rozdílů mezi pohlavími nacházíme právě v rodině. V rodině bývají často přesně rozděleny role, tedy muž vydělává peníze a žena se stará o domácnost a o děti. S tímto tvrzením kupodivu souhlasí nadpoloviční většina mužů a téměř polovina žen. Toto rozdělení rolí v rodině se v důsledku zvyšování vzdělanosti žen začíná postupně měnit. Stále častěji se setkáváme s tím, že na rodičovské dovolené je muž a žena (vydělávající více peněz) dochází do zaměstnání. S měnícími se názory současné společnosti není muž na rodičovské dovolené nic ponižujícího. Zároveň je zajímavé, že si velké procento mužů i žen myslí, že domácí práce by měly být rovnoměrně rozděleny. Zde se opět odráží to, že ženy jsou stále vzdělanější, a proto i více zatěžovány v zaměstnání a v domácnosti vše samy nestíhají (Tuček, 2000).

I přes snahu úplného odstranění rozdílů mezi muži a ženami jsou některé rozdíly patrné a nasmazatelné. Matoušek (1997, str. 15) uvádí rozdílné přednosti mužů a žen:

- a) Muži - větší zájem o sféru věcí, lepší prostorová orientace, lepší matematické nadání, lepší schopnost konstruovat mechanismy, stavby apod., lepší koordinace velkých tělesných pohybů, slabší reakce na smyslové podněty, agresivitu projevují přímo, v dětství a mládí jsou fyzicky agresivnější, při kontaktu s neznámou osobou jsou důvěřivější, pružněji reagují na nevstřícné projevy, snadněji přecházejí od nepřátelství ke spolupráci.
- b) Ženy - větší zájem o mezilidské vztahy, lepší schopnost vcítění se do lidí, lepší paměť na jména a podoby lidí, lepší porozumění řeči a používání řeči, rychlejší zpracování informací, zvláště v situacích, které vyžadují rychlé rozhodnutí, lepší koordinace drobné motoriky, silnější reakce, zejména na světlo, zvuky, na tělesné dotyky, agresivitu projevují nepřímě, převážně slovně, v kontaktu s neznámou osobou jsou méně důvěřivé, více se opírají o emočně založenou představu o svém protějšku, jejich strategie při jednání s ním má větší setrvačnost.

Tyto rozdíly vycházejí z charakteristik mužů a žen západních zemí, bez ohledu na dané prostředí a výchovu. Jsou jasně patrné zejména v mládí a časně dospělosti. Pravděpodobně je to z důvodu, že v mládí mají jedinci snahu odlišovat se od druhého pohlaví a rozdíly dávají jasně najevo. S přibývajícím věkem dochází k tomu, že se obě

pohlaví naučí společně žít a využívat vzájemně své přednosti, proto rozdíly nejsou již na první pohled patrné (Matoušek, 1997).

Zjednodušeně můžeme říci, že muž byl odjakživa lovec a žena sběrač. S funkcí sběrače byla spojena péče o rodinu a domácnost. Muž jako lovec zabezpečuje a chrání rodinu. Z dnešního pohledu dochází k tomu, že role lovce a sběrače se může částečně překrývat, ba dokonce měnit.

2 Homosexualita

Homosexualita, též homoerotika nebo homofilie, bývá nejčastěji definována jako sexuální zaměření na jedince stejného pohlaví. Slovo homosexualita pochází z řeckého homos = stejný a sexus = pohlaví (Fifková, 2008). Poprvé tento pojem použil Benkert, a to roku 1869 (Pondělíčková – Mašlová, Raboch, 2005). Uvádí se, že označení homosexualita je stigma a bývá spojováno s něčím patologickým, perverzním a nenormálním. Nejčastěji používáme pro homosexuální jedince označení gay a lesba, tedy lesbička (Sobotková, 2001). V literatuře se uvádí, že homosexuálně orientované ženy nemají rády označení lesbička, zní to pro ně nevhodně, že gayům se také neříká gayíček. Zastřešujícím názvem pro homosexuální jedince a jedince s odlišným sexuálním chováním je LGBT komunita nebo také Queer lidé. Dřívější označení bylo sodomité, invertisté, tribadistky, urningy, mužatky, obojnatky (Seidl a kol., 2014). Slovo QUEER pochází z angličtiny a původně znamenalo „nerovný“ nebo též „divný, podivný“. Od konce 19. století znamenalo slovo queer „deviantní“ (Hall, 2013). V 21. století tato zkratka označuje lesby, gaye, bisexuály a transgender osoby.

Jak z výše uvedeného vyplývá, máme homosexualitu mužskou a ženskou. Pro mužskou homosexualitu existuje spousta názvů – androfil, urbanista, buzerant, teplouš. Některé z těchto názvů jsou bohužel hanlivé, dnes se nejčastěji setkáme s termínem gay. Homosexuálně orientované ženy nejčastěji označujeme jako lesby (Capponi a kol., 1994). Homosexualita jako taková se vyskytuje ve dvou formách. Jedná se o egodystonní formu, kdy si je jedinec zcela jist svou orientací a je s ní plně smířen a vyrovnán. Svoji sexuální orientaci tito jedinci přiznávají svému okolí bez značných problémů. Druhou formou je forma egosyntonní. V této formě jedinec odmítá svoji orientaci. Touží po tom, aby byl heterosexuálně zaměřen. Svoji sexuální orientaci skrývá před okolím i před sebou. Tito lidé trpí depresemi a často dochází k bilančním sebevraždám (Capponi a kol., 1994). V této druhé formě nebyl ukončen proces coming outu.

2.1 Definice pojmů

Důležité je vysvětlit si některé pojmy, které souvisejí s homosexualitou. Jedním z těchto pojmů je pseudohomosexualita. Hans Rotter (2003, str. 96) ji definuje takto: *„Jedná se zde o poruchu identity, jež se sekundárně projevuje v homosexuálních fantaziích a pocitech. Může se tak stát, že se nějaký muž necítí být dorostlý sexuálního styku s ženou a z obavy uhne do homosexuality.“* Zjednodušeně můžeme říci, že se jedná o nevyzrálého člověka, který si nedokáže uvědomit své místo v životě. Měli bychom si uvědomit, že svět není černo-bílý, a proto také nemůžeme rozdělit společnost na čistě homosexuální a heterosexuální. Existuje totiž velká skupina lidí, kteří nejsou přímo vyhraněnými heterosexuály nebo homosexuály, mají totiž homosexuální i heterosexuální dispozice. Jedná se o bisexuály.

Další dva pojmy, které je třeba vysvětlit, se zdají na první pohled totožné. Jedná se o homosexualitu a homosexuální chování. Homosexualita, jak již bylo uvedeno, je sexuální orientace na osoby stejného pohlaví. Brzek, Pondělíčková-Mašlová (1992, str. 19) uvádí, že se jedná o: *„Celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný a nezvolený, tedy také nezaviněný stav, jenž je charakterizován tím, že nositel tohoto stavu je pohlavně přitahován a vzrušován osobami stejného pohlaví.“* Sexuální orientace nemusí být vždy vyhraněna stoprocentně. Homosexuální chování je takové chování, kdy jedinec udržuje homosexuální styky. Většinou se jedná o náhražkové sexuální chování, např. ve věznicích. Homosexuální chování může být prováděno i z ekonomických důvodů – homosexuální prostituce (Uzel, Mitlöhner, 2007). V životě člověka se objevují situace, na které člověk reaguje různými způsoby. Proto se heterosexuálně orientovaný jedinec v určitém období života může chovat homosexuálně nebo bisexuálně. Samozřejmě toto tvrzení platí i naopak. Vyhraněný homosexuál se může určitou část života chovat heterosexuálně, často se takto chová i celý život, zvláště homosexuální ženy toužící po dítěti (Brzek, Pondělíčková – Mašlová, 1992). Zjednodušeně můžeme říci, že jedinec, který je homosexuál se homosexuálně vůbec chovat nemusí. Člověk, který se chová homosexuálně, nemusí být homosexuál. Možná se jedná pouze o slovíčkaření, ale tyto dva pojmy spolu mohou úzce souviset, ale také mohou být hodně vzdáleny.

2.1.1 Homosexuální chování

Jak již bylo uvedeno, homosexuální chování bývá často spojováno s různými formami lidské izolace, například ve věznicích, výchovných zařízeních, v lodní posádce

nebo v armádě. Je zajímavé, že určitou homosexuální fází projdou i někteří mladiství v průběhu puberty. Jedná se o vývojové stádium, kdy se mladý člověk snaží odpoutat od rodičů, ale není ještě schopen navázat zralý mezilidský kontakt. Zjednodušeně můžeme říci, že se jedná o sexuální experimentování. Hans Rotter (2003) uvádí, že problém může nastat, když se mladí experimentátoři dostanou do kontaktu s dospělými homosexuály a tak dojde ke změně sexuální orientace. Na tomto tvrzení se neshodují žádní odborníci, předpokládá se totiž, že homosexualita je vrozená nebo vzniká v raném dětství.

Homosexualita ve věznicích má svá jasně daná pravidla. Sexuální chování je organizováno a jsou zde jasně rozdělené role (pasivní a aktivní). Homosexualita v mužských věznicích se vyskytuje až v 70 %. U některých mužů, kteří jsou věznění, ale může dojít k úplnému potlačení sexuálních tužeb. Takových je ale velice málo a většina se oddává homosexuálnímu styku. Ve věznicích bývá rozlišováno mezi pravou a nepravou homosexualitou. Rozdíl je jasný. Nepravá homosexualita se vyskytuje pouze v izolovaném prostředí a nahrazuje heterosexuální styk. Pravá homosexualita je dána od narození a sexuální preference se nemění. Je důležité upozornit na to, že pravou homosexualitou je v mužských věznicích opovrhováno, ale v ženských je naopak vyzdvihována. U žen ve věznicích jsou vztahy velice podobné jako ve věznicích mužských (Nedbálková, 2006). Rozdíl je v tom, že ženy ve vězení preferují lesbické vztahy spíše kvůli pocitu vzájemné blízkosti než kvůli sexu.

2.2 Homosexualita jako norma

Je homosexualita normální? Často kladená otázka, na kterou lze odpovědět: Co je vlastně normální? Co je norma dané společnosti? Norma statistická vychází z toho, že normální je to, co je většinové, takže homosexualita rozhodně ne. Můžeme ale říci, že je to vzácnost, jako například leváctví. Z pohledu normy právní je homosexualita normální, stejně jako heterosexuality. Norma biologická říká, že normální je to, co směřuje k plození dětí. A to rozhodně homosexualita není. Norma funkcionální a individuální vypovídá o tom, že normální je to, co nás duševně a fyzicky naplňuje, proto na základě této normy je homosexualita zcela normální (Fifková, 1998). Brzek, Pondělíčková – Mašlová (1992) ve své publikaci uvádějí, že homosexuál je normálním člověkem, homosexuální orientace normálním jevem není. Je důležité, zda homosexuální orientace daného jedince nějakým způsobem omezuje a činí mu život

obtížnější, přináší mu nepříjemnosti apod. Pokud je člověk se svojí sexuální orientací smířen sám před sebou i před svým okolím, jeho život se neliší od života heterosexuála.

2.3 Výskyt homosexuality

Co se týče výskytu homosexuality, některé americké aktivistické organizace uvádějí, že se jedná až o deset procent obyvatelstva. V naší době je stále aktuální výsledné procento od Kinseyho, a to 4 % (Weiss, Zvěřina, 2001). Právě Američan Alfred Kinsey provedl výzkum procentuálního zastoupení homosexuálních jedinců. Zjistil, že asi 4 % z několika tisíc zkoumaných osob je zaměřeno na stejné pohlaví. Mnohem větší procento osob má jednorázovou zkušenost s homosexuálním stykem (Uzel, Mitlöhner, 2007).

V České republice provedli výzkum procentuálního zastoupení homosexuálních jedinců Zvěřina a Weiss v letech 1993 a 1998. Z tohoto výzkumu jsou patrné některé skutečnosti, které zde uvedu. V roce 1998 uvedli muži homosexuální zkušenost častěji než v roce 1993. Patrně je to způsobeno zliberalizovanějšími postoji české společnosti. V roce 1993 bylo čerstvě po sametové revoluci a některé myšlenky stále přetrvávaly. Zvěřina a Weiss (2001, str. 99) ve své knize zmiňují i výsledky dotazníkového šetření z roku 1989, kde uvádějí vztah veřejnosti k homosexualitě: *„Podle dotazníkového šetření pražského Sociologického ústavu AV ČR, uskutečněného na náhodném vzorku 2 600 obyvatel, se po listopadu 1989 změnil vztah české veřejnosti k homosexuálům. Homosexualita je více vnímána jako jeden z možných projevů lidské sexuality, téměř vymizelo její negativní a sankční hodnocení.“* Z výzkumu Weisse a Zvěřiny vyplývá, že za homosexuální, či si nejisté svou orientací, se považuje 2 % mužů a 3 % žen (Uzel, Mitlöhner, 2007). Z českých výzkumů vyplývá větší množství homosexuálních žen, ze zahraničních výzkumů plyne pravý opak. Patrně je to proto, že čeští muži jsou více stydliví a uzavření, co se týče sexuální orientace. Celkově je v České republice asi půl miliónů homosexuálů. Můžeme říci, že je mnohem více lesbických párů než gay párů. Je to pravděpodobně proto, že lesbické páry bývají citově stabilnější, z toho samozřejmě neplyne to, že muži homosexuálové jsou promiskuitnější. U mužů se jedná především o to, že klesá vzájemná sexuální přitažlivost, stejně jako u manželských párů. Lesbické páry bývají společností mnohem více tolerované. Dvě spolu žijící ženy nevzbuzují takové pozdvižení jako dva muži žijící ve společné domácnosti (Janošová, 2000). Jen pro zajímavost je třeba zmínit, že u homosexuálních párů je větší rovnost mezi partnery, než je tomu u párů

heterosexuálních. V heterosexuálních párech často dominuje muž jako hlava rodiny, je to dáno určitou historickou souvislostí, a větší fyzickou silou a finančním zajištěním.

Určit přesný počet homosexuálů v lidské společnosti je téměř nemožné. Žádný výzkumník nemůže stanovit natolik reprezentativní vzorek zkoumaných osob, aby výsledná čísla byla relevantní. Výskyt homosexuálů se odhaduje od 2 do 10 %, nejčastěji se setkáváme, jak již bylo uvedeno, s číslem 4 %. Po kritice výsledků výzkumu Američana Kinseyho docházíme k takovému závěru, že je ve společnosti asi 2 % homosexuálně se chovajících mužů. Kolik je ve společnosti homosexuálních žen? Podle Kinseyho výzkumu pravděpodobně asi 1 %. Máme velice málo výzkumů, které se zabývají homosexuálními ženami, ale odborníci se shodují na tom, že homosexuálních žen je mnohem méně než homosexuálních mužů (Brzek, Pondělíčková – Mašlová, 1992).

Jak se k počtu homosexuálů ve společnosti vyjadřuje křesťanská církev? Podle určitých výzkumů máme tedy přibližně od 4 do 10 % homosexuálů ve společnosti, což není příliš nízké číslo. Proto chce církev svou pastorální péči věnovat více tomuto okruhu osob. Kněží zakládají spoustu svépomocných skupin, které mají homosexuálům pomoci. Velký počet těchto skupin je v Německu. Objevuje se i názor, že homosexualita jako taková není zavrženíhodná, pokud do svého života tyto jedinci nezatahují jiné lidi, zejména děti a mladistvé (Denzler, 1999). Pro křesťanství je homosexualita stále trnem v oku a chtějí ji potlačit do ústraní.

2.4 Příčiny vzniku homosexuality

Lidstvo vždy zajímala a stále zajímá sexualita. Mnoho známých psychologů a psychiatrů zasvětilo svůj život zkoumání podstaty lidské sexuality. Nejvíce pozornosti je věnováno odchylkám od normy. Jednou takovou odchylkou je i homosexualita.

Etiologie homosexuality není stále přesně objasněna, ale existují dva názory. Prvním názorem je, že homosexualita je získaná a je ovlivněna vnějším vlivem. Další názor naopak tvrdí, že homosexualita je vrozená. S tímto se ztotožňuje většina homosexuálů. Psychologické studie uvádějí, že se pravděpodobně jedná o vliv jak biologických, tak psychosociálních faktorů (Sobotková, 2001). Tato problematika je neustále zkoumána a závěry bývají často odlišné.

Mezi nejčastější příčiny homosexuality se uvádějí tyto:

1. Genetické dispozice - problematikou příčin homosexuality se zabýval Američan Kallman. Jeho pozornost směřovala k dědičným vlivům. Zkoumal jednovaječná a dvojevaječná dvojčata. Výsledky jeho teorii spíše nepotvrzují. Samozřejmě určitá genetická podmíněnost existuje, ale nejednoznačně (Brzek, Pondělíčková – Mašlová, 1992). Při zkoumání jednovaječných dvojčat Američan Kallman došel k tomu, že pokud je homosexuálně orientované jedno dvojče, je stoprocentní, že bude homosexuální i dvojče druhé. Jiné výzkumy ukazují, že není stoprocentní jistota, že obě jednovaječná dvojčata budou homosexuální. Takovou možnost uávají ve čtyřiceti až šedesáti procentech. U dvojevaječných dvojčat je tato pravděpodobnost nižší (Pondělíčková – Mašlová, Raboch, 2005).
2. Neuroendokrinní vlivy – v 70. letech 20. století byla příčina homosexuality objasňována působením produktů žláz s vnitřní sekrecí na nervový systém. Jedná se vlastně o narušení hladiny pohlavních hormonů v krvi plodu. Kromě toho do této kategorie spadá i podávání různých látek, včetně běžných léků, a vystavení matky stresu (Brzek, Pondělíčková – Mašlová, 1992). Je zajímavé, že mnoho německých homosexuálních mužů bylo narozeno v roce 1945. Z toho se dá usoudit, že německé matky byly na konci druhé světové války vystaveny vysoké míře stresu, proto je tolik homosexuálů. Z toho plyne, že nadměra stresu u matky během těhotenství může způsobovat homosexualitu (Pondělíčková – Mašlová, Raboch, 2005).
3. Psychické vlivy - homosexuální jedinci uvádějí, že chování jednoho nebo obou rodičů nebylo nějakým způsobem normální nebo že rodinné prostředí bylo rozvrácené (Brzek, Pondělíčková – Mašlová, 1992).
4. Teorie svedení - jedná se o starší teorii, která tvrdí, že svedení v období dospívání je příčinou homosexuální orientace po zbytek života. Ženy se stanou homosexuální pod vlivem negativního sexuálního zážitku (Janošová, 2000). Výzkumy dokázaly, že homosexualita je vrozená záležitost a pravděpodobně vzniká poruchou vývoje hypotalamického pohlaví, a to mezi 2. a 3. měsícem vývoje plodu. Na základě tohoto tvrzení plyne, že homosexualita rozhodně není nakažlivá (Capponi a kol, 1994).

Nejpravděpodobnější bude ale působení více činitelů. Brzek, Pondělíčková-Mašlová (1992, str. 29) uvádějí, že se jedná o: „*souhru dědičných (genetických) činitelů s vlivy neuroendokrinními, jež se uplatnily během nitroděložního života nebo v prvních měsících po narození.*“

2.4.1 Sexuální preference u dětí

Přibližně mezi dvanáctým až osmnáctým měsícem začíná dítě chápat, ke kterému pohlaví patří. V tomto období je důležitá identifikace s osobami stejného i opačného pohlaví. Každé dítě se rodí již s určitými předpoklady pro pohlavní život i sexuální preferenci, proto na každé dítě působí podněty úplně jinak. O sexuální orientaci je rozhodnuto dávno před pubertou. Tedy „teorie svedení“ homosexuálem, která vysvětlovala sexuální orientaci učení, není platná a dnes je odborníky odmítaná (Brzek, Pondělíčková – Mašlová, 1992). Jak již bylo uvedeno, homosexualita je vrozená, a proto, když se dítě narodí, je již vše vyřešeno a nic se nedá změnit. K uvědomění si své orientace dochází v období puberty, kdy přichází první zamilování. Někteří homosexuálové uvádějí, že si svoji orientaci uvědomovali již v mateřské školce. Takže pokud je dítě vychováváno homosexuálními rodiči, nemá to vliv na identitu a orientaci dítěte (Fifková, 1998). Z toho plyne, že homosexualitu nelze ovlivnit výchovou.

Pokud si mladí pubertální lidé, zejména chlapci, nejsou jistí svou sexuální orientací, může mít na ně velký vliv přátelství se starším kamarádem. Tohoto člověka obdivují a často se objevuje i sexuální vzrušivost. Tím se potvrzuje sexuální orientace. V pubertálním vývoji se mladým lidem mohou zdát sny o stejném pohlaví. Je to běžné a „normální“, ale pokud se takové sny zdají častěji, pak to nasvědčuje homosexuálnímu vývoji (Brzek, Pondělíčková – Mašlová, 1992).

2.5 Léčení homosexuality

Homosexualita byla chápána jako nemoc a každá nemoc se léčí. Proto se objevila snaha o to, aby homosexuální lidé byli ze své sexuální orientace vyléčeni. Existovalo několik způsobů léčby a některé byly opravdu drastické. Jsou zde uvedeny různé druhy léčby, které byly homosexuálům vnucovány (Brzek, Pondělíčková – Mašlová, 1992):

1. Hormonální léčba - tato léčba spočívala v podávání mužských hormonů, odstranění „homosexuálních“ varlat a jejich nahrazení varlaty heterosexuálního dárce. Samozřejmě k žadaným výsledkům nedošlo, většinovým výsledkem byl homosexuální kleštěnec. Co se týče hormonů, homosexuální muži mají normální hladinu pohlavního hormonu. Odlišnost je v reakci sexuálních center mezimozku na hormon.
2. Averzivní léčba - jedná se o velice drastickou metodu, která stavěla na tom, že homosexualita je naučená, a tedy je možno ji odnaučit. Homosexuálními lidmi byly

promítány obrázky a scény pro ně vzrušující a k tomu jim byl podáván lék, který vyvolával zvracení, nebo byl do jejich těla pouštěn elektrický proud. Očekávalo se, že negativní pocity budou spojovány s homosexualitou, ale toho docíleno nebylo.

U nás se o tuto metodu pokoušel psychiatr Kurt Freund, ale když zjistil, že touto léčbou opravdu ničeho nedosáhne, stal se odpůrcem léčby homosexuality.

3. Opakovaná sezení v intoxikaci LSD - tuto metodu využívali psychoanalytici, kteří se snažili o to, aby došlo o odstranění nepříjemných zážitků z dětství, které způsobily sexuální orientaci. Od této léčby bylo upuštěno při zjištění, že LSD může vyvolat těžké duševní poruchy.
4. Neurochirurgická léčba - je to metoda, jež má chirurgicky působit na mozkové centrum, které je spojeno s homosexualitou. Tato metoda je velice nebezpečná a při operaci může dojít k poškození jiné významné mozkové funkce. Je zakázána lékařskou komorou.
5. Kastrace - od kastrace nemůžeme očekávat, že dojde ke změně sexuální orientace, ale dojde k poklesu pohlavního pudu. Kastrace podléhá kontrole lékařské komory a nelze ji provést nenásilníkům.
6. Podávání hormonů matkám - zastáncem této metody je Dorner, který doporučoval, aby matky, které čekají chlapce, užívaly mužské hormony, a naopak matkám holčiček indikoval antihormony. Odborná veřejnost s takovým zásahem do vývoje plodu nesouhlasila a tato metoda byla zavrhnuta.

V dnešní moderní době je již jasné, že žádná léčba není možná, protože homosexualita není nemoc. Psychologové, psychiatři či sexuologové mohou homosexuálům pomoci s adaptací na jejich sexuální orientaci. Rodiče by měli své dítě přijmout takové, jaké je a být mu hlavně oporou. Neměli by jednat agresivně. Měli by svému jedinci napomoci, aby si ujasnil situaci a věděl, že je stále členem rodiny. V rámci pochopení původu homosexuality byla tato sexuální orientace vyloučena ze seznamu nemocí (Uzel, Mitlöhner, 2007).

2.6 Homosexuální lidé středního věku

Homosexualita se nevyskytuje pouze u mladých lidí a poté vymizí. Homosexualita provází člověka celý život a v každé fázi má své místo.

Střední věk mužů a žen homosexuální orientace je velice podobný, ne-li zcela stejný, jako u heterosexuálních osob. Ve středním věku prožívají nejen heterosexuálové, ale i homosexuálové tzv. krizi středního věku. Lidé si v této životní fázi uvědomují to,

co se jim za život nepovedlo, nebo co nestihli. Tito lidé si uvědomují absenci dětí, rodinného života. Velice záleží na tom, v jakém žijí prostředí (venkovské, městské) a v jakém věku prodělali coming out. Lesbické ženy ve středním věku jsou v mnohem větším náskoku v budování profesní kariéry, neboť se nevěnovaly výchově dětí. Homosexuálové si právě v tomto období velice cení blízkých přátel, kteří vědí o jejich sexuální orientaci. Muži gayové se velice špatně sžívají s úbytkem tělesné atraktivity. Pro muže je těžší smířit se s tím, že nemá žádné potomky, a proto „adoptují“ dítě z příbuzenstva, kterému se věnují jako vlastnímu (Janošová 2000).

Neexistují žádné statistiky, které by nám sdělovaly, kolik lidí v důchodovém věku je homosexuálně orientovaných. Dokonce existují názory, že v důchodovém věku nejsou žádní homosexuálové, že homosexualita je trend moderní či postmoderní doby. Homosexuálně orientovaní muži staršího věku bývají podle výzkumů spokojeni více než muži mladšího věku. Je to pravděpodobně tím, že jsou již se svojí orientací smířeni a také méně často vyhledávají psychiatrickou pomoc. Část z nich má či měla intimního přítele a až jedna třetina z nich bylo ženatých. Lidé v důchodovém věku nenavštěvují gay podniky, ale to neznamená, že by se nestýkali s osobami stejné sexuální orientace. Jednotlivé generace se na základě změn ve společnosti potýkají s jinou mírou homofobie (Janošová, 2000).

2.7 Gayové

Jak již bylo několikrát uvedeno, homosexualitě se nedá naučit, a proto se homosexuálními nestávají ani chlapci, kteří jsou vychováni odděleně v internátech, věznicích nebo jiných institucích. Pokud chlapci a muži žijí takto odděleně, často spolu onanují či souloží. Přesto se nestávají homosexuály. Ve starověkém Řecku se chlapci vzájemně sexuálně stýkali, ale pouze vzácně docházelo ke koitu do konečníku, preferovali totiž onanii a felaci (Pondělíčková – Mašlová, Raboch, 2005).

V literatuře se často zmiňuje promiskuita homosexuálních mužů. Může to být způsobeno tím, že muži jsou jedinci, kteří jsou biologicky disponováni k větší sexuální aktivitě a celkově promiskuitě (Pondělíčková – Mašlová, Raboch, 2005). S promiskuitou jde ruku v ruce HIV infekce. Proto se vždy o homosexuálech mluvilo jako o rizikové skupině s největším počtem nakažených. Tyto předpoklady již klesají. Přesto se ale o AIDS mluvilo a stále mluví jako o nemoci homosexuálů (Janošová, 2000).

Každý vztah prochází určitým vývojem, a stejně je to i ve vztahu homosexuálních mužů. V první fázi dochází k intenzivnímu zamilování, kde je přítomen sex. Pro tuto fázi je charakteristické tvoření společného domova. Vztah se snaží stále udržovat a přizpůsobovat se vzájemným rozdílům. První fáze může trvat až tři roky a rodina či přátelé o ní často vůbec nevědí. V další fázi dochází k výraznému posílení vztahu a důvěry (Sobotková, 2001). Vztahy mezi muži nebývají příliš stabilní, proto dochází k častému střídání partnerů.

2.8 Lesby

Jestli je něco velice málo popsáno v odborné literatuře, tak je to ženská homosexualita. Máme velice málo poznatků o dané problematice, chybí nám výzkumy a údaje. Je otázkou, zda je pravda to, co tvrdí literatura. Tedy že homosexuálních žen je mnohem méně homosexuálních mužů. Pravděpodobně to bude tím, že nejsou tolik nápadné jako homosexuální muži. Pondělíčková-Mašlová (2005, str. 161): „*Výzkumem realizovaným mezi studentkami v Hamburku se zjistilo, že homosexuální zkušenost měla 4 % dívek. Většinou to však byl zážitek zcela ojedinělý, a pouze 1 % z nich homosexuální kontakty preferovalo. V posledních průzkumech se zjistilo toto procento o málo vyšší.*“ V literatuře je uváděno, že ženy lesby se mnohem méně angažují ve věcech právní situace homosexuálních párů. Z vlastní zkušenosti musím konstatovat, že znám spíše větší počet leseb, které jsou mnohem angažovanější ve zrovnoprávnění.

Příčiny ženské homosexuality jsou mnohem méně čitelné než u mužské homosexuality. Psychoanalytici uvádějí, že lesby mají negativní postoj k vlastním matkám. Je ale i spousta leseb, které mají k matkám dobrý vztah. Matky většinou akceptují homosexualitu svých dcer mnohem dříve než otcové (Pondělíčková – Mašlová, Raboch, 2005).

Žena homosexuálka bývá označována jako lesba. Historie lesbické lásky sahá daleko před náš letopočet. Nejstarší nejznámější lesba je Sapphó, která žila kolem roku 600 před naším letopočtem na ostrově Lesbos. Byla vdaná a měla dceru. Po patricijském povstání se vrátila bez muže a ve svém domě zřídila školu pro dívky s názvem Dům múz. Sapphó měla kolem sebe spousta mladých dívek, na které působila pedagogicky. S některými dívkami udržovala intimní vztah. Svůj život ukončila sebevraždou kvůli nešťastné lásce k mladé dívce (Brzek, Pondělíčková – Mašlová, 1992).

Homosexuální dívky si procházejí stejně těžkým obdobím jako homosexuální chlapci. Dívky se ale mnohem častěji chtějí nechat přeoperovat na chlapce, protože se v pubertě zamilují do heterosexuální dívky. Tím, že by se přeoperovaly na chlapce, by splnily heterosexuální dívce její sen – mít chlapce. Po překonání tohoto velice těžkého období se snaží žít jako ostatní. Nejprve začnou žít heterosexuálně a s přibývajícím věkem přecházejí do homosexuálního života. Ženy velice touží po dítěti a dokážou potlačit své homosexuální potřeby do pozadí a žít v heterosexuálním vztahu (Brzek, Pondělíčková – Mašlová, 1992). Proto mají homosexuální ženy mnohem více zkušeností s heterosexuálním sexem než homosexuální muži.

Co se týče věrnosti, muži gayové si příliš nelámou hlavu se zachováním věrnosti. U žen leseb je tomu naopak. Muži jsou více tolerantní k nevěře, protože k milenci si nevytváří žádný citový vztah. Ženy většinou k milence již nějaký citový vztah mají a tím je partnerský vztah odsouzen ke krachu (Janošová, 2000). Homosexuální ženy potřebují mít trvalou partnerku, s níž mají pevný vztah. Ve vztazích jsou mnohem stabilnější než stejně orientovaní muži. Průměrně mají asi dvě až pět manželek za život. Sex u žen probíhá zejména uspokojováním rukou či ústy, málokdy se používají sexuální pomůcky. Vrchol sexuálního života zaznamenávají ženy mezi třicátým až čtyřicátým rokem života (Pondělíčková – Mašlová, Raboch, 2005).

I vztah homosexuálních žen prochází určitým vývojem. V první fázi se objevuje zamilování, stejně jako u mužů. Avšak ženy bilancují nad tím, zda má vztah šanci, zda do něj investovat čas a energii. Na rozdíl od mužů v této fázi není sex. Druhá fáze u žen se téměř shoduje s první fází u mužů. Ženy se začínají na vztah soustředit, a to velice romantickým způsobem. Objevuje se sex. Někdy se vyskytuje fáze konfliktu, kdy se ženy snaží vzájemně přizpůsobit rozdílným očekáváním a přáním. Po vyrovnání se s touto fází dochází k tomu, že si ženy uvědomují svou volbu partnerského života (Sobotková, 2001).

2.9 Historie homosexuality

Na homosexualitu se v průběhu dějin pohlíželo různě. V období před naším letopočtem a asi do 3. – 6. století byla homosexualita jednou z přirozených forem sexuálního chování. Od 3. do 6. století vzrůstá moc křesťanství a s tím ruku v ruce přichází nesnášenlivost vůči homosexuálům. Největší vlna nesnášenlivosti se objevuje asi kolem 12. století, kdy je křesťanství na vrcholu. S příchodem křesťanství samozřejmě nekončí homosexuální chování, ale bývá pronásledováno, a proto se musí

uchýlit do ústraní. Změna nastává až ve dvacátém století, kdy dochází ke sjednocování lidí se sexuálními problémy, sexuální orientací, a to v rámci celého světa. Nejzásadnější je rok 1974, kdy Americká psychiatrická asociace vyškrtává homosexualitu ze seznamu chorob. V roce 1990 byl v Česku zrušen zákon o trestnosti homosexuality. A jen tak pro zajímavost, v roce 1994 se jedenáct tisíc atletů ze 44 zemí zúčastnilo již IV. Gay Games (Janiš, 2007). Postmoderní společnost s sebou přináší i touhu homosexuálně orientovaných jedinců uzavírat sňatky a adoptovat děti. Uzavírání sňatků již není problém ani v České republice, ale adopce není stále možná. Největším odpůrcem uzavírání sňatků a adopcí dětí homosexuálními páry je stále církev.

Je tedy patrné, že homosexualita se vyskytuje ve všech etapách lidské společnosti. V některých obdobích byla homosexualita schvalována a v jiných jí bylo opovrhováno. V určitém období byla homosexualita i institucionalizována.

Z historie jmenujme například homosexuálně orientované muže Alexandra Velikého nebo Richarda Lví srdce. Homosexuálně orientovaný byl také Rendl, důstojník Rakousko-Uherské armády v období první světové války. Rendl. Bohužel jeho orientace vyšla najevo a Rendl spáchal sebevraždu (Janiš, 2007). V průběhu dějin byla homosexualita různě trestána. Například u starých Židů se homosexuální chování trestalo ukamenováním. Ve Starém zákoně je jasně stanoveno, že muži, kteří spolu mají sexuální styk, jsou trestáni ukamenováním (Fifková, 1998). Avšak některé skupiny obyvatel Země měly nebo stále mají k homosexualitě kladné vztahy. Mayské rodiny v 15. století svým dospívajícím chlapcům pořizovali mužské otroky k tomu, aby měli chlapci uspokojeny své sexuální potřeby ještě před uzavřením manželství. Sambiové z Nové Guineje považují sperma za látku duše, a proto se chlapci od sedmi let oddávají felaci na dospívajících chlapcích a starších mužích, aby byli inseminováni (Bishop, 1997).

V Čechách historické prameny informují o homosexuálech jako skupině přibližně od konce 19. století. Tato skupina byla neustále pronásledována ze strany policie, nejdříve rakouské, pak československé, dále protektorátní a nakonec Veřejné bezpečnosti. Zákaz homosexuálního styku vycházel z paragrafu 129, který se později přečísloval. Tento zákaz byl zrušen v roce 1961, a to pod podmínkou, že budou své touhy skrývat. Skutečná svoboda nejen pro českou společnost, ale i pro homosexuály, přišla po sametové revoluci v roce 1989 (Seidl a kol., 2014). Po revoluci se začaly uvolňovat společenské konvence v oblasti homosexuality. Homosexuálně orientovaní

lidé začínají vyhledávat odbornou pomoc terapeutů, a to z důvodu vyrovnání se se svojí sexuální orientací a přípravy na reakci rodiny a blízkého okolí. Odbornou pomoc vyhledávají i z důvodů partnerských neshod, stejně jako heterosexuální páry (Janošová, 2000).

2.9.1 Křesťanství a homosexualita

V křesťanství se pro pojem homosexualita užívá slovo sodomie. Homosexualita se užívá pouze ve světské oblasti, a to od 19. Století. Nyní se stále častěji užívá slova homotropie.

Křesťané v podstatě neměli příliš na výběr v tom, zda budou homosexualitu tolerovat, nebo ne. Římské právo i franská říše odsuzovali homosexualitu trestem smrti. Tak, jak se měnila politická situace a hranice států, se postupem času změnily i názory na sexuální orientaci. Pouze u křesťanství k žádným závratným změnám nedošlo. Homosexualita v raném křesťanství byla zakázaná, a tedy tajná aktivita, a dozvídali se o ní pouze zpovědníci. V křesťanství převládá tento názor: „*Pohlavní síla smí sloužit jen k plození potomstva; každá jiná aktivizace pohlavní síly musí být jako prohřešek proti životu trestána.*“ (Denzler, 1988, str. 126). Příčinou homosexuality je dle křesťanství: „*nedostatek citu, nezralost, pudová posedlost, svod, společenská izolace, úpadek morálky, přílišná velkorysost v oblasti showbyznysu a literatury.*“ (Denzler, 1999, str. 128).

Je zajímavé, že přibližně v roce 1139 mezi kněžími, kteří nesměli uzavírat manželství, byla homosexualita přirozeným jevem. Ze šetření z roku 1977, které proběhlo ve Spolkové republice a jež provedl Wunibald Muller mezi 235 kněžími, vyplývá, že 111 osob má výhradně homosexuální orientaci (Denzler, 1999). Tento výsledek může být způsoben tím, že homosexuálové hledají únik v náboženství.

Církev, především ta křesťanská, neustále řeší sexuální otázky. Sex jako takový je pro křesťanství problém. Církev uznává pouze sex ve vztahu k plození dětí, a to jedině po svatbě. Sex a vztah znamená pro církev nerozdělitelnou jednotu. Právě v tomto tvrzení se církev rozchází s většinovou společností. Církev dává před manželstvím přednost spíše celibátu. Česká společnost je sice stále budována na základě křesťanské etiky, ale v současné postmoderní společnosti dochází ke stále větším rozkolům mezi církví a běžnou společností. Z dokumentu církve z roku 1975 se v článku 8 zásadně rozlišuje sexuální orientace a homosexuální úkony. Církev totiž tvrdí, že

za homosexuální orientaci lidé nemohou, ale za to, že provozují homosexuální úkony, jsou plně vinni a v rozporu s církví. Z tohoto dokumentu (Persona humana) vyplývá, že církev k homosexuálům přistupuje s pochopením a bývá velice opatrná při hodnocení viny homosexuálů. Většinou ale nikdy nedojde k morálnímu ospravedlnění. Homosexualita není tedy podle církve ani morálně dobrá, ani morálně špatná. Církev v případě homosexuální orientace doporučuje celibát. Stejně jako homosexuální chování, tak i promiskuitní život heterosexuálů bývá kritizován. Z výše uvedeného vyplývá, že církev v podstatě neodsuzuje homosexuální chování, protože každý člověk je přece originál a Bůh ho miluje takového, jaký je. Samozřejmě je pro církev homosexuální styl něčím nezřízeným a odporujícím přirozenému zákonu. Církev si nepřeje homosexuální sňatky a adopci dětí, protože tvrdí, že to je záležitost muže a ženy. Samozřejmě i církev některá svá tvrzení mění a upravuje, a proto se může pohled na homosexualitu za několik, spíše desítek let změnit. Církev již změnila pohled na plození dětí mimo manželství. Papež, který přímo neodsuzoval homosexuální lásku, ale uváděl, že homosexualita se neslučuje s Božím plánem, byl Jan Pavel II. (Vybíral, 2008).

Existuje rozdíl mezi středověkým a současným gayem. Středověký gay vnímá své chování jako občasný hřích a hřeší přece každý. Současný gay je přesvědčen, že jeho chování je prostě dáno osobnostní konstelací, která se nedá změnit a je nutno ji respektovat (Seidl a kol., 2014).

2.9.2 Homosexualita ve starověkém Řecku

O homosexualitě ve starověkém Řecku je třeba se zmínit, neboť byla velice rozšířená a žádaná. Homosexualita byla označována pojmem pederastie. Řeky můžeme z hlediska sexuální orientace charakterizovat jako bisexuály a dokonce i jako homosexuály (můžeme použít i označení pedarasté). V Řecku označovali pojmem „erastés“ dospělého aktivního pedarasté a pojmem „erómenos“ chlapce, jenž se odevzdává mužům. Erómenoi byli nejžádanější ve věku od dvanácti do osmnácti let. Osmnáct let je hraniční, protože se objevují sekundární sexuální znaky (ochlupení, změna hlasu). V tomto období končí úděl těchto chlapců. Z tohoto pojmoví vyplývá, že muži k sexuálním praktikám využívali mladé chlapce. Neexistovala možnost, aby dospělý muž měl intimní styk s neznámým chlapcem, to by bylo pro společnost nepřijatelné. Pokud se muži líbili ostatní zralí muži, býval označován za úchylného homosexuála, který byl společností opovrhován (Galán 1997). Je

pozoruhodné, jak se myšlení společnosti rapidně změnilo. Dnes je pro naši společnost úchylný ten, kdo dává přednost mladým chlapcům.

Období řeckých dějin bývá z hlediska sexuality označováno jako dórská láska. Někteří autoři se snažili dokázat, že homosexualita byla charakteristickým vrozeným rysem egejské kultury. Toto tvrzení se samozřejmě nepotvrdilo. V Řecku byla homosexualita tak rozšířená, že se v 6. století př. Kr. stala skutečnou institucí (Galán, 1997).

Řekové byli především válečníci. Každý zkušený válečník zaučoval mladého chlapce do vojenského umění. Mladý chlapec mu tyto získané informace oplácel sexuálními laskavostmi. Dospělý muž nezasvěcoval mladé chlapce pouze ve válečném umění a sexu, ale zaškoloval chlapce ve všech schopnostech potřebných ke vstupu do světa dospělých. Vztah mezi mužem a dospívajícím chlapcem měl podobu manželského svazku, ale jen po tu dobu, kdy probíhalo „zaškolení do světa dospělých“. Po dokončení zaškolení, kdy se dospělý muž musel oženit a zplodit děti, aby daná společnost nezanikla, byl stanoven věk 30 let (Galán, 1997).

Homosexualita byla v řecké společnosti zdůvodňována pedagogickou funkcí, kterou zastávali dospělí muži vůči mladým chlapcům. Mimo tuto funkci existovaly i další formy homosexuality, které měly pouze jednu funkci, a to dosažení slasti. V jakékoliv řecké dvojici byly přesně určeny role – pasivní a aktivní. Aktivní je ten, který proniká. Pasivní je ten, který se nechá pronikat. Společnost opovrhovala pouze pasivním homosexuálem, aktivní homosexuálové byli společností spíše vyzdvihováni. Pasivní homosexuál měl mnoho nechvalných přezdívek, říkalo se jim například próktos – řiť, eurypróktoi – se širokým řitním otvorem (Galán, 1997).

Ženská homosexualita byla v Řecku rozšířena stejně jako mužská, ale není tolik zmiňována. Láska mezi ženami je označována podle řeckého ostrova Lesbos, tedy lesbičky. To, že se o ženách lesbách příliš nemluvalo, bylo z toho důvodu, že ženská erotika nebyla podstatná. V Řecku měli hlavní slovo muži a ženy byly nepodstatné. Nejznámější lesbou byla básnířka Sapphó (Galán, 1997).

2.10 Pohled současnosti na homosexualitu

Homosexuálové se v křesťanské společnosti museli neustále skrývat a svoje sexuální touhy potlačovat. S příchodem moderní doby, spíše doby postmoderní, se lidé s homosexuální orientací neskrývají, ale vstupují do povědomí celého lidstva. Tím, že

se homosexualita stává běžným jevem, jsou lidé stále tolerantnější. V naší společnosti jsou dva přístupy k chápání homosexuality. První přístup je liberální, který vychází z toho, že homosexualita je dědičná a má na ni vliv prenatální působení. Tak jak je pro heterosexuály přirozené žít s osobou opačného pohlaví, je pro homosexuály přirozené žít s osobou stejného pohlaví. Druhý přístup k homosexualitě je negativní a odmítá jakékoliv partnerství. Druhý přístup vychází z náboženství a křesťanských tradic, které jsou pro Evropu stále charakteristické (Janošová, 2000).

Láska homosexuálně orientovaných jedinců je stejně silná, někdy ještě mnohem silnější, než u heterosexuálních jedinců. Často se uvádí, že vztahy homosexuální nejsou tak pevné a stabilní jako vztahy heterosexuální, a to zejména proto, že heterosexuální vztahy mají určité životní mezníky, kterými prochází (svatba, těhotenství, narození dítěti, apod.). Homosexuální páry mají možnost registrování, ale další mezníky již chybí a vztah se tedy nemůže více rozvíjet. Často zůstane na mrtvém bodě a to je okamžik pro výměnu partnera (Fifková, 1998). Hans Rotter (2003, str. 95) uvádí, že náklonnost k partnerovi stejného pohlaví je spíše sexuální, tedy je pro homosexuály prakticky nemožné navázat silný emocionální vztah, jak by to bylo možné u osob opačného pohlaví.

Pro homosexuální jedince bývá zpočátku velice těžké vyrovnat se se svojí sexuální orientací. Někteří homosexuálové neprojdou coming outem, a proto se nemohou se svojí orientací smířit. Existuje několik modelů života homosexuálů. Janošová (2000) uvádí tyto:

1. Varianta celibátu – zvolení celibátu vede k tomu, že jedinec bývá často deprivován – jeho potřeby nejsou uspokojovány. Takový člověk často volí únik do některé církve. V této církvi v podstatě popírá své pravé já. Pro člověka, který si zvolil celibát, by byla možnost manželství nepředstavitelná. Proces coming outu nikdy nezapočal a pokud ano, tak nebyl dokončen. Objevuje se strach, že bude vystaven posměchu a hanbě, a proto je celibát to „nejlepší“ řešení.
2. Varianta manželství - varianta manželství se objevovala ve velké míře v období, kdy byla homosexualita trestná nebo považována za sexuální úchylku. Byl to takový únik od reality. Lidé doufali, že je manželství „napraví na správnou cestu“. Uzavření manželství častěji volí lidé, kteří jsou bisexuálně orientovaní, a proto je přítomnost a sexualita druhého pohlaví úplně neodrazuje. Je ale vhodné informovat budoucího

manžela o svém „problému“. To, že homosexuál uzavře manželský svazek, neznamena, že jeho sexuální preference budou potlačeny a že bude žít harmonicky až do smrti. Naopak se často objevují pocity frustrace, které mohou vést v lepším případě k rozpadu manželství a v horším případě k sebevraždě. Zejména gayové, pokud jsou ženatí, žijí bisexuální život, který s sebou ruku v ruce často přináší sexuálně přenosné choroby. Ženy jsou více přizpůsobivé a dokážou žít sexuálním životem s jedincem opačného pohlaví. U mužů gayů se často objevuje sexuální abstinence. Ženy lesby touží po dítěti se stejnou horlivostí jako heterosexuální ženy, a proto často svoji sexuální orientaci potlačí a žijí po celý život v heterosexuálním vztahu.

3. Varianta homosexuálního partnerství - homosexuální partnerství je na rozdíl od předchozích dvou variant ventilací svých pocitů a svého sexuálního založení. Veřejné přiznání své sexuální orientace a společná domácnost s osobou stejného pohlaví je mnohem náročnější než u heterosexuálních párů. Homosexuální páry mají užší spojení a často se objevuje tzv. ponorková nemoc. Je to z důvodu, že naše společnost není ještě natolik schopná tolerovat tyto homosexuální páry.

Co se týče tolerance k homosexualitě, v Česku jsou více liberální ženy. Ve světě jsou to spíše muži. Je to dáno patrně tím, že i přesto, že je Česká republika označována za ateistickou zemi, jsme stále vychováváni na principech křesťanství. S potěšením lze oznámit, že Česká republika patří mezi nejliberálnější země, co se týče přístupu k homosexuální menšině (Uzel, Mitlöchner, 2007). Pravděpodobně je to způsobeno kvalitní sexuální výchovou a, jak již bylo zmíněno, nízkou religiozitou naší společnosti.

Naše společnost ukázala velice vstřícné gesto vůči homosexuální menšině tím, že uzákonila registrované partnerství jednopohlavních párů, a to v roce 2006. Nyní homosexuálové tlačí na zákonodárce, aby měli možnost adopce či umělého oplodnění. Jedná se o velice palčivou otázku, na kterou musí odpovědět spousta odborníků, mezi kterými by neměli chybět psychologové, psychiatři, lékaři, sociální pracovníci, apod. Konečné slovo mají nakonec vždy tvůrci českých zákonů. Uzel a Mitlöchner (2007, str. 28) ve své publikaci uvádějí velice zajímavou myšlenku, kterou si dovoluji citovat: *„Výchova dítěte harmonicky žijícím homosexuálním párem se pro toto dítě jeví jako mnohem prospěšnější než výchova nefunkčním, konfliktním či jinak defektním párem heterosexuálním, nebo osamělou ženou samoživitelkou, kde bývá otcovský mužský vzor v naprosté většině případů relativizován a zpochybněn. Rozhodně se jeví*

pro dítě jako výhodnější i ve srovnání s výchovou ústavní v dětských domovech.“ Jak již bylo uvedeno od roku 2006, mohou homosexuálové uzavírat registrované partnerství. Při schvalování tohoto zákona homosexuálové slibovali, že nebudou chtít práva k osvojování dětí a k umělému oplodnění uběhlo několik let a tato skupina se začala ozývat s názory, že chce zakládat rodinu, ve které budou figurovat děti. Taková rodina nese název homoparentální (Velčovská, 2012).

Homosexuálové jsou stále diskriminováni ve Velké Británii, kde je hranice pro heterosexuální styk 16 let a pro homosexuální styk 18 let. Donedávna to bylo 21 let. Mezi další země, které jsou diskriminační, patří země s islámským fundamentalistickým právem. Právě v těchto zemích je mužská homosexualita trestána jako hrdelní zločin (Uzel, Mitlöchner, 2007).

Stigmatizace homosexuality podle Brzka, Pondělíčkové – Mašlové, 1992:

1. Nemožnost mít dítě - české zákony nedovolují homosexuálním párům možnost adopce či umělého oplodnění. Zvláště ženy velice touží po dítěti. Pokud tato touha není naplněna, často se uchylují k tomu, že využijí muže, aby je oplodnil.
2. Menší schopnost homosexuálů vytvořit stabilní partnerský vztah - za příčinu toho, proč nemají homosexuálové stabilní vztahy, bývají nejčastěji označovány odmítavé postoje společnosti k homosexuálům a nedostatečný dimorfismus.
3. Společensky podmíněné problémy - homosexuálové jsou společností vnímáni jako menšina, ke které je možno chovat se agresivně. Homosexuálové se se svojí orientací vyrovnávají dvojím způsobem. Jedná se o popření nebo přijetí jako nutného břemene. Nejideálnější je přijmout svoji orientaci se smyslem pro realitu a uvědomit si, že homosexualita je možná nedostatek, ale každý člověk má přece nějaký nedostatek.

Stigma homosexuality je spojována s promiskuitou a epidemií AIDS. Promiskuita je pravděpodobně spojena s tím, že těchto jedinců není ve společnosti mnoho. Proto několik takovýchto jedinců vrhá špatné světlo na zbývající jedince stejné orientace. AIDS je spojena s nechráněným sexuální stykem (Sobotková, 2001).

Na závěr této kapitoly se nabízí myšlenka z Knihy o sexu od Hanky Fifkové (1998, str. 78): *„Všichni „většinou“ by potřebovali poznat někoho „menšínového“, protože osobní zkušenost je často rozhodující.*“ S tímto tvrzením souhlasím a mohu to potvrdit

na základě vlastní zkušenosti. Kamarádství s homosexuálně orientovanými dívkami byla nejlepší životní zkušeností.

3 Coming out

Coming out můžeme definovat jako proces zveřejnění sexuální orientace a definování sebe sama jako gaye nebo lesbu (Sobotková, 2001). Uzel, Mithöner (2007, str. 27) definují coming out takto: „*okamžik přiznání homosexuality před sebou, rodinou a okolím v důsledku rozpoznání a přijetí homosexuální orientace.*“ Velice výstižnou definici coming outu uvádějí Smitková, Kuruc (2012, str. 39): „*Coming out představuje aj posun od sebenávisti a odmietania k akceptácii jedinečnosti LGBT človeka. Ide aj o posun od neviditeľnosti k viditeľnosti ich skutočnej podstaty a znamená aj úpravu predstáv LGBT človeka o súčasnom a budúcom (partnerskom) živote.*“

Český ekvivalent slova coming out neexistuje. Kdybychom chtěli pojem coming out přeložit do českého jazyka, tak by to znamenalo „vyjít ven“. Coming out je zkrácená verze, někdy se používá celé slovní spojení a to coming out of the closet, což znamená vyjít ven ze skříně (Spolu out, 2014). Měli bychom si uvědomit, že coming out není pouze záležitostí homosexuálů. Každý člověk si prochází svým vlastním coming outem (Janošová, 2000). V podstatě je tedy coming out smíření se člověka se sebou samým, s takovým, jaký skutečně je, jde tedy o proces sebezpřijetí (Fifková, 1998).

3.1 Coming out jako proces

Coming out je obdobím početných sexuálních epizod, díky nimž má jedinec možnost ujasnit si své erotické založení. Avšak k potřebě začít žít stabilní vztah dochází až asi o pět let později. Toto je charakteristické pro muže. Ženy jsou schopny navázat trvalejší a dlouhodobější vztah mnohem rychleji (Janošová, 2000).

Proces coming out probíhá ve dvou fázích, které se vzájemně prolínají. Tyto fáze popisuje Stehlíková a kolektiv (1995, str. 17) in Janošová (2000, str. 20).

1. Zjištění skutečnosti o svém zaměření a její akceptace
 - a) Precoming out – jedinec si uvědomuje, že je odlišný, ale nedovede vyjádřit v čem;
 - b) Vlastní coming out – v této fázi již člověk ví, v čem se odlišuje a dokáže to pojmenovat. Často dochází k tomu, že jedinec svoji sexuální orientaci odmítá, ale po určitém čase si ji přizná a poté i dalším lidem.
2. Uspořádání života v jejím souladu:
 - c) Fáze explorace – dochází k experimentování a k získávání prvních sexuálních zkušeností;

- d) Fáze partnerství – tvorba trvalejších sexuálních a partnerských vztahů odpovídajících celkovým citovým potřebám jedince;
- e) Fáze integrace – jedná se o fázi, kdy si je jedinec zcela vědom svého postavení v životě, dotváří se hodnoty a integrace osobnosti.

V publikaci Průvodce coming outem (nejen) pro rodiče (2014) jsou uvedeny následující fáze coming outu:

1. Rozpoznávání vlastní identity - jedná se o období, kdy si jedinec uvědomuje vlastní identitu a to tak, že projevuje zájem o vrstevníky stejného pohlaví. Jedinec se tohoto zájmu bojí a neví, jak ho má přijmout. Proto přehnaně demonstrovuje heterosexuality a to tak, že intenzivně vyhledává vztahy s opačným pohlavím. Délka této fáze je různá, ale vrcholem je uvědomění si vlastní identity.
2. Vyrovnání se - v této fázi dochází k popření nebo naopak osvojení nové identity. To, že jedinec svoji sexuální identitu popře, je pravděpodobně způsobeno vnímáním sexuality ve společnosti, ale především v blízkém okolí. Pokud se tedy jedinec bojí svého okolí, ale také sám sebe, dochází k tomu, že potvrzuje heterosexuality před sebou i ostatními. Tato fáze je spjata s hledáním informací, lidí, filmů apod., tedy s tím, co je spojeno s novou identitou. Pokud ovšem dojde k přijetí sexuální identity, tak má člověk často tendenci svoji homosexualitu demonstrovat před světem, tedy být jasně rozpoznatelný gay či lesba.
3. Sdělování - jak již bylo uvedeno, coming out je celoživotní proces. Zvláště vnější coming out není nikdy dovršeným procesem a nastává opakovaně v průběhu života tak, jak se setkáváme s novými lidmi. Často se objevují stresové faktory, ke kterým patří nejistota, obava, zmatení, ale především negativní postoje okolí vůči homosexualitě. Pokud jedinec od útlého dětství slyší, že homosexualita je „divná a hnusná“, tak přiznání své homosexuální orientace je velice náročné a někdy až nemožné. Člověk potřebuje především podporu, a to zpočátku alespoň jednoho člověka.
4. Přijetí - coming out (vnitřní) bývá dovršen, když je jedinec schopen se o své sexuální orientaci bavit a stává se součástí jeho života.

Rozlišujeme šest stádií vývoje homosexuální identity:

1. Zmatek v identitě - začátek této fáze je spojen s uvědoměním homosexuálních myšlenek, pocitů a přitažlivosti. Tito lidé se začínají ptát a to: Kdo jsou? Nebo spíše: Kým jsou?
2. Porovnávání identity - člověk si začíná uvědomovat, že jeho sexuální orientace nebude většinovou. Jedinec může mít pocit vlastního odcizení, což může způsobit izolaci od ostatních lidí. Důležité je získat potřebné informace o své sexuální identitě a uvědomit si, že nebude žít heterosexuálním životem.
3. Tolerance identity - člověk si přiznává svoji homosexualitu a hledá další stejně orientované jedince a tím překonává pocit izolace.
4. Přijetí identity - negativní pocity ustupují do pozadí a jedinec se začíná tolerovat a přijímat.
5. Hrdost na svoji identitu - jedinec je hrdý na to, že je odlišný a rozděluje svět pouze na heterosexuály a homosexuály. Přitom svět homosexuálů je dobrý a heterosexuálů je zlý. Odmítá vztahy s heterosexuály.
6. Syntéza identity - v této konečné fázi se stává sexuální orientace jen součástí identity člověka. Jedinec už se nezaobírá pouze homosexualitou a svojí odlišností, ale bere život takový, jaký je (Smitková, Kuruc, 2012).

Coming out je dlouhodobý (celoživotní) proces, který zahrnuje vnitřní přijetí – uvědomění si své sexuální orientace, a vnější coming out – oznámení dané informace okolí. V celém procesu coming outu je velice důležitý postoj, který zaujme homosexuálně orientovaná osoba k sobě samému a ke svému okolí (Spolu out, 2014).

3.2 Jsem gay/lesba

Jak již bylo několikrát zmíněno, lidský jedinec pociťuje ve svém životě největší změnu v období puberty. Objevují se změny na těle i na duši. Jedince začínají přitahovat určití lidé. Nejčastěji očekáváme, že se bude jednat o osoby opačného pohlaví. Někdy se ale stane, že se jedná o osoby stejného pohlaví. Takové první pochopení toho, že vše není zcela tak, jak by si daná osoba představovala, se objevuje v hodinách tělesné výchovy. Dívky začínají pokukovat po spolužačkách, chlapeci po spolužácích. Tyto první projevy se snaží zamaskovat enormním vyhledáváním osob opačného pohlaví (Inicativa Inakost', 2008).

Někdy můžeme nalézt prvky homosexuální orientace již v dětství. U chlapců to bývá nechuť k agresivním hrám, nezápasí, neperou se, nezajímá je motorismus, ve škole téměř nezlobí, pomáhají matce v kuchyni, z žertu se oblékají do ženských šatů. Vztah mezi otcem a synem bývá většinou narušený, protože syn nesplňuje otcovy představy o „pořádném chlapci“. Dívky se naopak projevují chlapecky, okolí často říká, že se měly narodit jako chlapci. V pubertě tyto dívky zněží a objevují se city k ženám. Jsou to určité předpoklady, které nemusí u všech platit stoprocentně. Samozřejmě pokud se u dítěte objevuje některý z uvedených rysů, neznamená to, že dítě bude v budoucnu homosexuálně orientovaný. Někteří jedinci dávno před nástupem puberty cítí, že jsou jiní, ale nevědí, čím je to způsobeno. Naopak někteří jedinci ještě během své puberty nemají o své odlišnosti ponětí. Homosexuální chlapci v pubertě nechápou, proč ostatní chlapci dávají přednost děvčatům před společným trávením volného času. V této chvíli si většinou uvědomují, že se do svého kamaráda zamilovali. Podle Günthera (1988) in Procházka (2002) dochází u chlapců k uvědomění si své homosexuální orientace následovně: do 12 -ti let si danou skutečnost uvědomí 11 % chlapců, od 12 – 16 let 59 % chlapců (jedná se o období puberty), od 16 – 18 let 15 % chlapců, od 18 -24 let 12 % chlapců, nad 24 let 3%. Pro ženy bývá zjištění své homosexuální orientace mnohem složitější než u mužů. Homosexuální žena dokáže svojí sexuální orientaci utajit před partnerem, okolím i sama před sebou. Když si jedinec uvědomí, že je homosexuálně zaměřen, ovlivňuje to i jeho další rozhodnutí (kde žít, jaké volit povolání apod.). Člověk ví, že začíná být spojován se statutem menšiny (Brzek, Pondělíčková – Mašlová, 1992).

Z výzkumu z roku 2009, který byl proveden v Americe, vyplývá, že průměrný věk uvědomění si sexuální orientace je 13 let (Spolu out, 2014). Samozřejmě tomu může být i mnohem dříve a to v sedmi nebo devíti. Ale naopak může dojít k uvědomění si své sexuální orientace i po několika letech manželství.

Celkově můžeme říci, že proces uvědomění si odlišné sexuální orientace je velmi náročný. V pubertě je navíc člověk velice precitlivělý a zmatený, a to i v otázce sexuální orientace. Takto zmatenému jedinci můžeme pomoci k ujasnění sexuální orientace několika základními otázkami: Byl si už zamilovaný? Pokud ano, kdo to byl? Chlapec nebo děvče? Cítila jsi se někdy jinak než ostatní chlapci nebo děvčata? Hodnotíš na ulici vzhled chlapců nebo spíše děvčat? Za kým se častěji otáčíš? Když máš sexuální sny, o kom se ti zdá? O chlapcích nebo o dívkách? Když

masturbuješ, koho si představuješ? Chlapce nebo děvče? Pokud jsou odpovědi na tyto otázky rozporuplné a jedinec si není jistý nebo se mu jeho homosexuální orientace potvrdí, tak je vhodné se poradit s odborníkem (psychologem, sexuologem, psychoterapeutem). Je také dobré vyhledat si k danému tématu určité informace (Iniciativa Inakost', 2008).

To, že nevíme, kolik je přesně homosexuálů, je způsobeno tím, že si někteří svoji sexuální orientaci nikdy nepřiznají. Někteří si svoji sexuální orientaci přiznají, ale neakceptují. Poslední skupinou jsou ti, kteří se nad svojí situací zamyslí a vezmou věc do svých rukou. Podstatné je, aby si každý člověk, ať již homosexuál nebo heterosexuál, uvědomil, že není schopen ovlivnit, do koho se zamiluje (Iniciativa Inakost', 2008).

3.3 Vnější coming out (podpora rodiny a blízkého okolí)

Je důležité říci, že homosexuálně orientovaní jedinci se nebojí své sexuální orientace jako takové, ale spíše reakce nejbližšího okolí, které nebývá bohužel z počátku příliš příznivé. Ještě horší je pro jedince okruh blízké rodiny, tedy rodičů a sourozenců. Bojí se, že ztratí jejich lásku a bude odsouzen navždy. Tak jak je náročné pro homosexuály sdělit rodině svou sexuální orientaci, tak i pro samotné rodiče je těžké tuto skutečnost přijmout. Snaží se nalézt vinu, a to buď v sobě, ve výchově, ve škole, v partě či u lidí, se kterými se dítě stýkalo. Rodiče se v některých případech snaží své dítě přinutit k tomu, aby se ze své sexuální orientace vyléčilo. Při sezeních u sexuologa se často nedokážou smířit s tvrzením, že tento stav je nezvratný a neměnný. Bohužel se stává, že homosexuálové svou orientaci tají před rodiči, aby je nezklamali, a tudíž nemohou kvalitně projít procesem coming outu. Strach ze sdělení pravdy blízkému okolí může být pro jedince tak stresující, že hrozí i sebevražda (Šilerová, 2003). Podle výzkumů se přibližně polovina homosexuálních mužů alespoň jednou za život pokusila o sebevraždu. U adolescentních gayů a bisexuálů se vyskytuje ve vyšší míře deprese a sebevražedné myšlenky. Je to asi třikrát více než u adolescentů heterosexuálních (Stewart, 2003).

Iniciativa Inakost' na rozdíl od Šilerové tvrdí, že pro homosexuály není nejtěžším krokem sdělit svoji sexuální orientaci svému okolí či rodičům, ale přiznat si ji sám před sebou. Někdy se stává, že homosexuálové odmítají sami sebe a to vyvolává pocity úzkosti, poruchy chování a různé zdravotní problémy. Pokud je již jedinec sám se sebou vyrovnaný, měl by si nalézt kamarády, kteří s ním budou sdílet stejné pocity. Hlavně nezůstat sám, nezavírat se a neskrývat se před okolím. Nejdůležitější

při sdělování své homosexuality před kamarády je to, aby jedinec byl sám se sebou vyrovnaný a přesvědčený sám o sobě. Vhodné je sdělit svoji sexuální orientaci nejprve nejbližší osobě a poté okruh postupně rozšiřovat. Velké procento homosexuálů svoji orientaci nikdy před svými rodiči nepřiznají (Iniciativa Inakost', 2008).

Sdělení své sexuální orientace bývá složitější pro ženy, i když je společnost vůči lesbickým párům tolerantnější než vůči gay párům. Lesby svou sexuální orientaci často nesdělují ani svým nejbližším přátelům, v zaměstnání o soukromém životě nemluví vůbec. Snaží se být spíše nenápadné, ale pouze v souvislosti se zaměstnáním. Lesby se bojí, že o své zaměstnání z důvodu sexuální orientace mohou přijít. Mlčení v této oblasti znamená pro tyto ženy pocit bezpečí (Janošová, 2000).

Pokud se nám blízký člověk svěří, že je homosexuálně orientovaný, měli bychom se chovat podle určitých pravidel. Především zůstat klidní, i když budeme v pořádném šoku. Je důležité se vyhnout přímé konfrontaci a dané téma otevřít až ve chvíli, kdy budeme schopni vnímat. Měli bychom být chápaví a otevření, což může být velice náročné, ale je dobré dát najevo alespoň snahu. Jedince, kteří se nám svěří, bychom rozhodně neměli obviňovat, urážet či jiným způsobem napadat. A to i v případě, když jsme homofobní. Pokud nás něco zajímá, měli bychom se zeptat. Daný jedinec nám jistě rád zodpoví všechny naše dotazy, ale neměli bychom být příliš osobní. I my potřebujeme čas se s danou informací srovnat, ale i po tento čas bychom měli být oporou. Zachovat mlčenlivost, i když to bude náročné. Respektovat situaci, ve které se osoba nachází a jak přijímá sama sebe. Je důležité si uvědomit, že coming out je proces, který chce čas – hodně času, pro obě strany. Zásadním pravidlem je MLUVIT o daném problému, pocitech a pochybnostech. Pokud dojde k nepřijetí ze strany blízkého okolí, zvyšuje se pravděpodobnost rizikového chování: zvýšené riziko nakažení viru HIV či užívání návykových látek, žádné plány do budoucna, špatné výsledky ve škole, negativní vztah k rodinnému životu. Objevuje se osmkrát větší pravděpodobnost pokusu o sebevraždu, šestkrát větší pravděpodobnost depresivních stavů, třikrát větší pravděpodobnost užívání drog, třikrát větší pravděpodobnost sexuálně přenosných chorob (Spolu out, 2014).

3.3.1 Rodiče – vyrovnání se s homosexuální orientací dítěte

Při sdělování své sexuální orientace rodině je dobré začít od sourozenců. Jedním z hlavních důvodů, proč to sdělit nejdříve jim, je to, že mohou jedince před rodiči podpořit a později poskytnout rodičům dostatek informací. Při sdělování

závažné informace rodičům je dobré, aby to nejdříve oznámil jednomu rodiči a poté až druhému. Oznámení své sexuální orientace rodičům je velice náročné. Pokud jedinec nezvládne tuto informaci říci přímo, tak je vhodné ji napsat na papír a nechat na stole. Poté odejít například do školy či odjet na prázdniny. Rodiče tak mají dostatek času informaci přijmout. Nevýhodou je to, že nemůže reagovat přímo na myšlenky a pocity rodičů. Rodiče by si měli uvědomit (i před akceptací homosexuality jejich dítěte), že pro dítě je tak velké přiznání obrovskou úlevou. Když jedinec přiznává svoji sexuální orientaci, měl by přiznat, že je orientován/a na chlapce/dívky, než říci: Jsem homosexuál/gay či lesba (Iniciativa Inakost', 2008).

Nejen homosexuálně orientovaní jedinci, ale i jejich rodiče a blízcí přátelé procházejí coming outem. Stejně jako u osobního coming outu lze rozlišit dvě fáze, a to vnitřní (můj syn/dcera je gay/lesba) a vnější (postoj navenek a ve vztahu k okolí). I rodiče prožívají svůj coming out v různém tempu, takže potřebují dostatek času. Rodiče hrají velkou roli v coming outu jedince, a proto se o sexuální orientaci dítěte často dozvídají jako poslední. Nejdříve se to dozvědí vrstevníci a přátelé. Pro rodiče je nejhorší, když se to dozví pouze náhodou. Je to pro ně ještě větší šok a pozdější smíření s realitou bývá mnohem těžší a delší. Reakce rodičů bývá spíše zdrženlivá – nevědí, co říci. Někdy se může stát, že rodiče chtějí své homosexuální dítě začlenit do heterosexuálního prostředí a zakazují mu jakékoliv projevy jejich identity. Mnozí rodiče mají již dříve před přiznáním dítěte tušení, že není vše tak, jak by si představovali (Spolu out, 2014).

Často, když dítě svému rodiči oznámí svoji sexuální orientaci, se objevuje pocit zklamání a někdy i zrady. Tyto pocity mohou časem odeznít, a to hlavně za přítomnosti sexuologa či psychoterapeuta. Rodiče mají většinou strach z toho, jak na takovou informaci bude reagovat blízké okolí. Mívají pocit viny a studu, že vše zavinili oni sami. Když dítě oznámí rodičům, že je homosexuální, měli by „zachovat chladnou hlavu“. Mělo by dojít k přijetí a pochopení a vyslovení podpory. Velice snadno se to říká a radí, ale pro rodiče je takovéto sdělení vždy šokem, který trvá dlouho (Šilerová, 2003).

Co dělat, pokud se vám dítě svěří, že je homosexuální? Podle Fifkové (1998, str. 82):

- Snažte se ho pochopit.
- Není to ani jeho, ani vaše vina.

- Nesnažte se ho přesvědčit, že kdyby trochu chtělo, určitě by to šlo (dítě by pravděpodobně nechtělo a asi by to nešlo).
- Važte si důvěry, kterou vám potomek dává.
- Snažte se respektovat jeho představu o dalším životě.
- Chápu, že to ani pro vás není snadná situace, ale umím si představit mnohem horší.
- Nepřemýšlejte o tom, co na to řeknou sousedé a známí. Anebo přemýšlejte a připravte si odpověď.
- Nebuďte smutní, že od dítěte nebudete mít vnoučata. Třeba budete a pokud ne, uvědomte si, že vaše dítě tady není od toho, aby pouze plnilo vaše představy.
- Nemusíte si své homosexuální dítě představovat při milování s partnerem či partnerkou. To nakonec nemusíte dělat ani tehdy, pokud je dítě heterosexuální. Milování je přece hodně intimní věc.
- Vaše dítě se nezměnilo tím, že vám o své orientaci řeklo. Je pořád stejné. Neměňte se ani vy.

Existují určité faktory, které mají vliv na to, jak rodiče přijmou fakt, že mají homosexuálně orientované dítě (podle Katherine Allenové in Sobotková, 2001):

- Zda rodiče mají předchozí zkušenost s nějakým člověkem, který je „jiný“ či má nějaké stigma.
- Jak dlouho rodiče vědí o sexuální orientaci dítěte.
- Zda rodiče mají důvěryhodnou osobu, se kterou se o své pocity mohou podělit.
- Kvalita vztahu rodič-dítě.
- Stálost homosexuální identity dítěte či případná diskontinuita v homosexuální orientaci.
- Přítomnost dalších dětí v rodině.
- Hrozba epidemie AIDS.
- Touha po vnucích.
- Zda dítě žije v stabilním intimním vztahu.

Rodiče na zprávu o homosexualitě svého dítěte reagují různě. Nejčastěji prochází asi šesti fázemi:

1. Šok - bývá nejčastější reakcí na opravdu nečekanou situaci, a to hlavně v případě, když rodiče nemají vůbec žádné tušení. Šok může trvat deset minut, ale i několik týdnů.

2. Odmítání a izolace - bohužel někdy dochází k tomu, že rodiče odmítají své dítě a dochází až k izolaci. Nechtějí znát žádné informace. Homosexuální jedinci by měli poskytnout rodičům dostatek času na to, aby se s danou skutečností vyrovnali.
3. Hněv - jednou z hlavních emocí, kterou rodiče prožívají. Často bývá hněv iracionální a všeobecný, ale objevuje se i hněv konkrétní, který bývá mnohem horší. Konkrétní hněv směřuje například na druhého rodiče nebo na někoho z okolí, kdo svedl dítě na zlou cestu.
4. Vina - když hněv odezní, dochází u rodičů k pocitům viny a depresivním stavům. Někdy se může místo pocitu viny objevit pocit hanby, a proto se homosexualita dítěte stává nepříjemným rodinným tajemstvím.
5. Příjemné rozhodnutí - mohou nastat tři základní rozhodnutí, a to – rozhodnutí podporovat homosexuální dítě, rozhodnutí zůstat na stejném místě, neustálý vojenský stav.
6. Plná akceptace - k tomuto poslednímu stádiu se mnozí rodiče vůbec nedostanou, ale to neznamená, že se tím proces ukončí. Rodiče jsou v tomto stádiu schopni připustit homosexuální orientaci svého dítěte a umějí se svěřit i širokému okolí (Smitková, Kuruc, 2012).

Fáze vyrovnávání v rodině podle Iniciativy Inakost' (2008):

1. Období šoku - v tomto období se často objevují slzy a křik. Výčitky, že to přece nemůže být pravda. Je důležité nechat rodičům čas, aby se s informací smířili. Někdy se může stát, že rodiče budou v takovém šoku, že budou dítěti nadávat a dávat mu vše za vinu.
2. To není pravda - rodiče v této fázi často uvádějí, že to za chvíli přejde, že je to pouze hra. Někdy přestanou s dítětem komunikovat na inkriminované téma. Dítě by mělo rodiči sdělit, že nechce přijít o jejich lásku. Rodiče na to reagují tak, že homosexualita není normální, a proto je důležité neustále opakovat, že je stejně normální jako heterosexualita. Vhodné je společně navštívit odborníka.
3. Kde jsme udělali chybu? - rodiče už ví, že nemohou nic změnit a hledají chybu, proč k tomu došlo. Je dobré jim oznámit, že homosexualita není ničí vina a výchova to nemůže změnit. Vhodné je předat rodičům dostatek informací.
4. Raději jsme o tom neměli vědět - dochází k tomu, že rodiče začnou hovořit o svých pocitech. Nechtějí, aby se o tom dozvěděl někdo z rodiny nebo okolí.

Objevují se pocity lítosti a sebelítosti. Nejčastějšími pocity jsou zlost a bolest. V tomto období je důležité uvědomit si, že postupně bude vše lepší.

5. Toto je naše volba - většinou se rodiče rozhodnou, že své dítě milují natolik, že ho budou podporovat a chápat po celý zbytek života. Úplná akceptace homosexuality tu ještě není, ale rodiče vědí, že své dítě milují nade vše.
6. Moje dítě je homosexuál - poslední fáze je úplným ideálem, ke kterému nemusí všichni rodiče dojít. Rodiče zcela akceptují homosexualitu svého dítěte. Nechápu homofóbní jedince a negativní postoje společnosti. Budou chtít, aby si našel vhodného partnera či partnerku a žil plnohodnotným životem.

Rodiče by si měli uvědomit skutečnost, že jejich dítě je stále stejným člověkem, kterým byl předtím. Není to jen fáze. Je to proces. Uvědomte si, že nejste sami. Homosexuální identita člověka není choroba. Každý pokus o změnu homosexuální identity dítěte může mít obrovské důsledky pro jeho psychiku. Nenesete žádnou odpovědnost. Doposud nebyl určený jediný jednoznačný faktor, který by měl vliv na homosexuální identitu dítěte. Každý rodič reaguje jinak. Ignorace dítě nezmění (Smitková, Kuruc, 2012). Smitková a Kuruc (2012, str. 80) uvádějí určité návrhy, co dělat, když rodiče chtějí přijmout homosexuálně orientované dítě: Možné návrhy, co dělat, když rodiče chtějí přijmout homosexuální orientaci dítěte (str. 80): *„Věnovat dětem bezpodmínečnou podporu a lásku. Nadále uspokojovat základní potřeby dítěte. Hledat informační materiály. Hovořit s jinými rodiči, kteří jsou v podobné situaci. Povzbudit svoje dítě, aby hovořilo o svojí identitě. Podporovat kontakty dítěte s jinými homosexuálními dospělými. Při podporování dítěte může dojít k pozitivní změně u dítěte.“*

3.4 Homofobie

Zmínka o homofobii byla zařazena záměrně do kapitoly o coming outu, protože to, jak se člověk vyrovnává se svojí sexuální orientací, závisí na postoji společnosti k homosexualitě. Určité postoje společnosti k homosexualitě jsou zmíněny v kapitole číslo dvě. Během vnějšího coming outu se musí homosexuálové vyrovnávat i s negativními reakcemi, často velice agresivními. Homosexualita je i v 21. století stigmatem. Samozřejmě je velice důležitá podpora rodiny, která pomáhá homosexuálnímu jedinci lépe se vyrovnat se svojí homosexuální orientací a negativními názory okolí.

Homofóbiu můžeme definovat jako negativní postoje vůči homosexuálně orientovaným jedincům, které jsou emočně podbarvené, nenávistné a často vedou k fyzickým a psychickým útokům. Pravděpodobně se jedná o strach z jiné identity, chování, které nepodléhá sexuálnímu stereotypu. Homofobie bývá způsobena mýty, neopodstatněnými představami a předsudky (Smitková, Kuruc, 2012).

Mýty, které se týkají homosexuálních jedinců:

1. Homosexuální lidé jsou zaostalí ve vývoji, jsou nezralí.

Toto tvrzení vyplývá pravděpodobně z toho, že jedinci nejsou schopni jasně vyjádřit svoji identitu. Proto mohou působit zaostale, ale vůbec tomu tak není.

2. Homosexuální orientace je způsobena matkou, která potlačila osobnost dítěte, nebo je přehnaně ochranná, a chybující, emočně vzdálený otec.

Je jasné, že je toto tvrzení nepravdivé, neboť homosexualita je vrozená a tudíž na její vznik nemá žádný vliv výchova matky či otce. Je spousta homosexuálně orientovaných jedinců, kteří žijí v harmonické rodině, ve které jsou vzájemně milující rodiče.

3. Pokud se děti seznámí s homosexuálně orientovanými lidmi, homosexuální orientaci se učí, může to z nich udělat homosexuálního člověka.

Z výzkumů vyplývá, že výchova dětí homosexuálními páry nezpůsobuje rozhodně homosexualitu. Naopak homosexuálové vychovávají tolerantnější děti.

4. Pokud je dítě v dětství sexuálně zneužíváno, tak ho to může změnit v gay nebo lesbu. Může se stát, že pokud je chlapec zneužit dospělým mužem, tak může být ovlivněn jeho další sexuální vývoj. Začne vyhledávat kontakty s jinými muži, ale nejedná se o vrozenou homosexuální orientaci, jedná se o homosexuální chování.

5. Homosexuální orientaci je možno se bránit a vyléčit se z ní.

V dnešní moderní době je jasné, že sexuální orientace nelze léčit nebo ji změnit. Pokud by byl vyvíjen nátlak na potlačení sexuální orientace, může to vést nevyhnutelně k poškození dítěte, způsobené vnitřním zmatkem nebo sníženou sebehodnotou.

6. Homosexuální lidé mají možnost volby.

Tento mýtus znamená, že jedinci jsou sice homosexuální, ale mohou se přizpůsobit heterosexuálnímu způsobu života. Jak již bylo uvedeno, někteří jedinci takto svůj život žijí, ale bohužel dochází ke snižování kvality života.

7. Adolescence nabízí druhou šanci směrem k heterosexuality a správné rodové identitě, protože homosexualita je jen fáze.

Mladí lidé často experimentují v různých oblastech svého života a to i v oblasti sexuality. Náhodný homosexuální kontakt v období puberty nebo adolescence nezpůsobuje změnu sexuální orientace.

8. Jedná se pouze o sexuální chování.

Být homosexuálně orientovaným člověkem neznámá udržovat pouze sexuální styky. Jedná se i o přitažlivost a blízkost druhého člověka (stejněho pohlaví).

9. Jedná se o alternativní životní styl.

Každá odlišnost od běžné populace vzbuzuje údiv. Tito jedinci na většinovou populaci působí alternativně, a proto si myslíme, že žijí jinak, a to zvláště. Přitom je dobré uvědomit si, že homosexuálové žijí úplně běžným životem (např. pracovní, ale i sexuální).

10. Vztahy homosexuálních lidí netrvají dlouho, nikdy je nenajdou a nebudou šťastní.

Homosexuální vztahy mohou trvat stejně dlouho jako heterosexuální. Je ale pravda, že v těchto vztazích chybějí určité vývojové fáze (běžná svatba, těhotenství, porod, mateřství), což může způsobovat časté krachy vztahů (Smitková, Kuruc, 2012).

Homosexuálně orientovaní jedinci své stigma často špatně snášejí a bývají osamoceni i v rodině, protože jejich rodiče nebývají odlišně sexuálně orientovaní. Objevují se názory, že homosexuálně orientovaní rodiče vychovávají další homosexuály. Tato domněnka se nepotvrdila. Homosexuální rodiče nemají příliš smysl pro multigenerační model rodiny. Chtějí žít pouze s partnerem a s dětmi. Častěji se hovoří o lesbických matkách, ale o homosexuálních mužích (otcích) se příliš nemluví. Nejsou žádné výzkumy dětí, které byly vychovávány homosexuálními rodiči. Většina homosexuálních rodin vznikla tak, že partneři měli nejdříve heterosexuální svazek, ze kterého vzešly děti. Tyto děti se poté dostávají do situace, kdy se musejí smířit s tím, že matka nebo otec jsou trošku „jiní“ (Sobotková, 2001). Pokud se u heterosexuálních rodičů vyskytne dítě s homosexuální orientací, měl by rodině s vyrovnáním se s danou situací pomoci rodinný psycholog nebo terapeut.

Často se ve společnosti objevují nepodložené předsudky, které někteří jedinci uznávají a tvrdí, že se jedná o pravdu. Předsudky podle Goldenbergů (1998) in Sobotková (2001):

- Většina homosexuálních mužů je v projevu feminní a většina homosexuálních žen zase maskulinní.
- Většina homosexuálních párů zastává tradiční role rozdělené na aktivní (mužskou) a pasivní (ženskou) roli.
- Všichni homosexuální muži jsou promiskuitní.
- Většina homosexuálních jedinců je ze své orientace nešťastná a hledá terapii proto, aby se vrátila k heterosexuality.
- Homosexualita je nepřírozená, protože se nevyskytuje u jiných živočišných druhů.
- Homosexuální jedince lehce identifikujeme podle vnějších projevů a způsobů chování.

To, že máme ve společnosti asi 4 % homosexuální mužů a 2 % homosexuálních žen, by rodiče měli svým dětem v rámci sexuální výchovy o homosexualitě zmínit. Je důležité, aby nedávali najevo negativní emoce, protože v případě, že by jejich dítě bylo homosexuální, mohlo by dojít k tomu, že dítě by samo sebe bralo jako něco špatného. Rodiče by měli dětem říci, že se homosexualitou nemohou nakazit ani ji zdědit, že je prostě daná geneticky. Rodiče by tedy měli dát najevo to, že homosexualitu akceptují (Šilerová, 2003). Uzel a Mitlohner (2007, str. 27) uvádějí, že: *„Sexuální výchova by měla připravovat lidi na tento důležitý životní mezník, aby svým postojem pokud možno homosexuálním občanům tuto chvíli ulehčili, aby se k této menšině chovali vstřícně, chápavě a ohleduplně.“*

4 Výzkumné šetření

Téma homosexuality se v České republice dostává do popředí po revolučním roce 1989, kdy došlo k větší toleranci homosexuality. To bylo zapříčiněno větší informovaností veřejnosti, zejména tak, že začaly být vydávány zahraniční, ale i české publikace na toto téma. Stále ale zůstává u mnoha lidí v podvědomí homosexualita jako něco nepřírozeného, nenormálního a úchylného. Proto si myslím, že je důležitá sexuální osvěta, a to především ve školách, protože je mezi námi určitě větší počet homosexuálů, než tak často udávaná čtyři procenta.

Na téma homosexualita či coming out již bylo napsáno několik závěrečných prací. Nejedná se ale o příliš velký počet. Stále je problematika homosexuality potlačována a často i bagatelizována. Většina závěrečných prací se zajímá o proces coming outu jako takového a orientuje se na homosexuálního jedince, ale nezajímá se o jeho rodinné prostředí. Zajímavá je bakalářská práce Veroniky Skalické na téma Zkušenost matek s homosexualitou vlastního dítěte, kde se pomocí polostrukturovaného rozhovoru snaží zjistit, jak se matky s homosexualitou svého dítěte vyrovnávaly. Výsledkem bylo, že si homosexualitu svého dítěte dávaly za vinu. Velice stěžejní byla závěrečná práce Pavlíny Janošové, která vyšla v knižní podobě a nese název Homosexualita v názorech současné společnosti. Zajímavý je i zahraniční výzkum, který nesouvisí přímo z coming outem, ale homosexualitou jako takovou. Nese název *The Experiences of Young Gay People in Britain's* Schollst. Výzkum byl proveden v roce 2007 organizací Stonewall. Z tohoto výzkumu vyplynulo, že 65 % homosexuálně orientovaných studentů bylo vystaveno šikaně. Právě takovéto informace mohou vést k tomu, že homosexuálové svoji orientaci raději tají, a proto nedochází k ukončení vnějšího coming outu a to může vést až k sebepoškozování, které může skončit sebevraždou. V České republice existují i různé organizace, které se zaměřují na poradenství homosexuálům. Můžeme jmenovat například S barvou ven, která má online poradnu. Právě zde se angažuje jeden z oslovených informantů. Dále je to organizace Logos, která sídlí v několika českých městech, a to i v Hradci Králové. Novou organizací, která napomáhá homosexuálům, je nezisková organizace NoA, z. s., která vznikla v roce 2014. Spoustu akcí pořádaných pro homosexuálně orientované jedince zajišťuje Prague Pride (nejedná se pouze o tolik provokativní pochod).

Účelem této práce je zjistit, zda je rodina oporou a pomáhá homosexuálně orientovanému jedinci v procesu coming outu. Zejména jakou roli sehraávají rodiče (kladnou či zápornou) a sourozenci. Výzkumným problémem je funkce rodiny v procesu coming outu homosexuálně orientovaného člena rodiny.

Cíle a výzkumné otázky

Hlavním cílem této práce je zjistit, jakou funkci má rodina v procesu coming outu homosexuálně orientovaného člena rodiny a jestli svým homosexuálním členům poskytuje dostatečnou podporu.

Dílčí cíle:

1. Zjistit, jak na homosexuální orientaci jedince reagovalo blízké okolí.
2. Zjistit, jakým způsobem homosexuální jedinci sdělují svoji sexuální orientaci svému okolí.

Pro zjištění vytyčeného cíle bylo vhodné zvolit si následující **výzkumné otázky**:

Hlavní výzkumná otázka – Jakou funkci má rodina v procesu coming outu homosexuálně orientovaného jedince?

Dílčí výzkumná otázka č. 1 – Komu se gayové/lesby svěřují jako prvním?

Dílčí výzkumná otázka č. 2 – Vyrovnává se s danou situací dříve otec, matka nebo sourozenci?

Dílčí výzkumná otázka č. 3 - Podporují rodiče a další rodinní příslušníci homosexuálně orientované jedince při procesu coming outu?

Dílčí výzkumná otázka č. 4 – Přijímají rodiče homosexuálně orientovaných dětí jejich partnery?

Dílčí výzkumná otázka č. 5 – Svěří se homosexuálové se svojí orientací ve škole či v práci?

Zvolená výzkumná metoda

Pro tuto diplomovou práci byla zvolena metoda kvalitativního interview. Jedná se o rozhovor polostrukturovaný. Tato metoda byla zvolena z toho důvodu, že je zde nízký počet účastníků (tedy informantů), a proto je každému z nich věnován dostatečný časový prostor, který slouží k tomu, abychom získali dostatečné množství informací, které potřebujeme k zodpovězení výzkumných otázek.

Gavora (2000, str. 142) uvádí: „*Hlavním rysem kvalitativního výzkumu je dlouhodobost, intenzivnost a podrobný zápis.*“ Při interview je důležité, aby veškeré informace byly nahrány a později doslovně přepsány. Samozřejmě si musíme uvědomit, že nejsme schopni přepsat intonaci hlasu a veškeré neverbální projevy. Přepsat naopak musíme vše doslovně, a to včetně nespisovných slov a vulgarismů.

Zvolený postup v tomto kvalitativním výzkumu je konstantní komparace. Konstantní komparace znamená, že si nestanovíme na začátku výzkumu hypotézu, ale výzkumný problém. Hypotéza vzniká až ze získaných údajů (Gavora, 2000). Gavora (2000, str. 143) uvádí následující fáze konstantní komparace:

1. Volba výzkumného problému.
2. Hledání společných a rozdílných prvků v údajích, syntetizace. Formulování kategorií jevů. (Hypotéza se však nestanovuje).
3. Další sbírání údajů zaměřené na zpřesnění kategorií. Nevhodné kategorie se vylučují, nové kategorie se přijímají. Zjišťují se vztahy mezi nimi. Formulování hypotézy.
4. Další zpřesňování pohledu – nacházení společných rysů a pravidelností.

Můžeme tedy říci, že při vyhodnocování výsledků budeme postupovat pomocí kódování (otevřené, axiální, selektivní). Toto kódování probíhá na základě zakotvené teorie. Zakotvená teorie je v podstatě ověřování výroků o vztazích. Jedná se o formulaci výroků o vztazích a ověření těchto výroků podle údajů. Pro lepší pochopení zakotvené teorie je zde uvedena definice podle Strausse a Corbinové (1999, str. 14): „*Zakotvená teorie je teorie induktivně odvozená ze zkoumání jevu, který reprezentuje. To znamená, že je odhalena, vytvořena a prozatím ověřena systematickým shromažďováním údajů o zkoumaném jevu a analýzou těchto údajů. Proto se shromažďování údajů, jejich analýza a teorie vzájemně doplňují. Nezačínáme teorií, kterou bychom následně ověřovali. Spíše začínáme zkoumanou oblastí a necháváme, ať se vynoří to, co je v této oblasti významné.*“ Zjednodušeně můžeme říci, že výsledkem této práce je stanovení základní hypotézy, která by měla být ověřena na velkém počtu jedinců, tedy kvantitativně.

Při kvalitativním výzkumu je důležité uvědomit si, že pracujeme s velice citlivými osobními daty, a proto bychom při vyhodnocování rozhodně neměli uvádět takové informace, které by směřovaly k odhalení identity informanta. Téma této diplomové práce je o to choulostivější, že se jedná o problematiku menšinové sexuální orientace,

která je v dnešní moderní době již „normální a běžná“, ale stále se na homosexuály někteří jedinci dívají skrz prsty.

Charakteristika výzkumného souboru

Pro zpracování diplomové práce byla zvolena, jak je již výše uvedeno, metoda polostrukturovaných rozhovorů. Počet informantů po konzultaci s vedoucím diplomové práce byl stanoven na šest. Z toho byli čtyři muži a dvě ženy. Šest informantů je zcela adekvátní počet k tomu, abychom získali potřebné informace pro zpracování výzkumné části diplomové práce a byli tak schopni odpovědět na položené výzkumné otázky.

Získání vhodných informantů proběhlo za pomoci organizace Logos, která sídlí ve čtyřech městech v České republice. Jedná se o Brno, Prahu, Ostravu a Hradec Králové. Právě přes pobočku v Hradci Králové jsem získala potřebné informanty. Tato organizace se zabývá homosexualitou a náboženstvím. Po napsání emailu s prosbou o pomoc p. Svatavě Havlíčkové jsem dostala kontakt na vhodné informanty.

Můžeme říci, že výběr respondentů byl stratifikovaný, tedy že jsme základní soubor rozložili podle podstatného znaku (Gavora, 2000). Znaky, které byly zvoleny pro tuto část diplomové práce, jsou: věk (starší osmnácti let), státní občanství (Česká republika) a sexuální orientace (homosexuální).

Základní informace o informantech:

Informant č. 1

Jedná se o muže, který se jmenuje Marek a je mu 21 let. Narodil se v Opočně, nyní žije v Novém Městě nad Metují. Je studentem prvního ročníku Fakulty informatiky a managementu Univerzity Hradec Králové – obor Management cestovního ruchu. Má stálého partnera. Procesem coming outu si prošel v 18 -ti letech.

Informant č. 2

Jedná se o muže Jardu, kterému je 36 let. Narodil se v Žatci, v této lokalitě žije celý život. Je vyučen elektromontérem, před 2 lety dostudoval střední školu v oboru podnikání. Pracuje v průmyslové automatizaci na pozici údržbář. Nyní má druhý stabilnější vztah. Coming outem si prošel ve věku 20 let.

Informant č. 3

Jedná se o muže, který se jmenuje se Petr. Je mu 27 let. Narodil se v Hradci Králové, ale celý život žije v Žacléři. Vystudoval sociální patologii a prevenci a nyní pracuje jako sociální pracovník v Kontaktním centru. Nyní nemá stálého partnera. Procesem coming-outu si prošel ve 21 letech.

Informant č. 4

Jedná se o muže a jmenuje se Kamil. Je mu 35 let. Narodil se v Havířově. Do pěti let žil ve vesnici u Havířova. V pěti letech se s rodinou přestěhovali do Havířova a asi po 15 letech se vrátili zpátky na vesnici. Po čtyřech letech se přestěhoval do Ostravy, kde žil asi rok a půl a pak se opět vrátil na vesnici, kde bydlel dalších 10 let. Nyní bydlí v Brně. Vystudoval VOŠ sociální a bakalářský obor sociální pedagogika - prevence a resocializace. Nyní pracuje ve státní správě. Má začínající vztah. Svým coming outem si prošel mezi 14 a 18 rokem.

Informant č. 5

Jedná se o ženu Kateřinu ve věku 24 let. Narodila se v Chrudimi, později se s rodinou přestěhovala do Chrastí u Chrudimi. Nyní studuje v Hradci Králové speciální pedagogiku. V Hradci Králové bydlí na privatě. Je nezadaná. Procesem coming outu si prošla kolem 22 roku.

Informant č. 6

Jedná se o ženu Zuzku ve věku 28 let. Narodila se v Hradci Králové, kde žije. Vystudovala Střední průmyslovou školu v Hradci Králové. Nyní je nezadaná. Procesem coming outu si prošla v 17 letech.

Popis zpracování dat

V této podkapitole bude podrobně popsáno, jak probíhala příprava k získávání dat, samotné získávání dat a poté jejich vyhodnocování.

Fáze příprav

Před fází výzkumného šetření jsem si náležitě prostudovala dostupnou literaturu o daném tématu. Zejména jsem se zaměřila na knihy o rodině, homosexualitě a coming outu. Při teoretické přípravě jsem zjistila, že k tématu coming outu je velice málo odborné literatury. Přímou knih v českém jazyce, které by nesly název COMING OUT,

bychom napočítali na prstech jedné ruky. Existují ale příručky, které popisují proces coming outu tak, aby byl jasný a srozumitelný jak pro homosexuálního jedince, tak i pro jeho nejbližší okolí. Tyto příručky sepisují organizace, které se snaží napomáhat homosexuálním jedincům smířit se s jejich orientací. Při sepisování často pomáhají psychologové či sexuologové. Musím ale zdůraznit, že slovenští kolegové se v této problematice mnohem lépe orientují a vhodných publikací vydali více.

Po nastudování základních pojmů jsem se věnovala sestavování výzkumných otázek. Při jejich sestavování jsem se opírala o odbornou literaturu, a to zejména o publikaci Úvod do pedagogického výzkumu od Petera Gavory a o publikaci Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie od Anselma Strausse a Juliet Corbinové. Je stanovena hlavní výzkumná otázka a pět otázek dílčích. Tyto výzkumné otázky směřují k získání hypotézy, která by měla být ověřena pomocí kvantitativního výzkumu.

Po stanovení výzkumných otázek jsem připravila otázky do interview. Otázek je celkově dvacet čtyři a jsou rozděleny do šesti kategorií. A to tak, aby získané informace odpovídaly na položené výzkumné otázky. První otázka v interview se vztahuje k tomu, abychom zjistili, kdy došlo k tomu, že si jedinec uvědomil, že je homosexuálně orientovaný.

První kategorie nese název DŮVĚRA a vztahuje se k výzkumné otázce: Komu se gayové/lesby svěřují jako prvnímu?

Do této kategorie patří tyto otázky:

Po jak dlouhé době, co si věděl, že jsi gay/lesba, ses někomu svěřil?

Kdo to byl a jak na danou informaci reagoval?

Proč sis vybral zrovna tuto osobu?

Druhá kategorie SMÍŘENÍ obsahuje otázky, které hledají odpověď na druhou dílčí výzkumnou otázku: Vyrovnává se s danou situací dříve otec, matka nebo sourozenci?

Do této kategorie patří tyto otázky:

Oznámil jsi svoji sexuální orientaci nejdříve rodičům nebo sourozencům a proč?

Jak na danou informaci reagovali rodiče? Jak otec, jak matka, jak sourozenci?

Jakým způsobem jsi to rodičům a sourozencům oznámil?

Co tě přimělo k tomu říci o své homosexualitě rodičům a sourozencům? Byli mezi posledními?

Kdo se dříve vyrovnal s daným faktem? Otec nebo matka?

Třetí kategorie je nazvána **PODPORA RODIČŮ**. Tato kategorie otázek odpovídá na dílčí výzkumnou otázku: Podporují rodiče a další rodinní příslušníci homosexuálně orientované jedince při procesu coming outu?

Do této kategorie patří tyto otázky:

Po jak dlouhé době rodiče přijali tvoji homosexualitu?

V čem ti rodiče nejvíce pomohli? A v čem cítíš, že ti naopak ublížili?

Ví o tvé sexuální orientaci prarodiče? Pokud ano, kdo jim to řekl?

Ví o tvé sexuální orientaci další rodinní příslušníci? Tety, strýcové apod. Pokud ano, jak na to reagují?

Kdo tě v procesu coming outu nejvíce podpořil?

Je někdo, kdo tě naopak velice zklamal?

Čtvrtá kategorie **PARTNEŘI** odpovídá na dílčí výzkumnou otázku: Přijímají rodiče homosexuálně orientovaných dětí jejich partnery?

Do této kategorie patří tyto otázky:

Představil jsi svého přítele/přítelkyni rodičům, případně dalším členům rodiny? Jak na to reagovali?

Pokud partnera či partnerku nepřijali, existuje nějaká možnost zlepšení vztahů?

Předposlední kategorie **PRÁCE A ŠKOLA** se věnuje dílčí výzkumné otázce: Svěří se homosexuálové se svojí orientací ve škole či v práci?

Do této kategorie patří tyto otázky:

Ví/věděli o tvé sexuální orientaci ve škole?

Ví o tvé sexuální orientaci v práci?

Proč jsi to ve škole či v práci neoznámil/oznámil?

Jaké byly jejich reakce?

Poslední kategorie získává odpovědi, které se vztahují k tématu diplomové práce. Jedná se o tyto otázky:

Měl jsi myšlenky na sebevraždu? Mluvil jsi o tom s někým?

Plánuješ si založit svoji rodinu?

Zapojuješ se do LGBT komunity?

Co bys poradil lidem, kteří procházejí coming outem?

Po sestavení potřebných otázek do rozhovoru byla ukončena fáze příprav a překročilo se k fázi rozhovorů.

Fáze rozhovorů

K této fázi jsem přistoupila poté, co jsem měla sestavené otázky tak, abych získala odpovědi na stanovené výzkumné otázky. Odpovědi jsem získávala přímým kontaktem s informanty, pomocí skypu či přes email, a to z toho důvodu, že někteří informanti byli ze vzdálených oblastí, a proto takto zvolená cesta byla jediným možným způsobem. Vše jsem nahrávala na dva mobilní telefony, kdyby náhodou došlo k selhání techniky.

Před samotným rozhovorem jsem každému informatovi sdělila, proč jsem si dané téma zvolila. Především proto, že se nejedná o často omílané téma a také proto, že sama nejsem homosexuálně orientovaná. Dále jsem sdělila, co je cílem práce a jak jsem až do této fáze postupovala. Informanty velice zajímalo, z jakých publikací jsem čerpala. Často mi některé publikace doporučovali, zejména webové stránky, které by mohly posloužit k tomu, abych získala ucelený pohled na danou problematiku.

Všechny rozhovory probíhaly ve velice uvolněné atmosféře. Všichni informanti byli sdílní a o všem hovořili otevřeně. Samozřejmě měli možnost na jakoukoli otázku neodpovídat, pokud by pro ně byla z nějakého důvodu citlivá. Žádný z informantů tuto možnost nevyužil, naopak se snažili mi poskytnout co největší množství potřebných informací. Někdy mě jejich otevřenost až šokovala.

Práce s textem

Každý rozhovor jsem ihned přepsala, a to z toho důvodu, že jsem si pamatovala, o čem informant hovořil. To mi usnadňovalo přepisování rozhovoru. I přes kvalitní nahrávání a včasné přepisování rozhovorů trval přepis dlouho a byl velice náročný. Rozhovory jsem přepsala co nejpřesněji. Citovala jsem vše tak, jak bylo řečeno a to

i s nespisovnými slovy či případnými vulgarismy, které se u některých informantů také objevovaly. Zajímavé je zjištění, že poté, co jsem všechny rozhovory několikrát přečetla, přesto, že rozhovory probíhaly v uvolněné atmosféře, téměř každý informant používal slovní vatu. Například informant č. 1 velice často používal spojení takovýto. Pravděpodobně to bylo proto, že jsme hovořili o velice citlivém a osobním tématu.

Velkou nevýhodou přepisu rozhovorů je to, že nemůžeme zaznamenat například tón hlasu, který by určité sdělení mohl úplně změnit. U přepisu chybí i zachycení neverbální komunikace, zejména gestikulace rukou a řeč očí. Z toho důvodu jsem si dělala k nahrávkám ještě poznámky, které by mi mohly pomoci s uchopením některých získaných informací.

Jména informantů jsou uvedena pravdivě, samozřejmě s jejich souhlasem. Žádný z nich nechtěl změnu jména či uvedení nějaké přezdívky, protože se za svoji homosexuální orientaci nestydí.

Všechny přeepsané rozhovory jsem si vytiskla a neustále si je pročítala. Skutečnosti, které se často opakovaly, jsem si podtrhávala nebo kroužkovala. U každého informanta jsem si udělala několik stěžejních poznámek, které mi pomáhaly v dalším postupu. Někdy jsem se v daném přepisu nevyznala a musela si znovu pustit nahrávku, abych pochopila souvislosti sdělení. Vyhodnocování výsledků bylo celkově náročné, ale i velice přínosné, protože jsem se dozvěděla spoustu zajímavostí a nových informací, které „běžný heterosexuál“ netuší a ani by ho nenapadly.

Analýza získaných dat

Získaná data budou vyhodnocována podle zakotvené teorie, která již byla výše popsána. Využiji metodu kódování, která bude popsána v následující kapitole.

Metody zpracování dat

Data jsou zpracována pomocí kódování, a to otevřeného, axiálního a selektivního. Otevřené kódování spočívá v tom, že pojmy, které se často opakují a kterých jsme si proto všimli, seskupujeme a toto seskupení označujeme jako kategorie. Otevřené kódování je v podstatě prvním stupněm k dosažení potřebného výsledku. Strauss a Corbinová (1999, str. 42) definují otevřené kódování takto: „*Proces rozebírání, prozkoumávání, porovnávání, konceptualizme a kategorizace údajů.*“

Druhý stupeň kódování je axiální. Axiální kódování spočívá v tom, že kategorie, které jsme si stanovili v otevřeném kódování, jsou přeskupovány, a to tak, abychom získali spojení mezi jednotlivými kategoriemi. Zajímá nás především příčina.

V posledním, tedy selektivním kódování, si vybereme jednu hlavní kategorii, kterou se snažíme dát do vztahu k ostatním kategoriím. V podstatě jde o to, abychom vytvořili určitý příběh na základě výsledků kódování.

Interpretace výsledků

V této části jsou uvedeny výsledky výzkumného šetření, které probíhalo metodou polostrukturovaných rozhovorů se šesti informanty.

4.1 Otevřené kódování

Na základě rozhovorů, které byly doslovně přepsány, jsem stanovila kategorie. Každá kategorie se dělí do několika subkategorií. U každé kategorie jsou uvedeny přímé citace informantů. Informantů je šest: informant č. 1 – Marek, informant č. 2 – Jarda, informant č. 3 – Petr, informant č. 4 – Kamil, informant č. 5 – Kateřina, informant č. 6 – Zuzka.

Byly stanoveny následující kategorie:

1. Rodina
2. Jsem gay/lesba
3. Vnitřní pocity
4. Vnější okolí
5. Proces coming out

1. Rodina

Jak již bylo uvedeno v teoretické části diplomové práce, rodina má zásadní vliv na formování jedince, je to první socializační činitel. Každá rodina se skládá z několika členů, kteří na sebe navzájem působí. Na tomto základě bylo vytvořeno následujících pět subkategorií:

- a) Otec
- b) Matka
- c) Sourozenci
- d) Další rodinní příslušníci
- e) Partner/ka

Celá diplomová práce se zabývá vlivem rodiny na proces coming outu. Celkově můžeme shrnout, že rodina sehrává v procesu coming outu velice zásadní roli. Většina informantů uvedla, že měla velký strach svěřit se se svojí homosexuální orientací právě rodině. Báli se, že je zahrnou a nebudou se s nimi chtít scházet. Velká část informantů sdělila, že strach byl úplně zbytečný a byli mile překvapeni vstřícností a pochopením rodičů. Ne vždy přišlo pochopení ihned, ale často byl potřebný čas na vyrovnání se se sdělenou informací. Většina informantů (informanti č. 2, 3, 5, 6) oznámili svoji sexuální orientaci rodině osobně. Informant č. 1 to oznámil svým rodičům takto: *„Já sem to rodičům napsal jako prvně dopis, protože sem nebyl, sem takovej člověk, kterej by jim řekl pravdu do očí. Ale raději, když si potřebuju vyříkat svoje emoce nebo prostě, tak to raději napíšu.“* Informant č. 4 uvedl: *„Taťkovi jsem dal přečíst článek o registrovaným partnerství, které se tehdy projednávalo. Mamce jsem to neřekl, přivedl jsem přítele.“* Všichni informanti uvedli, že rodiče (nebo alespoň jeden rodič) rozhodně nebyli mezi posledními, kteří se dozvěděli o jejich sexuální orientaci.

a) Subkategorie: Otec

Otec je často považován za hlavu rodiny, která má největší autoritu, a proto není příliš překvapující, že se informanti obávali především jeho reakcí. Reakce otců na danou skutečnost se dost lišily. Otec informantky č. 6 to neví vůbec: *„U táty je to horší, tomu sem to stále neřekla.“* Tato informantka také odpověděla na otázku: V čem ti rodiče nejvíce ublížili?, takto: *„U táty mi vlastně ubližuje to, že mu to nemohu říct. Díky napjatým rodinným vztahům a jeho postoji k homosexualitě. Je to pro mě takto lepší a nijak mě to neomezuje prozatím.“* Informant č. 2 uvedl, že když oznamoval svoji sexuální orientaci rodičům, tak otcova reakce byla následující: *„Otec se tvářil, jak když se ho tato informace netýká, později to konzultoval pouze s matkou. Nikdy se s tím nesmířil.“* Strach se svěřit otci měla i informantka č. 5: *„No to já sem se právě nejvíc sem se bála právě táty, ale vůbec sem se bát nemusela, protože ten to přijmul úplně bezvadně. Vona navíc jakoby moje přítelkyně dělá jakoby do stavebnictví nebo prostě to, takže si měli s mým taťkou vo čem povídat. Takže to třeba i tak, že se mu třeba ta přítelkyně i jako zalíbila v tom, že si měli vo čem povídat, no.“*

U informantů číslo 1, 3, 4 a 5 se otec s danou informací vypořádal kladně. U informanta č. 1 to otci trvalo přibližně půl roku, než homosexuální orientaci svého syna přijal. Tato období informant popisuje takto: *„...ale bylo to na něm tak jakoby trochu jako že poznat, že furt mu to v hlavě šrotuje. On měl ještě problémy v práci*

a tohle ještě k tomu do toho.“ Informant č. 3 uvedl, že otec byl rád, že to ví, ale již spolu o tom nehovoří. Informant si myslí, že: *„... to nějak bere, ale furt tajně doufá, že mi něco přecvakne v hlavě a najdu si holku.“*

Celkově můžeme říci, že kromě otců dvou informantů se s daným faktem srovnali všichni. Jejich reakce nebyly nijak negativní či snad agresivní. Přijali to tedy jak fakt, který je neměnný a v podstatě nijak omezující. Musím ale zdůraznit, že matky se s touto skutečností vypořádaly mnohem dříve. Na závěr bych chtěla uvést negativní hodnocení otce informanta č. 2: *„... ale otec je debil a jak mohl, tak se snažil mě touto záležitostí ponížit.“*

b) Subkategorie: Matka

Matka bývá v rodině považována za osobu, která je charakteristická nehynoucí láskou k dětem, něhou, péčí a starostlivostí. Často bývá uváděno, že matky své děti milují i přes jakékoliv jejich nectnosti a špatné vlastnosti. Matky čtyř informantů se s danou skutečností vypořádaly mnohem dříve než otcové. Pouze u informantů č. 4 a 5 se s homosexualitou svého dítě vypořádal dříve otec. Informant č. 4 uvedl: *„Tatka, bo to věděl mnohem dřív.“* Informantka č. 5 uvedla o vyrovnání se matky s její homosexualitou toto: *„No ona se s tím jako smíruje i ted'ka jako špatně, protože, nebo špatně, furt jako. Já sem ted'ka vlastně rozejitá s přítelkyní s tou, s kterou sem to jako přiznala a mamka ted'ka jako mě říká: no, tak si najdeš jinýho chlapa, no. A já říkám: no mamko, nevím, jestli to bude chlap. Tak teda ženskou no, ale třeba i chlapa, uvidíš no. Prostě necháme tomu volnej průběh. Já říkám no, tak, tak jako.“* Tato informantka také uvedla: *„Ale mamka, ta si mě představovala někde trošku jinde, no.“* Tento výrok nebyl blíže rozebrán, takže nad jeho významem můžeme pouze spekulovat, ale pravděpodobně se jedná o to, že matka informantky č. 5 si svoji dceru představovala v klasickém manželství. Matka informanta č. 2 se s tím nakonec vyrovnala, na rozdíl od otce, ale zpočátku to bylo velice náročné. Informant uvedl: *„... a matka byla zprvu šokována, z čehož vyplynula i prvopočáteční agrese, ale později si promluvila se ségrou a smířila se.“* Tento postoj matky informanta č. 2 velice zklamal a nemůže matce takové chování odpustit.

Rodiče homosexuálních jedinců, zejména matky, často uvádějí, že o homosexualitě svého dítěte věděli mnohem dříve, než ji samo přiznalo. Toto tvrzení potvrdil pouze

informant č. 1: „*Mamka říkala, mamka na mě, když už si to přečetli a byli s tím srozuměni, tak mamka říkala, že to o mně dávno věděla.*“

Matka informanta č. 3 se vyrovnala ihned, ale zprvu se objevil šok. Její první reakce byla zajímavá: „*No. S mámou to byla sranda. Já nevěděl, jak jí to říct, tak jsem chtěl zhasnout v pokoji. Chtěl jsem si vytvořit takovou atmosféru nějakýho vyřčenýho tabu. Nevěděl jsem, jak se matka zachová. Mamka řekla, ať neblbnu a ať jí to normálně řeknu. Tak jsem jí řekl, že jsem gay. Načež ona vstala a zhasla. U nás se prostě doma mlčí a tyhle situace moc nejsou.*“

Celkově tedy můžeme říci, že matky daný fakt přijmuly a velice rychle se s ním vyrovnaly, i když třeba některé tajně doufají, že se vše ještě může změnit. Na závěr této subkategorie uvedu citaci informantky č. 6, která má velice pozitivní vztah s matkou: „*Mamka byla úplně v pohodě, je to tolerantní a rozumný člověk. Mamce jsem to řekla v klidu, když už toho na mě bylo moc a věděla jsem, že jí už nemůžu lhát.*“

c) Subkategorie: Sourozenci

Sourozenec je často osoba, která je člověku velice blízká, ne-li nejbližší, a proto nás dokáže pochopit často lépe, než rodiče. Někdy bývá sourozenec dokonce naším nejlepším kamarádem. Při položení otázky: Oznámil jsi svoji sexuální orientaci nejdříve rodičům nebo sourozencům?, se informanti rozdělili na dvě skupiny. Informanti č. 1, 4 a 6 to oznámili nejprve rodičům, zbylí informanti to řekli dříve sourozencům.

Proč si zvolili nejdříve rodiče? Informant č. 1 uvedl: „*Protože já mám ségru a ségra už v té době nebyla takovej ten člověk, který by byl s náma hodně často doma, a tak nejdříve to bylo rodičům. I když jsem u ségry věděl, že tam to bude v pohodě, protože ona na vysoký škole, tak tam má spolužáky dva gaye, když byla. Tak tam sem věděl, že to bude v pohodě. Ale i tak, i když sem věděl, že to bude v pohodě, tak jsem šel nejdřív za rodičema.*“ Informant č. 4 uvedl, že to řekl nejdříve otci, protože: „*U tatky hrozilo, že mu to řekne někdo jiný a to sem nechtěl.*“ Informantka č. 6 se svěřila nejdříve matce, a to proto, že s ní má velice blízký vztah. U sestry si byla jistá, že to bez problémů přijme. Na těchto třech případech je patrné, že to bylo sděleno rodičům dříve jen proto, že si byli u sourozenců jistí kladným přijetím. Informantka č. 6 dokonce uvedla, že to sestře řekla mezi řečí: „*Sestře a příteli jsem to řekla, když jsme jednou seděli a povídali tak různě o životě.řekli, že mě mají rádi a víc se*

v tom nepitvali.“ Tato informantka uvedla svoji sestru i jako člověka, který jí nejvíce pomohl v procesu coming outu.

Ti, co se nejprve svěřili sourozencům (informanti č. 2, 3 a 5) to udělali především proto, že mají se sourozenci blízké vztahy, bylo to pro ně schůdnější a neměli takový strach jako při sdělování své homosexuální orientace rodičům. Informant č. 3 to sdělil své sestře takto: *„Ségra přišla pak jednou domů a uviděla moji ostráhanou hlavu a řekla: Jo! Konečně mám normálního brácha! Tak jsem jí na to řekl: To si jenom myslíš... No a když jsem to na ni vybalil, tak jenom řekla: no vždyť jsem řekla normálního. A byl klid.“* Informantka č. 5 uvedla: *„No ségrám. Určitě. Já mám ségru, tý je ted'ka čtyřia, dvaadvacet, tak tý sem se svěřila jako první, protože ta druhá ségra, tý je deset, takže tam jako to s tím svěřováním, to jako moc nešlo. Ale ségra a ta to přijala úplně kladně a sem za to ráda, že prostě to.“*

Všichni sourozenci přijali své homosexuálně orientované bratry či sestry kladně a často pomohli i rodičům, aby se s tím rychleji vyrovnali. Pouze informant č. 4 uvedl: *„... sourozenci v poho, jen jedna sestra si nepřeje, aby se to dozvěděl její nový manžel.“*

d) Subkategorie: Další rodinní příslušníci

Dalšími rodinnými příslušníky jsou myšleni především prarodiče, tety a strýcové. Jsou to lidé, kteří jsou členy širší rodiny a mohou mít zásadní vliv na homosexuálního jedince v tom smyslu, že mohou působit pozitivně a jedince motivovat k tomu, aby sám sebe přijal.

Prarodiče informantů č. 1, 3, 5 a 6 o homosexualitě svých vnoučat nevědí a informanti jim to ani sdělit nechtějí a to z různých důvodů. Například informant č. 1 uvedl na otázku, zda by jim to někdy chtěl sdělit, takto: *„Časem třeba ano, ale uvidím. To je prostě, na tom to je, ono se to nedá říct, že ted' jim to řeknu. To musíte být v takovém pocitu, že jako ted'ka je ten moment, kdy to člověku docvakne, že je takovej ten moment na to, že si řekne, oni to třeba vezmou. Že ani sám nevím, jak do toho.“* Informant č. 3 uvedl důvod, proč to neoznámil rodičům tento: *„Prarodiče z máminy strany ani babička z tátovy strany to nevědí. Došel jsem k názoru, že už je to jiná generace.“* Informantka č. 5 uvedla, že to její děda možná tuší: *„Ještě to teda neví děda. Teda děda to neví a tam mám strach, aby to s ním nekleplo trošku. Ale, ale moji přítelkyni zná. Jako ví, že to je kamarádka, ale jako navštěvujeme ho jako vobě dvě, ale buďto to neříkáme nahlas, a nebo si fakt myslí, že sme kamarádky.“* Pouze u informanta

č. 2 věděli prarodiče o jeho sexuální orientaci. Informant uvedl: „Prarodiče to vytušili a myslím, že to brali. Nikdo jim to neřekl, usoudili jsme, že to necháme tak, jak to je.“ Informant č. 4 žádné prarodiče již nemá. Z odpovědí informantů je patrné, že jedinci již nechtějí zbytečně zatěžovat své prarodiče takovou zprávou a raději jim to neoznamují.

Tety a strýcové informantů č. 1 a 3 to nevědí. Informant č. 1 se jim to ale chystá oznámit, a to takto: „No protože můj táta bude mít oslavu narozenin a my už spolu budeme rok, tak sem si říkal, kdyby všichni přijeli a já ho tam měl. Tak jako je to vlastně nejjednodušší způsob, jak jim to říct, protože ono je to vlastně ukázka toho, že vlastně když já sem se přítelem, tak je to prostě normální. A jenom tím, že jako je to normální, tak tím jim, vytřem zrak, protože jim ukážem úplně tu největší normálnost, která vlastně existuje.“ Informantka č. 6 uvedla, že neví, jestli to tety a strýcové vědí, protože se s nimi často nestýká. Informanti č. 2, 4 a 5 uvedli, že o jejich sexuální orientaci ví tety i strýcové vědí. Informant č. 2 uvedl: „Mou orientací se netajím, vesměs všichni z mého okolí i pracovního to ví. Nemám pocit, že by mnou opovrhovali. Berou to v pohodě, jako přirozenou záležitost.“ Informantka č. 5 sdělila, že to rodinní příslušníci zřejmě vědí: „Tak sestřenice, no, tak jako když k nám přišla teta prostě nebo strejda, sestřenky prostě na návštěvu, tak se prostě přítelkyně představila: to je Lucka od Káti. A voni se neptali, no tak když se člověk neptá, tak co přece nebudu hnedka prostě jim to troubit jako. Já sem prostě z malýho města, tam jako. Jéžiš to by za chvílku věděl, já nevím, kdo všechno.“ Tety a strýcové jsou pro homosexuální jedince osoby, u kterých necítí potřebu jim to přímo sdělit. Často je nechají pochopit to a případně odpoví na přímou otázku. Rozhodně nepocíťují strach, že by jimi mohli opovrhovat.

e) Subkategorie: Partner/ka

Partnera či partnerku jsem zvolila jako subkategorii pod kategorií RODINA úmyslně. V rozhovorech mě zajímalo, zda rodiče přijali partnera či partnerku kladně. Dále do této subkategorie zahrnuji i to, zda si informanti přejí založit vlastní rodinu a jak si ji představují.

Všichni informanti na otázku: Představil jsi svého přítele/přítelkyni rodičům, případně dalším členům rodiny? Jak na to reagovali?, odpověděli kladně. Tedy každý informant alespoň jednou představil partnera rodičům či alespoň jednomu z rodičů. Partneři či partnerky byli přijati ve všech případech kladně. Pouze informant č. 2 uvedl,

že: „*Vždycky je možnost pracovat na zlepšení vztahů.*“ Tento informant také sdělil: „*Všem jsem představil svého přítele. Nenarodil jsem se, abych někoho schovával.*“ Informantka č. 5 uvedla, že svoji partnerku představila rodičům, ale rodiče netušili, že jejich dcera je lesba: „*Rodiče, ti se to dozvěděli až s mojí vlastně teďka partnerkou. A přijali to jako úplně v pohodě.*“ Informant č. 3 představil svého partnera pouze matce: „*No. Já měl za celou dobu jenom jednoho přítele. Toho jsem mámě představil a ta to vzala. On byl z Prahy, tak jsem mámě řekl, že přijede. Nehrotilo se to.*“ Žádný z informantů se nestydí se svým partnerem či partnerkou pohybovat se na veřejnosti. Svůj vztah neskrývají. Velice zajímavé jsou názory informanta č. 1 na dotaz, jestli nemá problém pohybovat se s přítelem na veřejnosti. Vyjádřil se takto: „*Ne. Vůbec. Protože ona ta společnost je taková, že hrajeme takovou s vládou zákopovou válku, že. Uzurpují si práva na nás, dali nám registrovaný partnerství a tím nám jakoby řekli: klid'te se nám z cesty jako. A my sme si řekli, že se nebudeme klidit z cesty, že tady žijem.*“

Jak jsem uvedla výše, do této subkategorie jsem zahrnula i to, zda si informanti chtějí založit vlastní rodinu. Některé názory byly velice překvapující. Např. informantka č. 5 odpověděla na dotaz: Jakým způsobem by si pořídila dítě? : „*Tak jako člověk má takhle pár kamarádů, že jo. Takže, takže třeba bych zkusila nějak rozhodit sítě, jestli by někdo nechtěl podpořit. Už jsem dokonce měla jednoho, jako že by to. Ale tam to bylo, že byl tmavovlasej, tmavookej a to já moc nechci. Takže jako bylo a potom na internetu se dají sehnat jakoby na různých portálech taky, že nabízejí jakoby to sperma, ale toho já bych se třeba bála. No, jako nějak se to dycky udělá.*“ Pouze informant č. 4 uvedl striktně, že si nechce zakládat vlastní rodinu. Jasně ano uvedli informanti č. 1 a 6. Informant č. 1 sdělil: „*Jo jako, rádi bychom, protože sme se jako o tom i bavili vlastně a když by na to přišla vhodná chvíle, byla by finanční základnam tak jako rádi.*“ Informanti č. 2, 3 a 5 zatím nevědí nebo o tom neuvažovali. Informantka č. 5 uvedla: „*Tak tady nad tím sem taky jako přiznám se jako vůbec neuvažovala nebo bavily sme se o tom s přítelkyní. Bavily sme se, ale já sem takovej ten typ ženy, dejme tomu, která prostě plánuje rodinu až třeba ve třiceti jo, že mně je teďka čtyřiaadvacet a já si nedokážu představit, že bych byla máma, já prostě mám z toho docela i hrůzu jako ještě zatím.*“ Můžeme tedy říci, že je patrné, že nad založením své vlastní rodiny informanti přemýšleli a této myšlence se nebrání, ale spíše očekávají, co jim život přinese.

2. Jsem gay/lesba

Uvědomění si toho, že jedince přitahuje osoba stejného pohlaví, provází spousta pocitů, které se postupně střídají. Jak již bylo zmíněno v teoretické části této diplomové práce, přiznání si své odlišnosti je vrchol tzv. vnitřního coming outu. Je to velice obtížné a často se s tím jedinec nedokáže dlouho vyrovnat. Informantka č. 6 uvedla: ... *Bojovala jsem sama se sebou a i přesto, že jsem si byla jistá, že svou sexualitu nezměním, nešlo mi to dlouho říct a přiznat právě jim nahlas.*“ Tato kategorie byla rozdělena do tří následujících subkategorií, které jsou stěžejní:

- a) Věk
- b) Svěření se
- c) LGBT komunita

Celkově můžeme shrnout, že uvědomění si toho, že jedinec je gay/lesba bylo pro všechny informanty velice náročné období, i přesto někteří uvádějí, že jejich coming out proběhl úplně v pohodě. Např. informantka č. 5 sdělila: *„Já si myslím, že můj coming out prošel, byl úplně v pohodě prostě. Jako já, no já nevím, fakt jako supr.“* Zajímavé je sdělení informanta č. 3: *„... Já si tehdy myslel, že jsem Bi. To má hodně kluků, když si chtějí nechat otevřená zadní vrátka a nepoutat se k jednomu životnímu směru. Než aby si gay přiznal, že je teplej, raději si namlouvá, že je bi. Ze společenského hlediska to znamená, že si ospravedlňuje svoji sexualitu a zároveň tím nijak nevyklučuje splnění biologických povinností jako je žít spořádaným heterosexuálním manželstvím a spolčit v něm děti.“* Informanti často uvádějí, že když se s tím smířili, tak si začali uvědomovat, že to není pouze jejich věc, ale že se to dotýká i rodiny a blízkého okolí. Právě toto uvědomění pro ně ve velké míře bylo to nejhorší na celém coming outu. Báli se, že budou sami, ale každý z informantů našel spřízněnou duši, která se stala jeho oporou.

a) Subkategorie: Věk

Tato kategorie se zabývá tím, kdy si jedinec uvědomil, že je gay či lesba. V odborných publikacích se uvádí, že to někteří jedinci vědí už od pěti nebo sedmi let. Tento fakt nepotvrdil žádný z dotazovaných informantů. Nejnižší věk, který byl uveden, sdělil informant č. 4: *„Asi ve 12, ale až kolem 18 či 20 jsem to věděl jistě.“* Informanti č. 2 a 3 uvedli věk pubertální. Informant č. 2 sdělil: *„Že mě přitahují osoby stejného pohlaví, jsem si uvědomoval již během pubertálního věku.“* Informant č. 3 uvedl věk

13 – 14 let. Informanti č. 1 a 6 si to, že je přitahují osoby stejného pohlaví, uvědomili okolo 17 až 18 roku. To, že si člověk uvědomí, že je homosexuál i v pozdějším věku než během puberty či adolescence, uvedla informantka č. 5: „*No, to bylo až na vysoký, asi zhruba v druháku. Takže dvacet, jednadvacet. Asi tak no.*“ Tato informantka žila klasický heterosexuální život a nenapadlo by ji, že by byla lesbička. Když jsem se zeptala, co ji vedlo k tomu, že si najednou uvědomila, že je homosexuální, uvedla: „*Protože sem poznala pár jakoby lesbických holek, tak si myslím, že to mě možná jako našuklo. Jo, v té době sem poznala svoji kamarádku nejmenovanou a prostě tak nějak to, nějak to vzniklo, no. Někak to bylo, líbilo se mi to a už to bylo.*“ Celkově můžeme říci, že informantka č. 5 neshledala na svojí homosexualitě nic negativního a jak uvedla, vše si náležitě užívá. Informant č. 1 uvedl, že si svoji sexuální orientaci uvědomoval relativně dlouhou dobu: „*Já myslím. Ono to bylo takový dlouhý období uvědomování se. Bylo to asi tak dva roky, že sem byl zavřenej u sebe v pokoji a nikam sem, nějak moc nevycházet. Prostě to bylo do školy, ze školy domů, na kroužky, z kroužků domů. Takže to bylo takový jako období nicoty a pak jakoby sem si začal psát s pár jakoby gayem a už to pak jakoby přicházelo na svět, že je to tak, jak to je.*“

Můžeme tedy říci, že kromě informantky č. 5 si svoji sexuální orientaci všichni uvědomili do dvaceti let. Zde je patrné, že období puberty a adolescence je náročné pro všechny jedince, ovšem lidé s homosexuální orientací toto období prožívají mnohem intenzivněji. Protože proces coming outu je velice náročný, ptala jsem se informantů, jestli měli někdy myšlenky na sebevraždu. Informant č. 1, 5 a 6 uvedli, že nikdy. Informanti č. 2 a 3 sdělili, že ano, ale ne z důvodu sexuální orientace. Pouze informant č. 4 řekl, že jednou ano, ale od té doby už nikdy.

b) Subkategorie: Svěření se

To, že si jedinec uvědomí, že je gay nebo lesba, je v podstatě jako mít obrovské tajemství, které jedince tíží jako pořádný balvan. Tento balvan se uvolní a spadne, když člověk najde sílu a sdělí to nějaké osobě. Čas, kdy se jedinec někomu svěří, je různě dlouhý. U informantů č. 1, 2 a 3 to bylo v řádech několika let. Nejdéle to bylo u informanta č. 3, a to po osmi letech. U informanta č. 2 to bylo po pěti letech. Informant č. 1 uvedl: „*To bylo po těch, už v té době jako v těch, po dvou letech to bylo rodině.*

A v těch dvou letech to bylo těm lidem, se kterýma sem si psal.“ Informant č. 4 uvedl, že to bylo do několika měsíců a informantka č. 6 se svěřila asi do roka. Informantka č. 5

neví přesně, ale uvedla, že to bylo velice brzy. Takže je patrné, že svěřeni se se svojí sexuální orientací je velice individuální věc a každý na to potřebuje jiné časové období.

Čtyři z dotazovaných informantů (2, 4, 5, 6) uvedli, že první osoba, které se svěřili, byla kamarádka. Informantka č. 5 sdělila: „*Moje nejlepší kamarádka, ta to věděla jako první a no asi první člověk to bylo ona, no. Protože sem jí tak nějak věřila a potřebovala sem to někomu říct, že jako mě ta holčina, kterou jsem poznala, tak že mě jakoby přitahuje nebo jestli, že sem asi divná nebo co. A ona mě tak jako podpořila, že prostě to no.*“ Z těchto čtyř uvedených informantů (2, 6) se dva z nich svěřili osobě s homosexuální orientací. Informantka č. 6 řekla: „*Kamarádka, o které jsem věděla, že je lesba. Reakce byla v pohodě, jelikož mě dokázala pochopit.*“ Informant č. 3 uvedl, že jako první osoba, které se svěřil, byla: „*Sestra – o čtyři roky mladší. Trochu zaskočená, ale vzala to v pohodě. Nijak to nehrotila.*“ Informant č. 1 se jako první osobě svěřil sociálnímu pracovníkovi: „*Já chodím do jednoho nízkoprahového zařízení u nás ve městě a tam mám jednoho člověka, se kterým jako, on je to sociální pracovník, kterýho mám jako vybranýho na svůj jako individuální plán, který tam máme a tomu sem se jako prvnímu člověku svěřil.*“ Reakce sociálního pracovníka byla následující: „*Jako byl trochu v šoku, pak jako jsme se o tom bavili a jako docela se o tom, když jako se o tom bavíme, tak se o tom hodně bavíme a hodně i otevřeně. Je jako k těmto věcem hodně otevřený.*“ Reakce všech osob byly kladné a jedinec se tedy nesetkal s opovržením či snad zavržením.

Na otázku: Proč sis vybral/a zrovna tuto osobu?, byly odpovědi všech informantů téměř totožné. Vždy se jednalo o člověka, který byl danému jedinci velice blízký a choval k němu důvěru. Přímo nejbližšího člověka uvedli informanti č. 1, 4, 5. Informant č. 1 sdělil: „*V té době to byl nejbližší vztah vlastně. Protože věděl o mně hodně věcí a věděl sem, že od něho se to nikam dál nedostane.*“ Informanti č. 2 a 6 si zvolili za prvního člověka jedince s homosexuální orientací. Informant č. 2 odpověděl: „*Něco nás k sobě přitahovalo a za ta léta kamarádství jsme měli vůči sobě vybudované vzájemné sympatie.*“ Informantka č. 6 uvedla: „*Právě proto, že jsem věděla, že je na holky.*“ Pouze informant č. 3 to sdělil jako spontánní reakci na to, když mu sestra oznámila, že je normální.

c) Subkategorie: LGBT komunita

Zkratka LGBT byla již vysvětlena v teoretické části diplomové práce, ale pro připomenutí znamená: lesby, gayové, bisexuálové a transgendeder osoby. Tito lidé společně podnikají spoustu zajímavých akcí, na kterých chtějí ukázat, že patří mezi „běžnou“ populaci. Všichni oslovení respondenti se takových akcí, tedy alespoň některých, účastní. Velice aktivní je informantka č. 5: *„No, ano. Já sem jedna z vedení, z vedoucích tady v hradecký skupině. Jmenujeme se Teplej Hradec Králové. A pořádáme různé dýchánky, výlety a prostě tak, promítání. Promítáme filmy s LGBT tematikou a většinou se to odehrává tady v kině Centrál.“* Dále tato informantka uvádí: *„Prague Pride se každé rok se účastním nebo vod těch jednadvaceti. To je supr akce, všem doporučuju. Potom jezdím ještě na, jmenuje se to Dámská jízda, je to pro lesbičky, bisexuálky a tak a to pořádají Rozdílný rytmy, což je jakoby skupina dívek, který pořádají různé výlety a nebo právě takhle ty víkendový pobyty. Takže loni sme byly na Sykovci a letos se chystáme tady v Hradci na Svatou Kateřinu. To je u Dvora Králové. To jsme právě zajišťovaly jsme to my. Takže v tom má trošku prsty i Teplej Hradec. ... Jinak ještě jezdíme na Mezipatra do Brna, protože tam máme spoustu přátel, takže jezdíme ne do Prahy, ale do Brna na Mezipatra.“* Informant č. 3 uvedl, že určitě pomohla jeho obhájená bakalářská práce na téma Faktory ovlivňující výchovné styly gay otců. Informant č. 1 uvedl, že se zapojil do projektu S barvou ven, který se teprve rozjíždí a vytváří vlastně nové mentory. I informanti č. 2, 4 a 6 se aktivně zapojují do akcí spojených s LGBT komunitou.

Celkově můžeme říci, že všichni oslovení informanti jsou velice aktivními články jejich vlastní komunity. Většina informantů se mi sama ozvala, že by byli ochotni poskytnout rozhovor. Jedná se o lidi s velkou osobností a charismatem, kteří se dokázali poprat s tím, že jsou vlastně odlišní. Tento boj vyhráli s tím, že se jako odlišní vůbec necítí.

3. Vnitřní pocity

Každý člověk má své pocity. Některé si uchovává pouze uvnitř sebe, ale některé má potřebu ventilovat ven. Každý děj, každý člověk, každý předmět a každé zjištění v nás něco evokuje. Někdy se stává, že se snažíme své pocity potlačovat a uchovávat pod pokličkou, ale občas se stane, že v nás cosi bouchne a svůj pocit ventilujeme ven. Informant č. 4 například uvedl: *„Kupilo se ve mně toho tolik, že už sem nebyl schopnej*

to v sobě udržet. Musel sem to někomu říct.“ Tuto kategorii jsem nedělila do dalších subkategorií, protože pocity se vzájemně prolínaly a nebylo tudíž možno je od sebe oddělit.

Nejčastěji udávanými pocity byl strach, sebepopírání a pocit úlevy. Nejsou to samozřejmě jediné pocity je jich spousta. Ale tyto tři uvedli téměř všichni informanti. Informant č. 4 sdělil: *„Zažíval sem takovej pocit bezmoci, často jsem se v noci budil a ptal se, proč zrovna já. Nedokázal sem si odpovědět. Bylo to fakt šílený. Jednou mě dokonce napadlo, že se zabiju, ale uvědomil sem si, že přece nejsem takovej sobec. Tohle období bylo fakt strašný.“*

Pocit strachu v určitém kontextu uvedli všichni oslovení informanti. Vztahoval se zejména k tomu, že se báli oznámit svoji sexuální orientaci rodičům či blízkému okolí. Většina nakonec uznala, že to bylo zbytečné, že se vůbec bát nemuseli. Například informant č. 4 uvedl, že svoji sexuální orientaci sdělil otci proto, že se bál, že se to dozví od někoho jiného. Informant č. 1 uvedl jako odpověď na moji otázku, jestli se bál jít domů (napsal dopis se svým přiznáním a odešel na celé odpoledne z domu), následovně: *„Trochu jsem se bál. A pak když sem přišel domů, tak sem už jako při prvním příchodu jakoby do chodby, co tam máme, tak už sem v ten okamžik věděl, že si už to přečetli. Taková ta jiná atmosféra doma.“* Informantka č. 5 sdělila: *„No to já sem se právě nejvíc bála právě táty, ale vůbec sem se bát nemusela, protože ten to přijmul úplně bezvadně.“*

Na otázku: Co tě přimělo k tomu říci o své homosexualitě rodičům a sourozencům?, většina informantů právě odpověděla, že už nechtěli sami sebe popírat a lhát sobě i svému okolí. Uvedli, že už byli sami se sebou natolik srovnáni, že chtěli, aby už okolí nemuseli lhát a hrát si na něco, co nejsou. Informant č. 1 řekl: *„Takový to lhaní sám sobě a takový to lhaní okolí. Takovýto, že si člověk musí stát za tím, za čím je vlastně.“* Informant č. 2 uvedl: *„Nechtěl jsem žít ve stálých lžích a budovat v nich pocit, že si dovedu jednou nějakou slečnu.“* Právě představa toho, že by oslovení homosexuálové měli žít v heterosexuálním svazku, je pro ně opravdu děsivá. Informant č. 3 uvedl: *„... a najdu si holku. Jenže tu já už v minulosti měl a vím, že teda už fakt ne.“* Informantka č. 5 uvedla, že vlastně neví, jestli by si nyní našla spíše partnera nebo partnerku: *„To já vocením krásnýho chlapa. Tak to já to dokážu, ale jak sem teďka čerstvě po tom rozchodu, tak prostě ještě sem. Já bych teďka prostě chtěla být sama“*

a neuvažuju o tom, že bych si našla jak holku nebo chlapa, no. Prostě nad tím teďka neuvažuju.“

Právě poté, co se informanti svěřili se svojí sexuální orientací nejbližší rodině, uvedli, že často zažili pocit úlevy. Zvláště když věděli, že je rodiče přijali. Informanti uváděli, že se najednou cítili volněji, že již nemuseli nic skrývat a především se přetvařovat. Informant č. 2 to sdělil, aby nemusel schovávat svého přítele. Informantka č. 5 tím, že domů k rodičům přivedla svoji přítelkyni, sdělila svoji homosexuální orientaci.

4. Vnější okolí

Vnější okolím rozumíme prostor, ve kterém se homosexuálně orientovaný jedinec pohybuje. Postoj k homosexuálům se radikálně zlepšil. I když se mnou třeba mnozí nebudou souhlasit, od sametové revoluce je to obrovský pokrok. Počet lidí, kteří se pozastaví či se snad začnou chovat agresivně, při pohledu na dvojici osob stejného pohlaví, která si navzájem projevuje lásku, se snižuje. Zvláště mladá generace je s homosexualitou více sžita. Pravděpodobně je to dáno mnohem větší sexuální osvětou, než jaká bývala dříve. Informant č. 1 uvedl, že je stále potřeba upozorňovat na to, že jsou mezi námi homosexuálně orientovaní jedinci, a to například osvětou ve škole. Tento informant sdělil: *„... Hlavně jim to jakoby ukázat, že jako to je tak, že ty lidi, který tady žijou, že tady žijeme, protože já mám pocit, že jich tam bude určitě mnoho. Že jich tam bude mnohem víc, že nejsem jedinej, protože když si vezmu, že z malých měst jako to je. Svět je malej.“* Tuto kategorii jsem rozdělila do dvou subkategorií, a to následujících:

- a) Škola
- b) Práce

Je dobré zmínit, že se žádný z uvedených informantů nenesetkal s přímým projevem homofobie, čili nesnášenlivého chování vůči homosexuálně orientovaným jedincům. Například informant č. 1 uvedl, že nemá žádnou negativní zkušenost: *„Ne, vůbec nemám. Možná, že se na nás lidi dívali, že jako na malým městě jako tohle. Ale ne jako, my si právě tohle užíváme. Takovej ten pocit, že spolu jdeme ruku v ruce, to je pro mě prostě ukázka toho, že jsme jakoby spolu a že nikdo nám do toho nemá co kecat jako.“*

a) Subkategorie: Škola

Škola je místo, kde se jedinec učí nejen novým znalostem, ale především sociálním dovednostem. Získává zde nové kamarády, kteří o sobě navzájem vědí mnoho tajemství ze života. Na otázku, zda o své sexuální orientaci pověděli ve škole, odpovídali více méně podobně. Jedinci se svojí sexuální orientací vůbec netají na vysoké škole. Pravděpodobně je to dáno tím, že už si prošli procesem coming outu a jedná se o vyzrálé osoby, které nemají potřebu něco skrývat a už vůbec ne svého přítele/přítečkyni. Pouze informantka č. 6 uvedla, že se se svojí sexuální orientací nikomu ve škole nesvěřila. Informantka č. 5 sdělila, že o její homosexualitě vědí i spolužáci ze základní, střední a vysoké školy. Nejedná se ovšem o všechny, pouze o ty nejbližší. S žádnými negativními zkušenostmi se nesešla, pouze uvedla, že byli spolužáci zvědaví, jak to funguje v milostném vztahu dvou žen. Na otázku, zda o její sexuální orientaci věděli spolužáci na vysoké škole, odpověděla: „*Jak kdo. Jak kdo. Tak jako, máte třídu a teď prostě s nějakýma holkama se bavíte, s nějakýma se prostě nebavíte a pozdravíte se, protože víte, že ste z ročníku. Takže většinou s těma holkama, co sem se fakt jako bavila, tak ty to věděly. Neměla sem potřebu to říkat jako těm ostatním.*“ Informant č. 3 řekl: „*Na vysoké jo. Na základce ani na střední ne, protože jsem si to v té době sám ještě nepřiznával.*“ Podobně se vyjádřil i informant č. 1, který uvedl, že neměl problém říci o své sexualitě na vysoké škole, protože tam se nebál přílišných negativních reakcí. O tom, proč se nesvěřil spolužákům na střední škole, řekl následující: „*... Tak když jsem si to uvědomil, tak sem to nechal tak jakoby plavat, Staral sem se sám o sebe. Nikdo mě nezajímal. Ale akorát, když sem si to uvědomil, tak prostě bylo vidět, jak ta naše škola na to není připravená.... Všichni museli jít jakoby jako ovečky v davu, že jo. Jedinej, kdo to o mně věděl, to bylo, že sem psal domácí úkol na angličtinu, tak jsem to řekl angličtinářce, která je teďka ředitelkou... A to byla fakt jedinej člověk z celého gymnázia, kdo to ví.*“ Právě na základě nepříjemné zkušenosti ze střední školy by chtěl tento informant pomoci při preventivních programech, které by byly zaměřeny na osvětu homosexuality. Informant č. 2 uvedl, že na základní škole o jeho sexuální orientaci nevěděli, ale na střední škole ano. Je důležité zmínit, že si střední školu dodělával nedávno, takže se nejednalo o velice mladého člověka, který by byl zatížen ještě pubertálními či adolescentními výkyvy nálad. Informant č. 4 sdělil, že ve škole o jeho homosexualitě věděli pouze ti nejbližší kamarádi.

Celkově tuto subkategorii můžeme shrnout následovně. Svoji sexuální orientaci před třídním kolektivem informanti sdělili až na vysoké škole či ve vyšším věku (informant č. 2). Jak již bylo uvedeno, na vysoké škole jedinci očekávají, že jejich spolužáci jsou již natolik vyzrálí a rozumní, že se s faktem o homosexualitě svého kamaráda lépe vyrovnají a nebude pro ně pobídkou k agresí či jiné formě šikany. Informanti často uvedli, že spolužáci byli velice zvědaví. Například informant č. 1 uvedl: *„Pár věcí jo a mně to hrozně baví se o tom bavit. Protože jako mám i jednu takovou kamarádku z Novýho Města, která chodí na učňák, tam je jakoby intr a ona tam bydlí na intru. A se kterou se bavím jakoby o tom, o všem možným. Ona je taková, jako zajímá se, což mě baví.“*

b) Subkategorie: Práce

Práce je hned po škole další dlouhou etapou v životě člověka. Jedinec v zaměstnání potká velké množství lidí, kteří ho nějakým způsobem ovlivní, ale i on ovlivní je. Důležité je položit si otázku, jak moc nám má práce právo pohlížet do soukromí. Při hledání nového zaměstnance jsou otázky ohledně sexuální orientace tabu. Pokud na ně náhodou zaměstnavatel nalezne odpověď, neměl by to být důvod k rozvázání pracovního poměru. Bohužel i v dnešní postmoderní době se setkáváme s diskriminací na pracovišti, a proto jsem se zeptala informantů, jestli sdělili svoji sexuální orientaci v zaměstnání. Z šesti informantů byli dva studenti (č. 1 a 5), z nichž jeden (č. 5) pravidelně dochází na různé brigády. Informantka č. 5 na otázku, jestli na brigádě vědí, že je lesbička, odpověděla: *„Nevědí. Nevědí, protože tady jako jsem s nikým nenavázala ještě žádnéj takovej ten přátelskej kontakt a tady sou všechno starší. Já bych to klidně řekla jo, ale prostě s nikým sem nenavázala tady zatím prostě to. Ale třeba brigády, co sem měla třeba předtím, tak tam to vo mně vědí. Třeba ten vedoucí a kuchařka, já sem předtím byla v autocampu, normálně na recepci a tam to o mně věděli jak holčiny, tak i prostě vedoucí a akorát sme si z toho dělali vždycky srandu. Takže v pohodě.“* I informant č. 4 uvedl, že to v práci oznámil, protože jeho kolegové byli vlastně jeho přáteli. Velice zajímavé je vyjádření informanta č. 3: *„Jo. A jsou v pohodě. Momentálně pracuju v Kontaktním centru. Před třemi lety jsem měl obavu, jestli náhodou nejsem HIV pozitivní a tak jsem se tam šel nechat otestovat. Pro veřejnost je bezplatné testování na HIV každý čtvrtek mezi šestou a sedmou večer. Ta sestřička, co mě tehdy testovala, byla pak u výběrového řízení a dneska to je moje*

kolegyně.“ Pouze informantka č. 6 uvedla, že v zaměstnání o její sexuální orientaci nevědí a nemá ani v plánu to kolegyni sdělit.

Na otázku, proč to v práci či ve škole oznámili, informanti nejčastěji uvedli, že nemají potřebu nic skrývat a že jejich kolegové jsou v podstatě i jejich přátelé, což je to nejlepší možné řešení. Reakce byly tedy kladné, objevovaly se následující odpovědi: *„Bezva, podpořili mě.“* nebo: *„Jelikož to na mě není vidět, tak občas jsou lidé i překvapení, ale vesměs to přijmou v pohodě.“*

Celkově můžeme říci, že informanti neměli problém svěřit se se svojí sexuální orientací jak ve škole, tak v práci. Nikdo se nesetkal s žádným projevem homofobie, až mi to přijde zarážející, že nikdo nemá negativní zkušenost. Tímto se nevyjadřuji tak, že by to bylo špatné, ba naopak je to velice příjemné zjištění. I informant č. 1, který zatím studuje vysokou školu, uvedl na otázku, jestli plánuje jednou v práci oznámit, že je gay, následující: *„Časem by to přišlo. Určitě, kdyby se mě třeba zeptali. Já zastávám ten názor, že když to tak je.“* Pouze informantka č. 6 svoji homosexualitu neoznámila ve škole, ani v práci, a neví o tom ani její otec. Patrně neměla, nebo nemá, kolem sebe takový kolektiv lidí, kteří by na danou informaci reagovali kladně, a proto je lepší, když si ji nechává pro sebe.

5. Proces coming out

Poslední kategorie byla takto nazvána proto, že pojem coming out je téměř v každé položené otázce. Samozřejmě, že je obsažen i v předešlých kategoriích, ale v této poslední kategorii je spojen především s podporou a pomocí v celém průběhu uvědomění si, že je daný jedinec homosexuál. Jak již bylo několikrát zmíněno, vyrovnat se s faktem, že nejsem jako všichni, ale že se něčím odlišuji, je velice náročné. Proto je důležité mít kolem sebe lidi, nebo alespoň jednoho člověka, na kterého se můžeme obrátit a on nás vyslechne a nabídne pomocnou ruku. Takto to cítila většina dotazovaných homosexuálů. Tuto kategorii jsem rozdělila do dvou subkategorií:

- a) Podpora a pomoc
- b) Rada

Téměř u každého informanta se v procesu coming outu objevila nějaká tzv. krize. Často se jednalo o popírání dané skutečnosti či uzavírání se před světem. Pouze informantka č. 5 uvedla: *„... Já si myslím, že můj coming out prošel, byl úplně v pohodě prostě. Jako já, no já nevím, fakt jako super.“*

a) Subkategorie: Podpora a pomoc

Tato subkategorie je takto nazvána proto, že v rozhovoru byly položeny otázky týkající se toho, kdo informanty nejvíce podpořil a jak jim pomohla rodina. Na otázku: V čem ti rodiče nejvíce pomohli?, byly odpovědi téměř totožné. Informanti brali jako největší pomoc to, že je rodiče nezavrhl, ale přijali je i s jejich sexuální orientací. Informant č. 1 uvedl: „*Já myslím, v takový tý mentální podpoře, takový. A pak taková ta jakoby podpora, že jako nic není ztraceno, že mě mají rádi takovýho jakej jsem.*“ Informant č. 4 uvedl totožnou odpověď, jako informant č. 1. Informant č. 2 uvedl stejné, co předešli informanti, ale pouze o matce. O otci se zmínil vulgárním způsobem, který byl již citován v subkategorii: otec. Informant č. 3 se k této otázce příliš nevyjadřoval, ale uvedl, že se u něj doma často problémy neřešily a mlčelo se. Informantka č. 5 sdělila: „*Asi v tom, že mi nedělali zle, že neodmítali moji přítelkyni, že to prostě brali tak, jak to brali a to určitě protože pro mě to bylo hrozný se jim přiznat. Jako fakt sem se toho hrozně bála a nejvíc sem se teda vopravdu bála toho táty a sem jim vděčná za to, že prostě to přijmuli, tak jak to přijmuli.*“ Informantka č. 6 sdělila, že jí matka pomohla se vším, přijala ji takovou jaká je. Otec o homosexualitě své dcery neví.

Na otázku, zda jim rodiče v něčem ublížili, tři informanti (č. 1, 4 a 5) uvedli, že je na reakci rodičů vůbec nic nezklamalo. Zajímavé pro mě bylo zjištění, že informant č. 1 uvedl, že otec se s daným faktem smířoval půl roku, ale informant to rozhodně nebral jako zklamání. Informanta č. 2 nejvíc zklamalo ponižování od otce, který se s homosexualitou svého syna stále nevyrovnal. Informantka č. 6 řekla: „*... U táty mi vlastně ubližuje to, že mu to nemohu říct.*“ Informant č. 3 se k tomu nevyjádřil.

Nejčastější odpovědí na otázku, kdo je nejvíce podpořil v procesu coming outu, bylo přátelé. Informant č. 1 sdělil: „*To byla ta jedna osoba, se kterou jsem si psal a se kterou se znám. A to je prostě pro mě člověk, který je, ke kterému se klaním jako. I když jsme si spolu psali, tak jakoby mně jako kámoši říkali, proč sem s ním nic neměl a tak. ... S tím sme si právě psali na tý internetový seznamce. Kámoši mi říkali, proč si s ním nic neměl. Já sem říkal, já sem nemohl. To je prostě pro mě člověk, ke kterému prostě vzhlížím, ke komu já vzhlížím, tak s tím nechci nic mít.*“ Informantka č. 6 uvedla kamarádku: „*Podpořila mě kamarádka, která to oznámila doma o něco málo dříve než já a to mi dodalo odvalu.*“ Dva informanti (č. 2 a 5) uvedli rodinné příslušníky. Informant č. 2 uvedl sestru a informantka č. 6 rodiče. Informantka č. 6 sdělila: „*No asi*

rodiče, už jenom tím, jak to přijmuli, mý kamarádky to taky přijmuly prostě bez problémů. Dokonce i spolužáci to někteří ví, ještě ze základky, jako že to, že to vědí a taky úplně v pohodě. Ještě si z toho dělám srandu.“ Pouze informant č. 3 řekl: *„Nikdo. Musel jsem to udělat sám. Nenašel se nikdo, kdo by šel se mnou a uvedl to, že jim všem musím něco říct nebo tak.“*

Kdo jedince nejvíce zklamal v procesu coming outu? Všichni informanti, kromě informanta č. 2, uvedli, že je nikdo nezklamal. Neseťkali se s žádnou negativní reakcí a vše probíhalo téměř podle jejich představ. Zejména informantka č. 5 byla během celého rozhovoru velice pozitivní a vše viděla jen ve „světlých barvách“. Informant č. 2 sdělil: *„Zklamání mě mrzelo od mamky, její prvopočáteční postoj.“* Matka tohoto informanta zároveň zklamala, ale postupem času i podpořila.

Celkově můžeme říci, že rodina a přátelé jsou stěžejními body v celém procesu coming outu. Jsou to lidé, kteří podávají svoji pomocnou ruku. Bohužel v některých případech se rodiče zpočátku nemusí zachovat tak, jak bychom si přáli. Ale čas je přece nejlepší lékař, což se ve dvou případech potvrdilo (informant č. 1 a 2). Informantka č. 5 sdělila svůj zajímavý názor: *„... Ještě sem se neseťkala s nikým, koho by jakoby vyhodili z baráku, jo.“*

b) Subkategorie: Rada

Tato poslední subkategorie se zabývá tím, co by oslovení informanti poradili lidem, kteří si právě procházejí coming outem. V jejich radách a doporučeních se odráží to, co sami prožili a co bylo pro ně v procesu coming outu stěžejní. Většina z oslovených informantů uvedla, že nejdůležitější je čas a lidé kolem. Objevovaly se i odpovědi, že by se nic nemělo potlačovat a jedinec se přetvařovat a především přijmout sám sebe. Je jasné, že průběh smířování se a sdělování své sexuální orientace je pro každého jiný, ale rada od člověka, který s tím má zkušenosti je vždy mnohem cennější, než rada odborníka. Těm samozřejmě může pomoci, ale chybí mu praktická zkušenost. Uvedu zde rady od oslovených informantů:

Informant č. 1: *„Já bych jim řekl, tam chce. U mě to šlo jakoby časem a najít si jakoby správný lidi, kterým člověk bezmezně důvěřuje.“*

Informant č. 2: *„Všechno je jednou poprvé. Osvobodit se přiznáním a přijetím sám sebe, tím čím jsem a né tím čím by chtěli ostatní. Prostě se nedá žít celý život ve lžích*

a něco si namlouvat. A ten, kdo se brání přiznání, se zbytečně uzavírá a brání sám sebe v další seberealizaci.“

Informant č. 3: „Nemá podle mě moc smysl jim říkat, ať u toho dobře přemýšlí, komu to říct a komu ne. Oni nad tím totiž všichni opravdu poctivě a zodpovědně přemýšlí. Ať tomu dají volný průběh. Nemá smysl se ale potlačovat a přetvařovat. Život se má žít. Každý z nás je nějaký a sexuální orientace je jen jedna stránka naší podstaty. Člověk je osobnostně mnohem bohatší i díky jiným svým dobrým a špatným stránkám.“

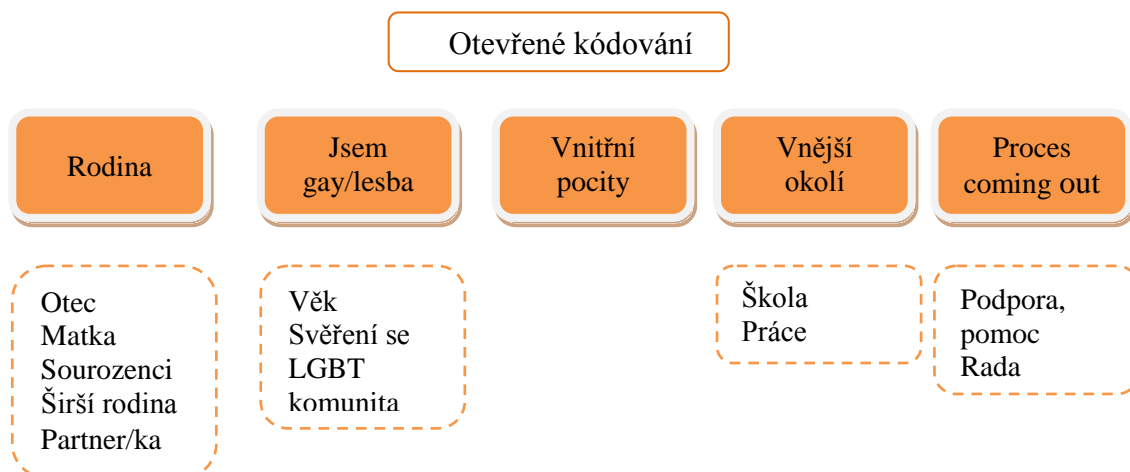
Informant č. 4: „Není kam spěchat, není třeba to hned vykřikovat do světa, pokud to tak cítíš. Pokud cítíš, že to musíš někomu říct, začni u toho, komu nejvíc důvěřuješ. Popřípadě si s ním napřed promluv na téma homosexuality a pokud tě jeho názory uklidní, jdi s barvou ven.“

Informantka č. 5: „Ať se toho neboj. Prostě, ať to zkusej, ať to zkusej. Dycky sou přátelé, který jako tě podržej. Já doufám, že jako.“

Informantka č. 6: „Chce to hroší kůži a já nikam nespěchala. Možná to je špatně, možná dobře, ale každý má jinou cestu. Ti, co si říkají přátelé se ukáží v tom pravém světle. Ostatní lidé, co jsou nepřející, a že jich je a bude hodně, tě rozhodně nic nevnučovají. Pokud to někomu vadí, je to jeho problém, ne váš.“

Grafické shrnutí

Pro zjednodušení jsem níže uvedla grafické znázornění otevřeného kódování. Pokud si celé toto kódování shrneme, tak nám vyplývá, že máme pět hlavních kategorií a několik podkategorií. Pouze třetí kategorie nemá žádné podkategorie, a to z již uvedeného důvodu (pocity se navzájem prolínají a nebylo možno určit konkrétní podkategorie).

4.2 Axiální kódování

Axiální kódování je dalším stupněm rozboru poskytnutých rozhovorů. V otevřeném kódování byly stanoveny základní kategorie a podkategorie, které budou nyní dávány do vzájemných vztahů a tyto vztahy budou dále rozepsány. Cílem tohoto kódování je uspořádat údaje, které jsme získali v otevřeném kódování, novým způsobem, a tím hlouběji zkoumáme danou problematiku. V podstatě dochází k určení toho, jak některé subkategorie ovlivňují jiné kategorie společně s jejími subkategoriemi. Vycházíme tedy z šesti rozhovorů, které nám poskytli oslovení informanti.

Axiální kódování bude zpracováno podle paradigmatického modelu zakotvené teorie. Strauss a Corbinová (1999, str. 72) uvádí tento model následovně: „(A) PŘÍČINNÉ PODMÍNKY → (B) JEV → (C) KONTEXT → (D) INTERVENUJÍCÍ PODMÍNKY → (E) STRATEGIE JEDNÁNÍ A INTERVENCE → (F) NÁSLEDKY.“ Z tohoto modelu chápeme, že příčinné podmínky jsou události, které vedou k tomu, abychom zjistili, jak daný jev vzniká a vytváří se a co ho ve své podstatě ovlivňuje. Jev je ústřední téma, které se dává do vzájemných vztahů a je stěžejním bodem, ke kterému se obrací hlavní pozornost. Kontext můžeme charakterizovat jako určité vlastnosti, které se vztahují k danému jevu a jev rozvíjejí. Intervenující podmínky jsou takové podmínky, které mají zásadní vliv na jednání a intervence vztahující se k danému jevu. Můžeme říci, že reakce na určitý jev a za určitých podmínek je strategie jednání a intervence. Následky jsou výsledkem reakce na určený jev (Strauss, Corbinová, 1999).

Ústřední myšlenkou a tématem celé diplomové práce, a tedy i klíčovým pojmem všech rozhovorů, je pojem COMING OUT. Proto byl zvolen ústředním jevem. Z teoretické části je již patrné, že máme coming out vnitřní a vnější. Tyto dva procesy jsou ve své podstatě jedním procesem, který trvá různě dlouho. Například informant č. 3 uvedl, že si svoji sexuální orientaci uvědomil ve 13 – 14 letech, ale tzv. „s barvou ven“ šel po osmi letech, tedy v 21 letech. K názoru, že vnitřní a vnější coming out je jedním procesem, jsem došla po zpracování všech rozhovorů. Je jasné, že pokud jedinec projde vnitřním coming outem, navazuje poté již coming out vnější, který je pro jedince stejně důležitý a často i mnohem důležitější než coming out vnitřní. Pokud se homosexuálně orientovaný jedinec sám nedokáže se svojí sexuální orientací smířit, nemůže nastat coming out vnější.

Příčina toho, že probíhá proces coming outu je samozřejmě homosexualita. Ta, jak již bylo výše uvedeno, je vrozená a rozhodně se nedá vyléčit. Všichni z oslovených

informantů se za svoji homosexualitu nestydí a berou ji jako úplnou normálnost, bez které si nedovedou svůj život představit.

K tomu, aby mohl proces coming outu proběhnout v pořádku a bez velkých potíží, si jedinec musí jasně uvědomit svoji sexuální orientaci. Proto byla za příčinou podmínku zvolena kategorie JSEM GAY/LESBA. Z rozhovorů vyplynulo, že čím je člověk starší, tak tím je více schopen přijmout jakoukoliv změnu, nebo můžeme říci i „nenormálnost“, která se v jeho životě objeví. Z rozhovorů vyplývá, že puberta je obdobím, kdy jedinec ví, že jeho sexuální orientace není zcela běžná. Puberta je v životě člověka velice náročným obdobím, které se stává o to složitějším, pokud se objeví náročná situace, a to jistě zjištění homosexuality je. Například informant č. 1, který si svoji sexuální orientaci uvědomil mezi sedmnáctým až osmnáctým rokem života, uvedl, že dva roky si vše uvědomoval a urovnával v hlavě, měl pocit nicoty. Po těchto dvou letech, kdy se se svoji orientací smířil, se byl schopen někomu svěřit.

Velký vliv na klidný průběh vnitřního a vnějšího coming outu jsou podle získaných informací i lidé v blízkém okolí. I když informanti věděli, že mají kolem sebe výborné přátele a rodinu, se svěřením otáleli i několik let. Vlastně několik let popírali sami sebe a své já, což pro ně bylo po psychické stránce velice náročné. Jak informanti uvedli, velkou psychickou podporou byl pro ně internet, kde si o homosexualitě našli potřebné informace. Také zde našli stejně orientované jedince, kteří se, po čas, kdy nebyli schopni se svěřit reálné osobě, stali stěžejním bodem, a u některých informantů až středem vesmíru. Možná proto je většina oslovených informantů aktivními členy LGBT komunity.

Každá událost s sebou přináší různé pocity. Některé zůstávají uvnitř nás, některé musejí být ventilovány na povrch. Velice náročný životní proces, kterým je coming out, je celý obklopen velkou snůškou pocitů. Bohužel většina informantů uvedla, že si své pocity po dlouhou dobu ukryvala sama v sobě. Nejčastěji se objevoval strach, a to zejména strach z neznáma. Strach z toho, že je jedinec na vše sám. Strach sám ze sebe, že je jiný možná i divný. Ale zejména strach z okolí, z blízkého okolí. Z poskytnutých rozhovorů vyšlo najevo, že oslovení informanti měli velký strach svěřit se své nejbližší rodině a přátelům, ale již neměli zábrany informovat o své sexuální orientaci ve škole či v zaměstnání. Ze získaných informací jsem vyrozuměla, že byl pro oslovené informanty rozhodující názor a především přijetí lidí, kteří jsou nejbližšími. Je důležité brát na vědomí, že informování o homosexualitě, například svých spolupracovníků

v zaměstnání, se odehrává již ve věku, kdy je jedinec vyzrálý a zcela smířený se svojí homosexualitou a nechce se skrývat a popírat sám sebe. Sebeopírání udávali informanti ve spojení s dobou, kdy nebyli schopni se nikomu svěřit. Jedná se vlastně o popírání sebe sama, své identity a s tím související lhaní blízkým lidem. Poté, co v sobě jedinci našli dostatek odhodlání k tomu, aby sdělili svoji orientaci, docházelo v nich k pocitům úlevy, která s sebou přinášela to, že se jedinec přestal stydět a skrývat. Všichni oslovení informanti nevidí žádný důvod, proč by se měli se svým partnerem či partnerkou stejného pohlaví ve společnosti skrývat. Většina oslovených informantů uvedla, že svoji sexuální orientaci nevykřikují do světa, ale ani se s ní netají. Tedy pokud se někdo zeptá, jedinec odpovídá pravdivě. Informant č. 1 uvedl, že má rád ten pocit, když se může se svým přítelem ruku v ruce procházet městem, že ho v podstatě baví provokovat některé netolerantní jedince.

Celkově můžeme shrnout, že proces coming outu je určován a směřován pocity, které si v sobě daný jedinec nese. Tyto pocity jsou v něm budovány často od narození, a to v souladu se společností, ve které žije. Čím menší zmatek ve vnitřních pocitech, tím dříve se může homosexuálně orientovaný jedinec svěřit svému okolí a tím dát najevo svou pravou tvář.

Velký vliv na průběh zejména vnějšího, ale také vnitřního, coming outu má rodina jako taková. Rodinou mám na mysli především rodiče a sourozence, samozřejmě byly v rozhovoru položeny otázky, které se týkaly i širší rodiny, a to především prarodičů, strýců a tet. Na základě vyhodnocování poskytnutých rozhovorů jsem dospěla k závěru, že informantům záleží především na názoru rodičů a sourozenců. Prarodičům z důvodu věku a tzv. „jiné generace“ nemají informanti potřebu svoji sexuální orientaci oznamovat. Názor strýců a tet pro ně není rozhodně stěžejní. Pokud se z jejich strany nasetkají s kladným přijetím, určitě to nemá vliv na hladké dokončení procesu coming outu.

Pokud rodiče dokážou přijmout své dítě i s homosexuální orientací, celý proces coming outu může být dovršen, a to se šťastným koncem. Je velice zajímavé, že velkou roli zde sehrává otec. I dnes, kdy se stále mluví o genderu a o vyváženosti mužského a ženského pohlaví, je role muže, zejména otce, považována až možná za tu nejdůležitější. Proto měla většina informantů strach z reakce otce. To samozřejmě může být dáno tím, že jedinci podvědomě tušili, že matka je člověk, který je bude mít rád vždy a za jakýchkoliv okolností. Z šesti poskytnutých rozhovorů byl, a nebo stále je,

zásadní problém s otcem. Informant č. 2 uvedl, že se otec po několika letech nebyl stále schopen s jeho homosexualitou smířit. Informantka č. 6 uvedla, že o tom, že je lesba, otec neví a prozatím mu to ani sdělit nechce. Všechny matky oslovených informantů přijaly homosexualitu svých dětí.

Velký vliv na usnadnění procesu coming outu měli také sourozenci, kteří s přijetím homosexuality svých bratrů nebo sester neměli žádný problém. Zde bych chtěla konstatovat, že to je pravděpodobně způsobeno lepší sexuální výchovou ve školách a celkovou osvětou v oblasti sexu, individuality a jedinečnosti každého člověka. I z rozhovorů vycházelo najevo, že i když jsou tito jedinci ve své podstatě jednou z menšin, jsou k ostatním menšinám mnohem více tolerantní.

Jednání, které má zásadní vliv na dokončení procesu coming outu, je jednáním osob, které se nachází v blízkosti homosexuálního jedince. Je to takové jednání, které nabízí podporu a pomoc. To je to, co daní jedinci nejvíce potřebují. Podpora a pomoc ze strany rodiny je to, co je opravdu rozhodující. Jedná se zejména o psychickou podporu a povídání si o pocitech, které jedinec zažíval nebo stále zažívá. Dochází vlastně k ventilaci obrovského množství pocitů, které způsobují neskutečnou úlevu. Pomoc, kterou mohou rodiče svým homosexuálně orientovaným dětem nabídnout, je vlastně to, že vše přijmou tak, jak to je, nežádají například nápravu či snad to, že by se svého dítěte vzdali. Někteří informanti uvedli, že první reakce nebyla ihned kladná, ale že bylo zapotřebí času ke srovnání myšlenek a vypořádání se s daným faktem. Zjednodušeně můžeme říci, že homosexuálové neočekávají nějaké zásadní kroky a postupy od svých blízkých, ale „pouze“ to, že je přijmou a budou s nimi jednat jako s heterosexuálně orientovanými.

Mimo rodinu mají vliv na proces coming outu i přátelé. Přátelé byli nejčastěji uváděnými osobami, které informanty nejvíce podpořili. U dvou oslovených informantů to dokonce byli jedinci s homosexuální orientací. Proč je nejvíce podpořili právě osoby se stejnou orientací? Bylo to z toho důvodu, že měli proces coming outu za sebou nebo byli alespoň vždy o krůček v před, a tak vlastně informanty svým způsobem vedli nebo mu poskytovali rady. Pět ze šesti oslovených informantů se nikdy nesetkali s negativní reakcí na svoji homosexualitu, nemohlo jim to tedy negativně narušit průběh procesu coming outu. Celkově tedy můžeme říci, že jednání rodiny a přátel je to, co je pro daného jedince v procesu coming outu to nejdůležitější.

Vyústěním celého procesu coming outu je KONEC SEBEPOPÍRÁNÍ. Tedy okamžik, kdy se jedinec smíří se svojí sexuální orientací a je ochoten ji ventilovat na veřejnosti. Homosexuální jedinec si uvědomuje, že jeho homosexualita je prostě skutečnost, která se nedá změnit, ale především nevidí důvod, proč by ji měli měnit. A především nevidí důvod, proč by ji měnit měli. Pokud jedinec dospěje do této fáze, tedy konce, má nutkání svou sexuální orientaci velice nápadně demonstrovat na veřejnosti. Není to proto, že by se chtěl nějakým způsobem předvádět, ale chce být jako sexuální většina (chodit ruku v ruce nebo se líbat či objímat). Prostě a jednoduše nechce popírat své já. Na konec sebepopírání mají vliv všechny výše uvedené skutečnosti, a to většinou počínaje a rodinou konče. Celý proces je doprovázen velkým množstvím emocí, které se postupně uklidňují a ustupují, či dokonce mizí.

S koncem sebepopírání souvisí i to, že se jedinci nestydí přiznat svoji homosexualitu v zaměstnání či ve škole. Z rozhovorů vyplynulo, že je přece okolí musí brát takové, jací jsou a pokud ne, tak oni nemají potřebu se nějakým způsobem vnucovat či doprošovat. Samozřejmě si musíme uvědomit, že všichni informanti byli dospělí lidé (nad 18 let), a tedy jejich vnímání skutečnosti již není ovlivněno vrstevníky.

Grafické shrnutí

Pro lepší přehled axiálního kódování jsem ho níže zpracovala graficky. Pokud si axiální kódování shrneme, dojdeme k závěru, že všechny kategorie a subkategorie jsou vzájemně propojeny a navazují na sebe.

4.3 Selektivní kódování

Selektivní kódování je posledním stupněm rozboru poskytnutých rozhovorů. V axiálním kódování jsme popisovali vzájemný vliv vytvořených kategorií a subkategorií na ústřední jev, kterým byl zvolen coming out. Cílem selektivního kódování je vytvořit příběh, či spíše kostru příběhu, kterým získáme ucelený pohled na zkoumaný jev. V selektivním kódování stále vycházíme ze šesti poskytnutých rozhovorů, ale také již ze dvou zpracovaných kódování (otevřeného a axiálního).

Selektivní kódování bude probíhat tak, že bude nejdříve vyložena kostra příběhu, kde bude stanovena centrální kategorie. Dalším bodem je identifikace příběhu, tím získáme obecný popisný přehled příběhu. Nakonec je důležité zpracování celého příběhu, a to tak, aby byl centrální jev dán do vztahu s ostatními kategoriemi. Strauss a Corbinová (1999, str. 92) uvádí analytické uspořádání příběhu následovně: „*A (podmínky) vedou k B (jevu), který vede k C (kontextu), který vede k D (jednání nebo interakcím včetně strategiím), které pak vedou k E (následkům).*“ Pojmy uvedené v závorkách jsou již vysvětleny v úvodu axiálního kódování. Můžeme tedy říci, že selektivní kódování nám podává ucelený obraz zpracovaných výsledků poskytnutých rozhovorů.

Grafické shrnutí

Na základě rozboru všech poskytnutých rozhovorů, ve kterých byly otázky pokládány tak, abychom zjistili vliv rodinného prostředí v průběhu coming outu homosexuálních jedinců, byla vytvořena základní, tedy centrální kategorie. Ta nese název AKCEPTACE RODINOU. Tato centrální kategorie byla zvolena proto, že pro všechny oslovené informanty je velice důležité, aby je rodinní příslušníci přijali takové, jací jsou, tedy homosexuální. Rodinnými příslušníky jsou myšleni rodiče (alespoň jeden z nich) a sourozenci. Akceptace širší rodinou není pro oslovené informanty v procesu coming outu důležitá.

K tomu, aby došlo k akceptaci, se musí homosexuální jedinci svým rodičům svěřit. Tedy sdělit jim svoji sexuální orientaci. Svěření se rodičům bylo pro většinu oslovených informantů mnohem náročnější než samotné vyrovnání se se svojí homosexualitou.

Svěření se probíhá u každého v jinou dobu. Pokud vezmeme na zřetel, že uvědomění si vlastní homosexuality bývá v pubertálním věku, tak svěření se probíhá v období mladší dospělosti, což je asi ve 20 letech. Časový odstup je způsoben pravděpodobně

tím, že se homosexuálně orientovaný jedinec musí sám se sebou vyrovnat a až poté je schopen se svěřit.

Rodiče informantů své homosexuální děti vyslechli a ve většině případů poskytli tolik potřebnou podporu. Podpora v některých případech nebyla poskytnuta ihned, neboť rodiče potřebovali čas na to, aby se s daným faktem vyrovnali. Pouze jeden informant uvedl, že se s jeho homosexualitou otec nesmířil a pravděpodobně nikdy nesmíří. Jedna informantka se otci dosud nesvěřila.

To, že rodiče své děti vyslechnou, a především podpoří, pro ně znamená velký pocit úlevy. Pokud jsou děti svými rodiči přijati takoví, jací jsou, vede ho k tomu, že se začnou realizovat v LGBT komunitě.

Zjednodušeně můžeme příběh identifikovat následovně: puberta → sexuální identita → vnitřní coming out (vyrovnání se) → odvaha ke sdělení → vnější coming out (svěření se) → vyslechnutí → prvotní reakce → podpora → akceptace → pocit úlevy → realizace v LGBT komunitě.

Následující shrnutí samozřejmě nemůžeme paušalizovat na všechny homosexuálně orientované jedince, kteří prošli (nebo procházejí) procesem coming outu. Toto shrnutí vychází z poskytnutých rozhovorů a potvrzení tohoto schématu je možné pouze v případě, kdy by bylo provedeno výzkumné šetření s větším počtem oslovených homosexuálních jedinců.

Výsledek selektivního kódování

Celý proces coming outu začíná ve své podstatě v pubertě. Někteří jedinci uvádějí, že i mnohem dříve či později. Většina oslovených informantů uvedla právě pubertální věk. Puberta, neboli dospívání, je charakteristická velkými změnami, a to jak biologickými

tak i psychickými. Biologickými změnami myslíme především dozrávání tělesných funkcí, které má za následek to, že dochází k patrnému rozdílu mezi chlapci a dívkami. Dochází také ke spuštění pohlavních hormonů (Janošová, 2008). Právě patrné biologické změny a stále viditelnější fyzické rozdíly ústí v to, že se o sebe začínají chlapci a dívky zajímat. Dochází tedy k uvědomování si sexuální identity, která v sobě zahrnuje sexuální identifikaci, sexuální emoce a právě i sexuální orientaci. Od dětství je nám jasně sdělováno, že chlapci si hledají dívky (nebo naopak), ale o sexuální orientaci je již dávno rozhodnuto. Homosexualita se tedy neobjeví náhle, ale náhle se začne projevovat. Informantka č. 5 uvedla, že před uvědoměním si své homosexuality ve dvaceti letech měla pouze heterosexuální vztahy a nikdy by ji nenapadlo, že by došlo ke změně sexuální orientace. V podstatě můžeme říci, že její orientace je bisexuální. Pro informanty, kteří si svoji homosexualitu začali uvědomovat právě v pubertě, bylo velice náročné se s daným faktem smířit, a to i po dobu několika let. Se svojí homosexualitou se tedy nebyli schopni nikomu svěřit, ale hledali si dostupné informace. Pět ze šesti oslovených informantů se bylo schopno svěřit druhé osobě až za několik měsíců či dokonce let, průměrně je to po 3-5 letech.

Informanti uvěděli, že právě v době smířování se s homosexualitou prožívali až stavy nicoty a bezmocnosti. Objevoval se i zmatek. Především ale měli strach. Strach z toho, co na to řeknou jejich nejbližší, tedy rodina – matka, otec, sourozenci. Ale také se jednalo o strach z neznáma, a proto oslovení informanti měli potřebu vyhledávat si informace, a to jak knižně, tak i na internetu. Informant č. 1 uvedl, že mu nejvíce pomohlo chatování s dalšími homosexuály, kteří již prošli jak vnitřní, tak i vnějším coming outem. Tím mu poskytli drahocenné rady, ale především podporu. Doba, kterou informanti potřebovali k tomu, aby se vnitřně vyrovnali a byli ochotni se přijmout takoví, jací jsou, tedy homosexuální, se různila. Průměrně ale trvala několik měsíců až let. Nikdy to nebylo do několika dnů či týdnů. Vnitřní coming out tedy potřebuje svůj čas, který se u každého jedince různí.

Stejně jako vnitřní coming out, tak i coming out vnější potřebuje dostatek času. Doba, kdy byli informanti schopni se svěřit, trvala několik let. Pouze informantka č. 5 uvedla, že to bylo velice brzy (více to specifikováno nebylo). Čas, který informanti potřebovali k vnějšímu coming outu, se pravděpodobně odvíjel od toho, jak dlouho trval coming out vnitřní. Nejdéle trval vnější coming out u informanta č. 3, a to osm let. Informanti uváděli, že zažívali pocity strachu z toho, jak na danou informaci bude

reagovat jejich blízké okolí, zejména rodiče a sourozenci. Všichni informanti uvedli, že hlavním důvodem k tomu, aby se svěřili rodičům, bylo to, že nechtěli lhát jim, ale ani sami sobě. Uváděli, že měli pocit popírání sebe sama, své identity. Nejčastěji svou homosexualitu oznámili ústní formou, pouze informant č. 1 napsal dopis.

Všichni oslovení informanti uvedli, že byli vyslechnuti, že dostali možnost vyjádřit se. Jako prvotní reakce u rodičů byl šok, který informanti uvedli jako očekávatelnou reakci. V literatuře bylo často uváděno, že rodiče o homosexualitě svého dítěte věděli již před jeho přiznáním. Z oslovených informantů toto tvrzení potvrdil pouze informant č. 1, který uvedl, že jeho matka mu sdělila, že to již dávno věděla. Většina informantů uvedla, že po prvotním šoku se s tím rodiče dokázali smířit a přijmout daný fakt kladně. Informant č. 1 sdělil, že otec potřeboval na smíření s jeho homosexualitou přibližně půl roku. Otec informanta č. 2 se s tím nikdy nesmířil.

Poté, co se oslovení jedinci svěřili rodičům a sourozencům, očekávali podporu a pochopení. Podpory se jim téměř ve všech případech dostalo. Podpora byla poskytnuta zejména od sourozenců a od matky. Jako podporu informanti nejčastěji uváděli to, že rodiče jejich homosexualitu přijali a neodsuzovali je.

K tomu, aby byl dokončen celý proces coming outu, bylo pro informanty důležité, aby se s tím rodina smířila a brala jejich homosexualitu jako fakt, který nelze změnit. Tedy akceptace rodiny a rodinného prostředí je to, co je pro coming out jedince důležité. Akceptací je chápáno, že rodina se s homosexualitou svého dítěte smíří. Avšak nemusí to sdělovat dalším osobám. V tomto případě se jedná o částečnou akceptaci. Pokud se s tím dokáže rodina smířit a nepozastavovat se nad tím, homosexuální jedinec nemá problém svoji homosexualitu uvést na veřejnost. Neboť akceptace rodiny se oslovení homosexuální jedinci nejvíce obávali. Obávali se toho, že k akceptaci nikdy nedojde, nebo až po velice dlouhé době. Především uváděli strach z toho, že je nebude akceptovat otec, což se ve čtyřech případech ze šesti nepotvrdilo. Úleva je pocit, který většina oslovených informantů uváděla poté, co se rodině svěřili. Ale především poté, co je rodiče přijali takové, jací jsou. Již se nemuseli přetvářet a lhát nejbližším lidem, ale tani sami sobě.

U oslovených informantů proběhl celý proces coming outu úspěšně a se všemi problémy, které k němu náleží. Pravděpodobně proto jsou všichni nějakým způsobem zapojeni do dění v LGBT komunitě. Někteří jsou dokonce velice aktivní a pořádají

spoustu zajímavých akcí a mnoha dalších akcí se účastní. Chtějí ukázat celé společnosti, že jsou jejími řádnými členy a že se ve své podstatě ničím neliší. Zde je možné se zamyslet nad tím, jestli právě akce pořádané homosexuály nezpůsobují to, že spíše ukazují svoji odlišnost, která může způsobovat intoleranci, nesnášenlivost, a u některých jedinců až agresi. Toto tvrzení mi bylo vyvráceno. Pořádanými akcemi chtějí homosexuálové poukázat na to, že se nestydí být homosexuály a někteří jsou na to velmi hrdí. Zejména u informantky č. 5 jsem při rozhovoru měla pocit, že po uvědomění si své homosexuality se cítí výjimečně a velice spokojeně.

Celý příběh oslovených informantů je následující. V pubertě si jedinec začíná uvědomovat svoji odlišnou, tedy homosexuální, orientaci. Poté následuje vnitřní coming out, kdy se s daným faktem začíná sám smířovat a vyrovnávat. Zde dochází k tomu, že se svěří osobě, která je pro něj velice blízká a u které hledá porozumění. V okamžiku, kdy dojde ke smíření se svojí homosexualitou, které je spojeno s velkým množstvím pocitů, a to jak pozitivních, tak i negativních, začíná jedinec hledat odvahu k tomu, aby se svěřil nejbližší rodině. Tato fáze trvá od několika měsíců po několik let. Když se rodině svěří, očekává podporu a porozumění. Nejdůležitější bylo pro oslovené informanty to, aby byli rodinou přijati (akceptováni). Pokud tohoto dosáhli (všichni oslovení informanti jsou plně akceptováni alespoň jedním rodičem), dochází k pocitu úlevy a je tím dokončen i vnější coming out. Poté jsou schopni zapojit se do dění v LGBT komunitě.

Pokud celé selektivní kódování shrneme, získáme odpověď na to, jakou funkci má rodina při procesu coming outu homosexuálně orientovaných jedinců. Hlavní funkcí je tedy to, že rodina homosexuálně orientovaného člena vyslechne a akceptuje ho. Tímto mu poskytuje podporu.

Závěr

V teoretické části práce jsme se snažili přiblížit několik pojmů, a to pojmů rodina, homosexualita a především coming out. Důležité bylo zejména spojení pojmu rodina a coming out, kde bylo zásadní uvést to, že i rodinní příslušníci procházejí coming outem poté, co jim dítě oznámí svoji sexuální orientaci. Ve výzkumné části práce jsme získali odpověď na stanovené výzkumné otázky, které sloužily k tomu, abychom splnili cíl práce.

Hlavním cílem práce bylo zjistit, jakou funkci má rodina v procesu coming outu homosexuálně orientovaného člena rodiny a zda svým členům poskytuje dostatečnou podporu. Byly stanoveny i dva dílčí cíle: 1. Zjistit, jak na homosexuální orientaci jedince reagovalo blízké okolí. 2. Zjistit, jakým způsobem homosexuální jedinci sdělují svoji sexuální orientaci svému okolí. K tomu, abychom byli schopni na tyto cíle odpovědět, jsme si museli stanovit výzkumné otázky.

Hlavní výzkumná otázka byla stanovena takto: Jakou funkci má rodina v procesu coming outu homosexuálně orientovaného jedince? Rodina má v procesu coming outu jednu zásadní funkci, a to funkci podpůrnou. Podporou byla určena akceptace, tedy rodina jedince v procesu coming outu nejvíce podpoří tím, že ho přijme (akceptuje) i s homosexuální orientací.

K hlavní výzkumné otázce bylo stanoveno i **pět dílčích výzkumných otázek**:

1. Komu se gayové/lesby svěřují jako prvním?

Homosexuálové se nejčastěji se svojí homosexuální orientací svěřují kamarádům.

2. Vyrovnává se s danou situací dříve otec, matka nebo sourozenci?

Nejdříve se s daným faktem smíří sourozenci, a pravděpodobně proto, že se jedná o generaci, která již na homosexualitě nespatřuje nic nepřirozeného. Po sourozencích následuje matka. Otcové potřebují více času a podle provedeného výzkumu se s tím někteří nesmíří vůbec.

3. Podporují rodiče a další rodinní příslušníci homosexuálně orientované jedince při procesu coming outu?

Podpora následuje poté, co se rodiče s daným faktem smíří a jedná se především o emoční podporu a pochopení.

4. Přijímají rodiče homosexuálně orientovaných dětí jejich partnery?

Z provedeného výzkumu vyplývá, že rodiče homosexuálně orientovaných dětí nemají problém přijmout i jejich partnera, ale pouze v případě, že přijmou sexuální orientaci svého dítěte.

5. Svěří se homosexuálové se svojí orientací ve škole či v práci?

Ve škole se svěří až ve vyšším věku, tedy na vysoké škole. V práci se se svojí sexuální orientací netají. Z toho plyne, že proces coming outu proběhl úspěšně.

Při shrnutí výsledků můžeme tedy říci, že rodina má v procesu funkci podpůrnou. Důležitá je především akceptace, tedy přijmout jedince i s jeho sexuální orientací a brát ho jako řádného člena rodiny. Homosexuálně orientovaní jedinci potřebují také vyslyšení. S homosexuální orientací se rodina vypořádá kladně, bez agresivního chování. Ale i rodinní příslušníci si musí projít procesem coming outu, potřebují tedy určitý čas, aby byli schopni nabídnout tolik potřebnou podporu. **Z této práce tedy vyplývá následující hypotéza: Pro zdárné dokončení procesu coming outu je důležitá akceptace rodičů.** Tedy přijetí homosexuality svého dítěte. Tuto hypotézu je třeba potvrdit na větším počtu účastníků výzkumu.

Názor širší rodiny (tedy pokud o homosexualitě svého člena ví) není pro homosexuálně orientované jedince vůbec rozhodující a nezáleží jim na něm. Sdělení sexuální orientace probíhá nejčastěji ústním sdělením.

Tato práce přináší poznatky o homosexualitě jako celku a o všem, co s sebou uvědomění si homosexuální orientace nese. Přináší pohled na velice náročný proces coming outu a také na to, jak se s tím jedinec a rodina vyrovnává. Tímto patří velké poděkování všem zúčastněným informantům, kteří byli ochotni si nechat nahlédnout do svého soukromí.

Seznam použitých zdrojů

BISHOP, Clifford. *Lidský duch a sexualita*. Překlad Pavel Vereš. Vyd. 1. Praha: Knižní klub, 1997. 184 s. Magie, tradice, současnost. ISBN 80-7176-540-6.

BRZEK, Antonín a PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, Jaroslava. *Třetí pohlaví?*. Vyd. 1. Praha: Scientia medica, 1992. 124 s. ISBN 80-85526-03-4.

CAPPONI, Věra, HAJNOVÁ, Růžena a NOVÁK, Tomáš. *Sexuologický slovník*. 1. vyd. Praha: Grada, 1994. 149 s. Sám sobě--. ISBN 80-7169-115-1.

DENZLER, Georg. *Zakázaná slast: dva tisíce let křesťanské sexuální morálky*. Překlad Jana Nováčková a Jan Žák. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. 248 s. ISBN 80-85959-48-8.

ESLAVA GALÁN, Juan. *Láska a sex ve starém Řecku*. Překlad Jan Schejbal. Vyd. 1. V Praze: Ikar, 2003. 230 s. ISBN 80-249-0244-3.

FIFKOVÁ, Hana. *O sexu s Hankou*. Vyd. 1. Praha: Grada, 1998. 120 s. Psychologie pro každého. ISBN 80-7169-673-0.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.

HIML, Pavel, ed., SEIDL, Jan, ed. a SCHINDLER, Franz, ed. *"Miluji tvory svého pohlaví": homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2013. 649 s. Každodenní život; sv. 56. ISBN 978-80-257-0876-7.

<http://www.kdejsitato.cz/rodina/rodina-zaklad-statu.html>

JANIŠ, Kamil. *Toulky historií erotiky a sexu*. Vyd. 2., rozš. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2007. 327 s. ISBN 978-80-86845-83-8.

JANOŠOVÁ, Pavlína. *Dívčí a chlapecká identita: vývoj a úskalí*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008. 285 s. Psyché. ISBN 978-80-247-2284-9.

JANOŠOVÁ, Pavlína. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2000. 218 s. ISBN 80-7184-954-5.

KRAUS, Blahoslav et al. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. 199 s. ISBN 80-7315-004-2.

- KRAUS, Blahoslav. *Sociální aspekty výchovy*. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus, 1999. 165 s. ISBN 80-7041-135-X.
- KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. 215 s. ISBN 978-80-7367-383-3.
- LAŠEK, Jan a LOUDOVÁ, Irena. *Rodina jako základ vývoje morálky a občanských postojů dětí*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. 116 s. ISBN 978-80-7435-335-2.
- MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. 144 s. Studijní texty. ISBN 80-85850-24-9.
- MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. 251 s. Základy sociologie; sv. 8. ISBN 80-85850-75-3.
- NEDBÁLKOVÁ, Kateřina. *Spoutaná Rozkoš: sociální (re)produkce genderu a sexuality v ženské věznici*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2006. 198 s. Gender sondy; sv. 4. ISBN 80-86429-65-2.
- PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, Jaroslava a RABOCH, Jan. *O sexualitě a partnerských vztazích*. 1. vyd. Praha: Galén, ©2005. 196 s. Makropulos. ISBN 80-7262-323-0.
- PROCHÁZKA, Ivo. *Coming out: průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*. Brno: STUD Brno, 2002. 36 s. ISBN 80-238-8850-1.
- ROTTER, Hans. *Sexualita a křesťanská morálka*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2003. 127 s. Cesty; sv. 9. ISBN 80-7021-669-7.
- SEIDL, Jan et al. *Teplá Praha: průvodce po queer historii hlavního města 1380-2000*. Brno: Černé pole, 2014. 295 s. ISBN 978-80-260-6547-0.
- SMITKOVÁ, Hana a KURUC, Andrej. *Odporúčania a podnety pre psychologov a psychologičky, ktorý pracujú s lesbickými/gejskými/bisexuálními/transrodovými (LGBT) klientmi a klientkami*. Vyd. 1. Bratislava: Iniciativa Inakosť, 2012. 90 s. ISBN 978-80-970856-0-5.
- SMUTKOVÁ, Lucie. *Sociální práce s rodinou*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. 107 s. Texty k sociální práci. Vybrané kapitoly z teorií a metod sociální práce; sv. 2. ISBN 978-80-7041-069-1.

- SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. 176 s. Studium. ISBN 80-7178-559-8.
- STEWART, Chuck. *Gay And Lesbian Issues: A Reference Handbok*. Vyd. 1. Santa Barbara: ABC-CLIO, Inc., 2003. 190 s. ISBN 1-85109-373-7.
- STRAUSS, Anselm L. a CORBIN, Juliet. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Vyd. 1. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. 196 s. SCAN; 2. ISBN 80-85834-60-X.
- ŠILEROVÁ, Lenka. *Sexuální výchova: jak a proč mluvit s dětmi o sexualitě*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2003. 103 s. Pro rodiče. ISBN 80-247-0291-6.
- TUČEK, Milan a FRIEDLANDEROVÁ, Hana. *Češi na prahu nového tisíciletí*. Vyd. 1. Praha: Median, 2000. 223 s. Studie; sv. 25. ISBN 80-85850-88-5.
- UZEL, Radim a MITLÖHNER, Miroslav. *Vybrané otázky lidské sexuality: texty k sociální práci*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. 93 s. Texty k sociální práci. Právo v sociální práci; sv. 4. ISBN 978-80-7041-609-9.
- VESELÁ, Renata a kol. *Rodina a rodinné právo: historie, současnost a perspektivy*. 2. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. 283 s. ISBN 80-86432-93-9.
- VELČOVSKÁ, Ivana. Aktuální problémy gayů a leseb a nabídka sociální práce. In *III. studentská konference na téma (Ne)bezpečná komunita, aneb, Sex, drogy a rock'n'roll: Hradec Králové, 14.12 2012: sborník*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2012. 264 s. ISBN 978-80-7435-236-2.
- VYBÍRAL, Jan, ed. *Pastorální a etické výzvy v oblasti manželství, rodiny a sexuality*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. 155 s. Quaestiones quodlibetales; no. 7. ISBN 978-80-7325-176-5.
- WEISS, Petr a ZVĚŘINA, Jaroslav. *Sexuální chování v ČR - situace a trendy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. 159 s. ISBN 80-7178-558-X.

Seznam příloh

Příloha A: *Otázky v rozhovoru*

Příloha B: *Přepsaný rozhovor 1*

Příloha C: *Přepsaný rozhovor 2*

Příloha D: *Desatero MŠMT k sexuální výchově*

Příloha E: *Postoje pedagogů k homosexualitě*

Příloha A – Otázky v rozhovoru

1. V kolika letech sis uvědomil/a, že tě přitahují osoby stejného pohlaví?
2. Po jak dlouhé době, co jsi věděl, že jsi gay/lesba, ses někomu svěřil/a?
3. Kdo to byl a jak na danou informaci reagoval?
4. Proč sis vybral zrovna tuto osobu?
5. Oznámil jsi svoji sexuální orientaci nejdříve rodičům nebo sourozencům a proč?
6. Jak na danou informaci reagovali rodiče? Jak otec, jak matka, jak sourozenci?
7. Jakým způsobem jsi to rodičům, sourozencům oznámil?
8. Co tě přimělo k tomu říci o své homosexualitě rodičům a sourozencům? Byli mezi posledními?
9. Kdo se dříve vyrovnal s daným faktem? Otec nebo matka?
10. Po jak dlouhé době rodiče přijali tvoji homosexualitu?
11. V čem ti rodiče nejvíce pomohli? A v čem naopak cítíš, že ti ublížili?
12. Ví o tvé sexuální orientaci prarodiče? Pokud ano, kdo jim to řekl?
13. Ví o tvé orientaci další rodinní příslušníci? Tety, strýcové apod. Pokud ano, jak na to reagují?
14. Kdo tě v procesu coming outu nejvíce podpořil?
15. Je někdo, kdo tě naopak velice zklamal?
16. Představil jsi svého přítele/přítelkyni rodičům, případně další členům rodiny? Jak na to reagovali?
17. Pokud partnera či partnerku nepřijali, existuje nějaká možnost zlepšení vztahů?
18. Vědí/věděli o tvé sexuální orientaci ve škole?
19. Vědí o tvé sexuální orientaci v práci?
20. Proč jsi to ve škole či v práci neoznámil/ oznámil?
21. Jaké byly jejich reakce?
22. Měl jsi myšlenky na sebevraždu? Mluvil jsi o tom s někým?
23. Plánuješ založit svoji rodinu?
24. Zapojuješ se do LGBT komunity?
25. Co bys poradil lidem, kteří prochází coming outem?

Příloha B – Přepsaný rozhovor 1 (informant č. 1)

J: Začneme teda první otázkou.

I: Hmm.

J: V kolika letech sis teda uvědomil, že seš gay?

I: Uvědomil sem si to někdy asi, když mi bylo kolem sedmnácti osmnácti let.

J: A co bylo takovým prvním impulzem, že sis to začal uvědomovat?

I: Já myslím. Ono to bylo takový dlouhý období uvědomování se. Bylo to asi tak dva roky, že sem byl zavřenej u sebe v pokoji a nikam sem, nějak moc nevycházel. Prostě to bylo do školy ze školy domů, na kroužky, z kroužků domů. Takže to bylo takový jako období nicoty a pak jakoby sem si začal psát s pár jakoby gayema a už to pak jakoby přicházelo na svět, že je to tak, jak to je.

J: A když sis to teda uvědomil, tak po jak dlouhý době ses někomu svěřil s tím?

I: To bylo po těch, už v tý době jako v těch, po dvou letech to bylo jako rodině. A v těch dvou letech to bylo těm lidem, se kterýma sem si psal.

J: Takže první komu si to vlastně řekl, byla rodina?

I: Tak to byli nejdřív kamarádi.

J: Kamarádi?

I: Kamarádi.

J: Tvoji nejlepší kamarádi, třeba ze školy?

I: Já chodím do jednoho nízkoprahového zařízení u nás ve městě a tam mám jednoho člověka, se kterým jako, on je to sociální pracovník, kterýho mám jako vybranýho na svůj jako individuální plán, který tam máme a tomu sem se jako prvnímu člověku svěřil.

J: Takže tuhle osobu sis vybral proto, že s ní máš takový nejbližší vztah?

I: V té době to byl nejbližší vztah vlastně. Protože věděl o mě hodně věcí a věděl sem, že od něho se to nikam dál nedostane.

J: A jak na to reagoval? Byl v šoku?

I: Jako byl trochu v šoku, pak jako jsme se o tom bavili a jako docela se o tom, když jako se o tom bavíme, tak se o tom hodně bavíme a hodně i otevřeně. Je jako k těmto věcem hodně otevřený.

J: Takže to byl chlap. A vadilo by ti třeba, kdyby to byla žena?

I: Nevadilo.

J: Nevadilo, bylo by ti to jedno?

I: Hmm.

J: Máš sourozence?

I: Hmm.

J: Oznamil si to nejdřív rodičům nebo sourozencům?

I: Rodičům. Protože já mám ségru a ségra už v té době nebyla takovej ten člověk, který by byl s náma hodně často doma a tak nejdříve to bylo rodičům. I když jsem u ségry věděl, že tam to bude v pohodě, protože ona na vysoký škole tak tam má spolužáky dva gaye, když byla. Tak tam sem věděl, že to bude v pohodě ale i tak, i když jsem věděl, že to bude v pohodě, tak jsem šel nejdřív za rodičema.

J: A jak na to reagovali rodiče?

I: Rodiče, rodiče byli. Já sem to rodičům napsal jako prvně dopis, protože sem nebyl sem takovej člověk, kterej by jim řekl pravdu do očí. Ale raději, když si potřebuju vyříkat svoje emoce nebo prostě, tak to raději napíšu. Mamka říkala, mamka na mě, když už si to přečetli a byli s tím srozuměni, tak mamka říkala, že to o tobě dávno věděla.

J: Věděla to?

I: A tak jako mamka na mě: „Já sem se tě ptala, jestli se mnou něco není“. Dřív se mě jako ptala, jestli se mnou něco není. A já sem říkal ne, všechno je v pořádku. A pak na to proč ses mě nesvěřil už v té době.

J: A tatka?

I: Tatkově to chvíli trvalo.

J: Tatkově to trvalo. A sestra?

I: Ségra úplně v pohodě.

J: Takže si to teda rodičům napsal. Dal si jim dopis a počkal si, když si to četli nebo si odešel pryč?

I: Já sem odešel asi na celý, to bylo na začátku odpoledne a byl nádherný den, já sem na celý odpoledne šel ven. Měl sem jít ještě v ten den na klavír, ten mně zrušili. Takže já sem vlastně celý odpoledne sem byl venku, do té doby než mně začala být opravdu kosa.

J: A bál ses třeba jít domů?

I: Trochu sem se bál. A pak když sem přišel, tak sem už jako při prvním příchodu jakoby do chodby, do takový chodby, co tam máme, tak už sem v ten okamžik věděl, že si už to přečetli. Taková ta jiná atmosféra doma.

J: Dalo se to vycítit?

I: Jo.

J: A co tě přimělo k tomu, že si to rodičům a sestře řekl? Bylo to, že už si to v sobě nemohl držet?

I: Takový to lhaní sám sobě a takový to lhaní okolí. Takovýto, že si člověk musí stát za tím, za čím je vlastně.

J: Takže nebyli mezi posledníma, kterým si to oznámil?

I: Nebyli, protože ono ještě část jako naší širšího rodinného kruhu to ještě neví.

J: Takže dříve se s tím srovnala mamka?

I: No ta byla hnedka. Ta byla v pohodě. A táta ten byl takovej.

J: A taťka, jak dlouho mu to trvalo?

I: Já bych řekl, že tak půl roku rok, si myslím.

J: Pozoroval si, že se k tobě chová jinak?

I: Ne, ale bylo to na něm tak jakoby trochu jako že poznat, že furt mu to v hlavě šrotuje. On měl ještě problémy v práci a tohle ještě k tomu do toho.

J: Že se tak všechno sešlo?

I: No, že se to tak všechno sešlo.

J: Po tom půl roce až roce, tak byl nějaký zvrat v jeho chování?

I: Ne, ale byl takovej odpočatější, byl uvolněnější. Že už se nebál, že už byl takovej jako v pohodě.

J: V čem ti rodiče, podle tebe, nejvíce pomohli?

I: Já myslím, v takový tý mentální podpoře, takový. Že když jako sem se naučil jakoby být sám o sobě jakoby dospělej už v době, kdy jsem dostal cukrovku, což bylo někdy ve třinácti letech, takže už jenom ta zodpovědnost ve třinácti letech už byla rapidně větší než u normálních třináctiletých jakoby lidí. A pak taková ta jakoby podpora, že jako nic není ztraceno. Že mě mají rádi takovýho jakej jsem.

J: A to ti řekli, že tě mají rádi takovýho, jaký jsi?

I: No, jo.

J: Je něco, co tě zklamalo u rodičů? Ve smyslu, že si čekal, že ti víc vyhoví.

I: Já myslím, že ne.

J: Takže nic negativního?

I: Ne.

J: Babička s dědou o tom vědí?

I: Ne, ani jedni.

J: Chceš jim to říct?

I: Časem třeba ano, ale uvidím. To je prostě, na tom to je, ono se to nedá říct, že teď jim to řeknu. To musíte být v takovém pocitu, že jako teďka je ten moment, kdy to člověku docvakne, že je takovej ten moment na to, že si řekne, oni to třeba vezmou. Že ani sám nevím, jak do toho.

J: Je tedy ještě někdo z rodiny, kdo o tom neví? Teta, strejda?

I: Teta, strejda tam se to plánuje.

J: Jako plánuješ to říct?

I: Plánuju to říct. Plánuju to jako i s přítelem, protože jako my si z toho děláme hroznou legraci, jak to nevěděj.

J: Jakým způsobem to plánuješ říct?

I: No protože můj táta bude mít oslavu narozenin a my už spolu budeme skoro rok, tak sem si říkal, kdyby všichni přijeli a já ho tam měl. Tak jako je to vlastně nejjednodušší způsob, jak jim to říct, protože ono je to vlastně ukázka toho, že vlastně když já sem s přítelem, tak je to prostě normální. A jenom tím, že jako je to normální, tak tím jim vyřem zrak, protože jim ukážem úplně tu největší normálnost, která vlastně existuje.

J: Takže nemáš problémy se s přítelem pohybovat na veřejnosti?

I: Ne. Vůbec. Protože ona ta společnost je taková, že hrajeme takovou s vládou zákopovou válku, že. Uzurpují si práva na nás, dali nám to registrovaný partnerství a tím nám jakoby řekli: klid'te se nám z cesty jako. A my sme si řekli, že se nebudeme klidit z cesty, že tady žijem.

J: Nebudete se schovávat?

I: Ne, nebudeme, protože pak to může dopadnout jak černoši a běloši.

J: Řekni mi jednu osobu, která tě úplně nejvíc podpořila, když si procházel coming outem?

I: To byla ta jedna osoba, se kterou jsem si psal a se kterou se znám. A to je prostě pro mě člověk, který je, ke kterému se klaním jako. I když jsme si spolu psali, tak jakoby mně jako kámoši říkali, proč sem s ním nic neměl a tak.

J: Takže taky gay?

I: Taky. S tím sme si právě psali na tý internetový seznamce. Kámoši mi říkali, proč si s ním nic neměl. Já sem říkal, já sem nemohl. To je prostě pro mě člověk, ke kterému prostě vzhlížím, ke komu já vzhlížím, tak s tím nechci nic mít.

J: A je někdo, kdo tě naopak zklamal, někdo blízký?

I: Já myslím, že ani nic takovýho neproběhlo.

J: Ani že se ti někdo třeba vyhýbal?

I: Ne to ne. To neproběhlo, nic takovýho. Všechno v pořádku.

J: A třeba na ulici se s něčím negativním nesetkal? Že si šel třeba s přítelem po ulici a někdo na vás něco pokřikoval?

I: Ani ne. Ne to neproběhlo.

J: Vůbec? Nemáš takovouhle zkušenost?

I: Ne, vůbec nemám. Možná, že se na nás lidi dívali, že jako na malým městě jako tohle. Ale ne jako, my si právě tohle užívám. Takovej ten pocit, že spolu jdeme ruku v ruce, to je to pro mě prostě ukázka toho, že jsme jakoby spolu a že nikdo nám do toho nemá co kecat jako.

J: Takže si představil svého přítele rodičům?

I: Už jo.

J: A po jak dlouhý době? Ty si říkal, že jste spolu rok.

I: Už jsme spolu skoro rok a to bylo po pár měsících, to bylo. Protože jsme byli spolu, tak jsme chtěli být jakoby někde soukromě a prostě jako když, tak jeden domov byl potřeba, no. Proběhlo to u mě úplně v pohodě, úplně ideál.

J: Takže vaši ho přijali, tak jako kdyby sis našel holku?

I: No, asi tak no. A pak když sem jim pak jednou říkal, že on za mnou přijede, tak mamka na mě: proč nám to říkáš, vždyť už je tady skoro jako doma. Tak to sem jako koukal, takovej ten mamky přístup, že zpočátku byla taková že ochraňovala si to svůj území, jako ten svůj jakoby domeček a teďka jako úplně.

J: Takže dalším členům rodiny to plánuješ říci na té oslavě?

I: No na tý oslavě.

J: A tam bude i nějaká babička s dědou?

I: Možná jo, nevím. To se uvidí.

J: Takže to necháš vyplýnout. A chceš to oznámit: tohle je můj přítel?

I: Ne, já to nechám plavat. Já to nechám, aby to jenom prostě pochopili. Že protože mě se zdá, že když to někomu takhle řeknu: Ahoj, já jsem gay. Tak že si všichni sednou na zadek. Budou sedět a budou vypadat jak opaření čajem. A pak si jak budu říkat, a pak by nejradší utekli a jako odjeli úplně. Tak si říkám, proč jim to dělat, když to jde jednoduše, aby si na to prostě zvykli.

J: Takže to necháš, aby to pochopili?

I: Jo.

J: A pak se tě můžou zeptat, kdyby jim bylo něco nejasné?

I: Jo.

J: Ví to o tobě ve škole?

I: Tady na veřejce ano.

J: A na střední?

I: Ne. Na gymplu to bylo pro mě hodně těžký. Tam sem to, to už když mně bylo nějakých těch osmnácti, když sem si to jakoby uvědomoval, to byl prvák druhák, třeba. Tak Když jsem si to uvědomil, tak sem to nechal tak jakoby plavat. Staral sem se sám o sebe. Nikdo mě nezajímal. Ale akorát, když sem si to uvědomil, tak prostě bylo vidět, jak ta naše škola na to není připravena. Takže u nás na gymplu to bylo takovej zajetej starodávnej režim ještě z dob osmdesátých dejme tomu let. Bylo to takový, že když uměl chemii jeden můj spolužák, tak všichni ho odhlasovali za to, jak umí výborně chemii a prostě. Všichni museli jít jakoby jako ovečky v davu, že jo. Jedinej, kdo to o mě věděl, tak bylo, že sem psal domácí úkol na angličtinu, tak jsem to řekl angličtinářce, která je teďka ředitelkou. Ta se mě jako zeptala, jestli je to vážně. Tak sem jí řekl, že jo. Tak mě dala takovou nesmírnou podporu. Jako říkala, že mě podporuje, že jako ví, že to máme těžký jako. A že byla ráda, že sem se jí svěřil. A to byla fakt jedinej člověk z celého gymnázia, kdo to ví.

J: Udělal by si třeba nějakou osvětu na gymplu?

I: Rád bych udělal.

J: Myslím tím něco v tom smyslu, co nabízejí nízkoprahová zařízení.

I: To by bylo. Já myslím, že by to dobrý jako. Hlavně jim to jakoby ukázat, že jako to je tak, že ty lidi, který tady žijou, že tady žijeme, protože já mám pocit, že jich tam bude určitě mnoho. Že jich tam bude mnohem víc, že nejsem jedinej, protože když si vezmu, že z malých měst jako to je. Svět je malej.

J: Tady na veřejce si to teda řekl?

I: Tady jsem to prostě tak nějak řekl. A oni se mě tak jakoby různě zeptali.

J: Byli třeba zvědaví na nějaké věci?

I: Pár věci jo a mě to hrozně baví se o tom bavit. Protože jako mám i jednu takovou kamarádku z Novýho Města, která chodí na učňák, tam je jakoby intr a ona tam bydlí na intru. A se kterou se bavím jakoby o tom, o všem možným. Ona je taková, jako zajímá se, což mě baví.

J: Jakou práci si představuješ, že jednou budeš dělat?

I: Tak jelikož studuju management cestovního ruchu, tak bych nějak chtěl pracovat někde jako třeba v cestovní kanceláři, někde třeba na ambasádě. Pak, rád se učím hodně němčinu a docela sem často jezdil do Goethova institutu na kurzy, takový jako když by to nevyšlo úplně ten management, tak bych se rád uchýlil jako v tom Goethovým institutu jako učitel tý němčiny. Protože je to soukromá škola, ve který platí za to peníze, že jako, takže člověku, kterému by se nechtělo učit, tak tam v uvozovkách nehrozí.

J: A plánuješ, že jednou v práci oznámíš svoji orientaci?

I: Časem by to přišlo. Určitě, kdyby se mě třeba zeptali. Já zastávám ten názor, že když to tak je.

J: Takže ty seš takovej otevřenej?

I: Já sem otevřenej, mně to nevadí.

J: A nebojíš se, když ses nesetkal s žádnou negativní situací, že to jednou přijde a že na to nebudeš připravenej?

I: Tak já myslím, že na to nikdy není člověk připravenej, protože ta každá negativní nemůže být stejná. Každý člověk je jinej, každý má jinou mentalitu. Takže na každý ten se nemůže člověk vůbec připravit.

J: Ještě sem se zapoměla zeptat. Ty ses představoval rodičům přítele?

I: Jo, představoval, ano.

J: A tam to proběhlo všechno v pořádku?

I: Jo. Tam to bylo úplně v pohodě.

J: Tak z trošku jiného soudku. Měl si někdy myšlenky na sebevraždu?

I: Neměl.

J: Ani sis nějakým způsobem neubližoval?

I: Ne, vůbec. To je tím, jak jsem si prošel hodně jakoby v nemocnicích, tak pro mě je život drahej.

J: Plánuješ si založit s přítelem rodinu?

I: Jo jako, rádi bychom, protože sme se jako o tom i bavili vlastně a když by na to přišel vhodná chvíle, byla by finanční základna, tak jako rádi.

J: A jak si to představujete? Tady nám společnost nedovoluje, aby byla možnost adopce homosexuály.

I: No nedovoluje.

J: Ale jedinec si může adoptovat.

I: Jedinec si může ano. Jedinec si může, právě že si jedinec může a když si potom registruje, tak tím pádem, mám jako pocit, že to dítě mu furt jakoby je u něho, že jo, protože si ho adoptuje v době, kdy ještě není registrovaný partner, tak mu pak furt zůstává. Takže, taky by to šlo si myslím. Tak ono to záleží na možnostech prostě a na tom, jak bychom se o tom pobavili.

J: Takže přítel je starší než ty?

I: Starší o trochu no.

J: Plánujete nějaký společný bydlení nebo až dostuduješ?

I: Plánujeme už teďka, protože on si chce teďka dělat přijímačky jako sem na management na kombinovaný a do Jihlavy na management na kombinovaný studium. To bychom jakoby chtěli, takže ten Hradec by pro nás byl jakoby pro obě ty možnosti jakoby nejlepší.

J: Zapojuješ se do nějakých hnutí, LGBT komunity?

I: Zapojil jsem se do projektu S barvou ven, jak je ta poradna. Tam se to pro nás jako nový mentory teprve tak jakoby rozjíždí, takže uvidíme. Ale tohle časem, jako kdyby bylo víc času, kdybych si to nějak dobře rozvrhnul ten svůj volnej čas a tak, tak bych se rád zapojil do nějakých komunit.

J: Co by si říkal na to, kdyby se udělal nějaký preventivní program na školách, kterej by byl zaměřenej na homosexualitu a ty by si v něm vystupoval jako gay a ostatní by se tě mohli vyptávat. Vadilo by ti to nebo by si byl naopak rád, že můžeš předat informace?

I: Já bych byl rád, protože se mi zdá, že ta osvěta je tady malá.

J: Takže by ti to nedělalo problém?

I: Nedělalo, vůbec. Právě, že se mi zdá, že my gayové jsme takoví jako, není nás moc, kteří bychom takhle vystoupili. Kteří by jakoby řekli jo a teďka bych o tom mohl mluvit jakoby.

J: Ještě mi řekni, co by si poradil lidem, kteří teď procházejí coming outem a jsou úplně zoufalí, nechtějí si přiznat svou orientaci?

I: Já bych jim řekl, tam chce. U mě to šlo jakoby časem a najít si jakoby správný lidi, kterým člověk bezmezně důvěřuje. I když jako bezmezně důvěřovat by se taky nemělo, ale tak jakoby z hodně velký části mu člověk důvěřuje a jim jakoby se svěřit, s nima jakoby o tom komunikovat a s nima si jakoby povídat.

J: Takže čas a dobří lidi kolem?

I: Jo čas a dobří lidi.

J: A pomohli ti víc lidí na internetu?

I: Tak tam to bylo takový jako o tom, jak sem si s nima psal, tak díky nim sem si to jako samovolně uvědomoval, že jako na gymplu a tak jsem nebyl moc oblíbený a tady jakoby ani se člověk sem se na tý seznamce o to ani nemusel snažit a komunikoval sem jakoby bezproblémově. A že jako i to navozování kontaktů pro mě jsem věděl, že jako navozování kontaktů není žádný problém, že. Když sem byl na gymplu, tak pro mě jakoby navázání kontaktů a tak byl většinou problém, jakoby s mými vrstevníky. Já sem takovej íčlověk, kterej se skamarádí s lidma, kterejm je kolem pětadvacet třicet a víc. Prostě se staršími lidmi, nemám problém.

J: A s tím přítelem ses seznámil taky přes seznamku?

I: Taky přes seznamku.

J: Je to jednodušší?

I: Je mnohem.

J: Je ještě něco, co by si chtěl říct, dodat?

I: Asi ani ne.

J: Takže já bych ti chtěla moc poděkovat.

Příloha C – Přepsaný rozhovor 2 (informant č. 5)

J: V kolika letech sis uvědomila, že tě přitahují osoby stejného pohlaví?

I: No, to bylo až na vysoký, asi zhruba v druháku. Takže dvacet, jednadvacet. Asi tak no.

J: A předtím si měla nějaký kluky?

I: Ano, měla.

J: A nikdy by tě nenapadlo, že bys mohla být lesba?

I: Tak jako v rámci nějaký tý sexuální jako, experimentu možná, ale ne jako že bych jako byla lesbička nebo tak.

J: A co si myslíš, že tě k tomu nějak dovedlo? Že sis to najednou uvědomila?

I: Protože sem poznala pár jakoby lesbických holek, tak si myslím, že to mě možná jako našuklo. Jo, v té době sem poznala svoji kamarádku nejmenovanou a prostě tak nějak to, nějak to vzniklo, no. Nějak to bylo, líbilo se mi to a už to bylo.

J: Po jak dlouhý době, co si to věděla, si to někomu řekla?

I: Moje nejlepší kamarádka, ta to věděla jako první a no asi první člověk to byla ona, no. Protože sem jí tak nějak věřila a potřebovala sem to někomu říct, že jako mě ta holčina, kterou jsem poznala, tak že mě jakoby přitahuje nebo jestli, že sem asi divná nebo to. A ona mě tak jako podpořila, že prostě to no.

J: Takže reagovala kladně?

I: No, určitě.

J: Nějak se nepohoršovala?

I: Ne, vůbec, vůbec. Už jenom, protože to byla naše společná kamarádka, jo, takže, takže vlastně jí nevaďej lesbičky nebo homosexuálové no.

J: Takže tu kamarádku sis vybrala, protože to byl nejbližší člověk, koho si měla a věděla si, že tě nezklame?

I: Jo, jo. Určitě.

J: Máš nějaký sourozence?

I: Mám. Mám dvě ségry.

J: Tak svěřila ses prvně ségrám nebo prvně rodičům?

I: No, ségrám. Určitě. Já mám ségru, ty je teďka čtyřia, dvaadvacet, tak ty sem se se svěřila jako první, protože ta druhá ségra, ty je deset, takže tam jako to s tím svěřováním, to jako moc nešlo. Ale ségra a ta to přijala úplně kladně a sem za to ráda, že prostě to.

J: A rodiče?

I: Rodiče ti se to dozvěděli až s mojí vlastně teďka partnerkou, takže ty to věděli jako dejme tomu mezi posledníma no. Takže tak. A přijali to jako úplně jako v pohodě.

J: A přišla si za nima a řekla si: hele já sem lesba?

I: Ne, ta přítelkyně Lucka byla párkrát u nás a tak jako rodičům asi začalo bejt trošku asi divný nebo to a mamka se mě pak na rovinu zeptala, tak to bylo takový hodně emotivní, tak sem se jí jako přiznala a vona prostě, jako přijmula to no. Ale myslím si, že ona, táta to podle mě přijmul jako že, on je od malička, nebo vodjakživa, flegmouš: jo dobrý no. Ale mamka ta si mě, ta si mě představovala někde trošku jinde, no.

J: Jako těšila se na svatbu třeba?

I: No, asi asi. Ale tak mají furt dvě holky, že jo, ještě náhradní, takže jako v pohodě. Ale jako v pohodě, no.

J: Takže tat'ka žádnej problém?

I: Nene. No to já sem se právě nejvíc sem bála právě táty, ale vůbec sem se bát nemusela, protože ten to přijmul úplně bezvadně. Vona navíc jakoby moje přítelkyně dělá jakoby do stavebnictví nebo prostě to, takže si měli s mým tat'kou vo čem povídat. Takže to třeba i tak, že se mu třeba ta přítelkyně i jako zalíbila v tom, že si měli, vo čem povídat, no. Že to nebyla žádná fíflena nebo nějakej babochlap nebo jak to říct.

J: Takže si nechala rodiče, aby to svým způsobem pochopili sami?

I: Jo, ano. Ano.

J: Ty si říkala, že rodiče byli mezi posledníma, kteří se to dozvěděli?

I: No, jako jo. Jako jo. Ještě to teda neví děda. Teda děda to neví a tam mám strach, aby to s ním nekleplo trošku. Ale, ale moji přítelkyni zná. Jako ví, že to je kamarádka, ale jako navštěvujeme ho jako vobě dvě, ale buďto to neříkáme nahlas a nebo si fakt jako myslí, že sme kamarádky.

J: A jak dlouho to věděla sestra než se to dozvěděli rodiče?

I: No ségra to věděla taky, vlastně první byla ta moje kamarádka, no a pak sem to prostě řekla ségře. Jako ségra vlastně prakticky byl druhý člověk jako takovej můj nejbližší, kterej to jako se dozvěděl. Takže tak.

J: Takže by si řekla, že tat'ka se s tím vyrovnal dřív, že to přijal hned? Mamka potřebovala chvíličku?

I: No ona se s tím jako smiřuje i teďka jako špatně, protože, nebo špatně, furt jako. Já sem teďka vlastně rozejítá s přítelkyní s tou, s kterou sem to jako přiznala a mamka teďka jako mě říká: no, tak si najdeš jinýho chlapa, no. A já říkám: no mamko, nevím, jestli to bude chlap. Tak teda ženskou no, ale třeba i chlapa, uvidíš, no. Prostě necháme tomu volnej průběh. Já říkám no, tak jo, tak jako.

J: A myslíš, že by si teď dokázala si najít chlapa?

I: Jé, to je taková otázka. Já, já nevím. Já na tuhle otázku asi nedokážu odpovědět.

J: Takže nejseš takovej ten typ lesby, která by úplně odmítala chlapi?

I: Ne, to rozhodně ne. To já vocením krásnýho chlapa, jo. To jako to já to dokážu, ale jak sem teďka čerstvě po tom rozchodu, tak prostě ještě sem. Já bych teďka prostě chtěla být sama a neuvažuju o tom, že bych si našla jak holku nebo chlapa, no. Prostě nad tím teďka neuvažuju.

J: Chceš si teď užívat volnýho života?

I: No, teďka takovej oddech. Uf.

J: A v čem ti rodiče nejvíc pomohli?

I: Asi v tom, že mi nedělali zle, že neodmítali moji přítelkyni, že to prostě brali tak, jak to brali a to určitě protože pro mě to bylo hrozný se jim přiznat. Jako fakt sem se toho hrozně bála a nejvíc sem se teda vopravdu bála toho táty a sem jim vděčná za to, že prostě to přijmuli tak jak to přijmuli.

J: A je něco, co tě zklamalo? Že by si to od nich nečekala?

I: Asi ne jako. Já si myslím, že můj coming out prošel, byl úplně v pohodě prostě. Jako já, no já nevím, fakt jako supr.

J: Takže ty si říkala, že o tom neví děda?

I: No ano.

J: A ještě máš nějaký jiný prarodiče?

I: Ne, nemám.

J: Takže máš jenom dědu?

I: Hm.

J: A ten to buď tuší nebo to takhle necháte.

I: Ano. Buďto to tuší a nemluví se o tom a nebo prostě si fakt myslí, že mám prostě jenom kamarádky.

J: A nějaký narážky nemá? Třeba kdy budeš mít děti?

I: Ne. Vůbec takový narážky nejsou a jsem za to teda ráda.

J: A další rodinní příslušníci tety, bratřenci, sestřenice to ví?

I: Tak sestřenice, no, tak jako když k nám přišla teta prostě nebo strejda, sestřenky prostě na návštěvu, tak se prostě přítelkyně představila: to je Lucka vod Káti. A voni se neptali, no tak když se člověk neptá, tak co přece nebudu hnedka prostě jim to troubit jako. Já sem prostě z malýho města, tam jako, Jéžíš to by za chvilku věděl, já nevím, kdo všechno.

J: A myslíš, že to třeba tuší?

I: Jo, já si myslím, že jo.

J: A taky nebaví se o tom. Prostě to tak je a hotovo.

I: Jo, ano.

J: Tak a kdo tě teda nejvíc podpořil v tom procesu coming outu?

I: No asi rodiče, už jenom tím, jak to přijmuli, mý kamarádky, který to taky přijmuly prostě bez problémů. Dokonce i spolužáci to někteří ví, ještě ze základky, jako že to, že to vědí a taky úplně v pohodě. Ještě si z toho děláme srandu.

J: A je někdo, kdo tě zklamal?

I: Musím teda zařukat, ale nikdo. Nikdo, nikdo. Prostě s takovouhle reakcí sem se opravdu nesetkala.

J: Takže přítelkyni si tedy rodičům představila.

I: Ano.

J: A normálně ji berou, teda brali jako řádného člena? Neřešili, že to není chlap?

I: Ne, ne. Všechno v pohodě.

J: Ty ses představovala rodičům přítelkyně?

I: Jenom tady tu jednu.

J: Já myslím, jestli ty si byla představena?

I: Jo, ano. Já jsem s tou přítelkyní žila dva a půl roku u nich doma.

J: A tam taky všechno v pořádku?

I: Jo, ty mě měli moc rádi, no.

J: A tady na vejšce věděli o tom, že si lesbička?

I: Jak kdo. Jak kdo. Tak jako, máte třídu a teď prostě s nějakýma holkama se bavíte, s nějakýma se prostě nebavíte a pozdravíte se, protože víte, že ste z ročníku. Takže většinou s těma holkama, co sem se fakt jako bavila, tak ty to věděly. Neměla sem potřebu to říkat jako těm ostatním.

J: Tak na vejšce je to zase o něčem jiným, než kdyby si byla na střední.

I: Ano, přesně tak.

J: Takže někdo ze spolužáků ze střední, ze základky, to ví?

I: No, no, no. Určitě.

J: A taky všechno v pohodě? Nikdo žádné blbé narážky?

I: Ne, nikdo se mě ani neštítí takže v pohodě.

J: A vyptávali se tě na něco?

I: Jo, tak určitě. Nejvíc jsou zvědaví spolužáci, tak jako jak to probíhá u lesbiček jako v sexu. Jako co si budeme povídat. A pak taková nejtypičtější otázka, která s kterou prostě to je na hlavu, jako kdo u nás dělá chlapa a kdo ženskou, jo. To dycky úplně rostu, když se mě někdo zeptá, protože si myslím, že to je prostě vyvážený.

J: Neměla si někdy pocit ve vztahu, že je někdo dominantnější? Nebo vždycky je někdo dominantnější.

I: Ano, právě. U nás to byla ta přítelkyně, ale zase jak v čem. Jak v čem. Jakoby v tom chodu domácnosti to sem byla dominantnější já, ale samozřejmě z toho hlediska jakoby pracovní, kdy ona vlastně vydělávala víc než já, protože sem byla student nebo sem student, tak jakoby i dejme tomu i ze sexuálního hlediska, jo, když už se budeme bavit takhle otevřeně. Ale doma sem byla svým pánem já.

J: Jako každá správná ženská.

I: Ano, přesně tak.

J: A třeba na brigádě to o tobě vědí?

I: Nevědí. Nevědí, protože tady jako jsem s nikým nenavázala ještě žádný takovej ten přátelský kontakt a tady sou všechno starší. Já bych to klidně řekla jo, ale prostě s nikým sem nenavázala tady zatím prostě to. Ale třeba brigády, co sem měla třeba předtím, tak tam to vo mě vědí. Třeba ten vedoucí a kuchařka, já sem předtím byla v autocampu, normálně na recepci a tam to o mě věděli jak holčiny, tak i prostě vedoucí a akorát sme si z toho dělali vždycky srandu. Takže v pohodě.

J: Takže s nějakou negativní zkušeností ses nesetkala?

I: No ne. Ne vopravdu ne. A sem za to vopravdu moc ráda.

J: Nějaký sebevražedný myšlenky si neměla?

I: Nejsm ten typ člověka. MM ne, ne.

J: A nějaký stavy úzkosti, strachu nebo něco podobného, když sis to uvědomila?

I: Ne, tak já sem to poprvý fakt jako brala jako experiment dejme tomu. Ale potom, když se mi to prostě začalo líbit a poznávala jsem i jiný holky, tak prostě sem to tak jako nějak brala jako. Žádný strach sem z toho jako neměla. Možná jenom z těch, z tý reakce těch rodičů, ale jako sem říkala, tak jako co, každej sme nějakej a takže tak.

J: A plánuješ si založit rodinu, registrace a děti?

I: Tak tady nad tím sem taky jako přiznám sem jako vůbec neuvažovala nebo bavily sme se o tom s přítelkyní. Bavily sme se, ale já sem takovej ten typ ženy, dejme tomu, která prostě plánuje rodinu až třeba ve třiceti jo, že mně je teďka čtyřadvacet a já si nedokážu představit, že bych byla máma, já prostě mám z toho docela i hrůzu jako ještě zatím. Nikde mě nic nehrká, necinká, prostě jak se říká ty biologický hodiny a nenene, takže já sem jako tady nad tím bavily sme se o tom, ale jako ještě ne. Ale jako plánuju,

určitě. To bych, asi jedno by mě stačilo. A ještě s tou registrací, tak já si myslím, že když se dva lidi mají rádi, že nepotřebujou mít papír, takže určitě by to pro mě nebyla žádná nutnost prostě jako tak.

J: A představovala by sis, že budete mít s partnerkou každá svoje dítě?

I: Určitě bych to tak chtěla. Ano. Určitě bych chtěla, aby každá sme měly jakoby, jako, bude to znít hnusně, ale aby sme měly každá svoje.

J: Zeptám se, asi moc osobně. Jak byste to udělaly?

I: Tak jako člověk má takhle pár kamarádů, že jo. Takže, takže třeba bych zkusila nějak rozhodit síť, jestli by někdo nechtěl podpořit. Už jsem dokonce měla jednoho, jako že by to. Ale tam to bylo, že byl tmavovlasej, tmavovokej a to já moc nechci. Takže jako bylo a potom na internetu se dají sehnat jakoby na různých portálech taky, že nabízejí jakoby to sperma, ale toho já bych se třeba bála. No, jako nějak se to dycky udělá.

J: Tak holky to mají jednodušší, že?

I: Ano, přesně tak.

J: Zapojuješ se do nějaké lesbické komunity?

I: No, ano. Já sem jedna z vedení, z vedoucích tady v hradecký skupině. Jmenujeme se Teplej Hradec Králové. A pořádáme různé dýchánky, výlety a prostě tak, promítání. Promítáme filmy s LGBT tematikou a většinou se to odehrává tady v kině Centrál.

J: A to se scházíte jen lesbicky orientovaný holky?

I: Ano, máme tam i bisexuálky.

J: A přemýšlely jste, že byste udělaly nějakou osvětu ve školách?

I: Jako kdyby nás někdo oslovil, tak myslím, že v tom nebude problém, ale jelikož nás jako nikdo neoslovil, tak tak jsme zatím jako.

J: A myslíš, že je o vás nějaký povědomí? Dáváte o sobě vědět, aby se mohly další holky zapojit?

I: Tak třeba hodně nás podporuje právě ten kino Centrál, kdy ono tam. My sme třeba měly už dvakrát queer kvíz, měly jsme právě to promítání, tak to dycky centrál vyvěsí na svých stránkách, takže jakoby nějaký to podvědomí nebo, měly bysme být v podvědomí, no. Jako to no, měly bysme bejt. A ještě o nás vyšel článek na Qeer

mágu, což je lesbickéj portál. Takže jako i ty lesbičky, co prostě čtou třeba jen ty portály tak už i o nás vědí. Takže se hodně lidí přidávalo do naší skupiny.

J: Je vás tam hodně?

I: No, na Hradec bych řekla, že by mohlo tady bejt víc. Vím tady vo pár ještě holek, co prostě jako se zdráhaj jo, protože to je taky takový jako. Třeba ta naše skupina, tam máme osobu a ta osoba ještě, pod tou osobou je ještě skupina a ta skupina je utajená, protože sou tam i holky, který neprošly ještě tím coming outem, takže bylo by divný nebo prostě se bojejt toho, že kdyby se, kdyby lidi viděli, že se přidaly právě do týhle skupiny, tak by je prostě hnedka zaškatulkovali, no.

J: A kluky tam máte?

I: Máme, ale kluci se nás nějak bojejt, no. Takže, takže moc nechoděj no, ale myslím si. Já doufám, že se to zlepší a že začnou.

J: A ještě něčeho se účastníš, třeba Prague Pride nebo něco takovýho?

I: Určitě. Prague Pride se každěj rok se účastním nebo vod těch jednadvaceti. To je supr akce, všem doporučuju. Potom jezdím ještě na, jmenuje se to Dámská jízda, je to pro lesbičky, bisexuálky a tak a to pořádají Rozdílný rytmy, což je jakoby skupina dívek, který pořádají různý výlety a nebo právě takhle ty víkendový pobyty. Takže loni sme byly na Sykovci a letos se chystáme tady v Hradci na Svatou Kateřinu. To je u Dvora Králové. To jsme právě zajišťovaly jsme to my. Takže v tom má trošku prsty i Teplej Hradec.

J: Takže reklama taková?

I: No, ano. Ano. Jinak ještě jezdíme na Mezipatra do Brna, protože tam máme spoustu přátel, takže jezdíme ne do Prahy, ale do Brna na Mezipatra. A ještě, teď nevím, jestli ještě něco. I Jeden svět ještě taky navštěvujeme, tady právě v Centrálu a tam sme právě podnikly ten queer kvíz v rámci toho Jednoho světa.

J: Co by si poradila lidem, kteří teď prochází coming outem? Co by si poradila těm holkám, co máte a který si ještě neprošly? Nějakou radu.

I: Radu. Ať se toho nebojejt. Prostě, ať to zkusej, ať to zkusej. Dycky sou přátelé, který jako tě podržejt. Já doufám, že jako. Ještě sem se neseťkala s nikým, koho by jakoby vyhodili z baráku, jo. Ale kdyby náhodou prostě tak jako není problém kontaktovat

někoho prostě z Teplýho Hradce a prostě si myslím, že bysme to nějak prostě, mu pomohly, jo. Asi tak.

J: Takže tobě je dvacet čtyři a vlastně sis to uvědomila v jednadvaceti, což je relativně krátká doba, že?

I: Ano, je to krátká doba, no.

J: Takže si to teď užíváš, že máš vše za sebou, ten coming out?

I: Jo to jako jo. Spíš jako teďka jsem špatná z toho, že sem rozejítá po dva a půl letech. Takže z toho sem teďka taková jako špatná, ale život de dál.

J: Ještě mi řekni, jak se holky lesby seznamují?

I: Tak jsou různé portály, na facebooku, to je třeba přes Teplej Hradec, tam máme taky seznamku. Pak je to Lesby sobě další portál na facebooku. Pak to jsou, jmenuje se to přímo Lesbičky, tak tam a nebo je potom ještě stránka Igirls, je teda i Iboys. Igirls je pro holky a tam se ještě holky seznamují. Nebo ještě na různých akcích jako je Freedom, to bejvá Praha, Brno, teďka myslím, že v Plzni je nově. Pak na těch různých akcích, jak sem říkala, těch víkendových akce, Prague Pride, Mezipatra a samozřejmě přes kamarádky, že jo.

J: Je něco, co by si chtěla dodat. Něco, co tě napadá k této tématice?

I: Asi ne. Šiř hlavně Teplej Hradec, aby nás tam bylo co nejvíc. Ať o nás ví, co nejvíc lidí. Třeba já vůbec nevím, jak prostě proniknout na půdu univerzity, protože si myslím, že tam bude jakoby nově příchozích hodně holek a nevím, koho bych jako mohla oslovit.

J: A co třeba poradenské centrum Augustýn?

I: Ještě sem to, jako ještě nezkoušela sem to, protože já doufám, že právě lidi sledují ten Centrál, že že jako si to prostě mezi sebou řeknou nebo to. Ale jako chtěla bych proniknout na půdu i univerzity tady Hradce.

J: Tak všechno?

I: Všechno.

J: Tak super, moc díky.

Příloha D – Desatero MŠMT k sexuální výchově

1. Nic neměníme. Sexuální výchova se bude na školách vyučovat dále, jako doposud.
2. Sexuální výchova se vyučuje a bude vyučovat v celé škále předmětů (Člověk a jeho svět, Výchova ke zdraví, Rodinná výchova, Občanská výchova, Přírodopis, Biologie).
3. Rodina je prvním místem, kde se žák dozvídá o sexu. Vztah matky a otce, hierarchie, rodinné vztahy, to vše také patří k sexuální výchově.
4. Učitel je po rodině další osobou, která má žáka o vztazích a sexualitě poučit. Sex je důležitou součástí života každého z nás.
5. Distančujeme se od „sexuálního businessu“. Naším cílem je pomáhat školám, žákům a studentům, ne soukromým firmám.
6. Chceme bránit zneužívání žáků a studentů soukromými firmami, které se všemi prostředky snaží získat přístup do škol.
7. Peníze, které chtějí soukromé firmy získat ze školství skrze výuku sexuální výchovy, mají lepší využití (platy učitelů, zlepšení podmínek výuky...).
8. Jsme otevřeni různým názorům na výuku sexuální výchovy. Zrušili jsme doporučení MŠMT pro příručku Sexuální výchova - vybraná témata. Necháváme však na školách, jestli ji použijí, či ne.
9. Učitelé jsou ti, kdo rozhodnou, ne soukromé firmy. Jestli je příručka tak skvělá, jak o ní její autoři hovoří, pak ji jistě školy k výuce použijí.
10. Ministerstvo školství v tomto ohledu nenavazuje na aktivity ministra Lišky a nepodléhá lobbingu.

Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/desatero-msmt-k-sexualni-vychove>.

Příloha E – Postoje pedagogů k homosexualitě

To je v učitelské profesi o to obtížnější, že liberální postoje nejsou univerzální a musí být kombinovány s podporou tradičních konzervativních hodnot.

Právě postoje k homosexualitě představují důležitý test mezilidské tolerance a schopnosti přijetí menšinového, ale společensky přijatelného způsobu cítění a chování.

Součástí prvního cyklu postgraduálního vzdělávacího kursu sexuální výchovy **Kandela** bylo vyplnění šestnácti položek postojů k homosexualitě. Dotázaní měli možnost odpovědět na jednotlivé otázky na pětiškálové stupnici od názorů zcela souhlasím až ke zcela nesouhlasím. Odpovědělo celkem 343 respondentů. Bližší demografické údaje nebyly zjišťovány. Nicméně v souboru převažovaly ženy a vedle sexuálních pedagogů byli občas zastoupeni jiné profese - studenti, psychologové, zdravotníci.

Většina respondentů /n-204/ hodnotila homosexualitu jako zcela normální jev a dalších 78 dotázaných se k tomuto názoru přiklánělo. Lze tedy říci, že za normální považuje homosexualitu 82% sexuálních pedagogů. Pouhých 14 frekventantů kursu jich zásadně odmítlo homosexualitu jako normální jev akceptovat. V souladu s tím jen 10% dotázaných jednoznačně hodnotilo homosexualitu jako chorobný stav. To je poměrně pozitivní signál, když si uvědomíme, že dlouhá léta byla homosexualita hodnocena a pojednávána pouze jako zdravotní porucha. Pět procent dotázaných pak homosexualitu odmítlo jako negativní morální jev a dalších osm procent se k tomuto hodnocení přiklonilo. Tento postoj tedy zastávala jen nevýznamná menšina. Tři čtvrtiny sexuálních pedagogů odmítlo negativní morální hodnocení menšinové sexuální orientace. Nejjednoznačnější byla podpora názoru, že homosexualita je zákonitým jevem každé společnosti, s čímž více nebo méně nesouhlasilo jen šest procent respondentů /n-22/.

Tři čtvrtiny dotázaných /n-256/ vyjádřilo podporu současné právní úpravě, kdy zákon stanovuje stejnou věkovou hranici pro tolerovaný souhlasný pohlavní styk pro homosexuály i pro heterosexuály. To dosud není samozřejmostí v sousedním Rakousku a v roce 1994 byl tento požadavek odmítnut i v anglickém parlamentu. V Německu platí tato právní úprava od roku 1995.

Přes odmítavý proklamativní postoj ke zdravotnickému posuzování homosexuality se téměř třetina respondentů /n-110/ vyjádřila kladně k názoru, že homosexuál potřebuje vždy (!) psychiatrickou nebo psychologickou péči.

Nabízí se vysvětlení. Homosexualita je formálně akceptována jako společenský jev, ale osobní zkušenosti jsou dosud zkreslené setkáváním se spíše s patologickými projevy nebo se jedná o profesionální deformaci lidí, kteří pracují s adolescenty v jejich obtížném období puberty. Coming out včetně sociální diskriminace a izolace je hodnocen jako další komplikace složité etapy vývoje, který nemůže zůstat bez následků na duševní zdraví. Přesto většina respondentů se k názoru, že homosexuálové jsou v naší společnosti diskriminováni jen přikláněla a pětina /n-68/ jich s tímto tvrzením nesouhlasila.

Podobně v rozporu s proklamovaným odmítáním morálního hodnocení homosexuality je požadavek necelé čtvrtiny pedagogů /n-81/, aby homosexuálům nebyla umožněna práce s dětmi. Přitom jen třetina z nich /n-124/ toto diskriminující stanovisko jednoznačně odmítla. Zajímavý je poněkud tolerantnější postoj ke stejné otázce, je-li položena obecně, tedy zda by neměla pro homosexuály existovat omezení ve výběru povolání. Pouze dvě třetiny z těch, kteří nesouhlasili s tím, aby homosexuál směl pracovat s dětmi, své tvrzení potvrdily i v tomto bodu. Svou roli zřejmě hrála i formulace otázek, protože tento rozpor vznikl v případě dvou kladných odpovědí.

Více než čtyři pětiny dotázaných /n-298/ na obecné úrovni souhlasily s tolerantním názorem, aby se v běžném životě nedělaly rozdíly mezi heterosexuály a homosexuály.

Poměrně časté rozpaky vyvolalo další konkrétní tvrzení, že homosexualita ohrožuje instituci rodiny, na které podobně jako na dotaz o potřebě psychologické péče pro homosexuály, byla relativně častá odpověď "nevím". Možná to odráží i obavu z důsledku jednání dosud nemalé skupiny ženatých a vdaných homosexuálních mužů a žen, kteří samozřejmě představují riziko pro stabilitu jejich rodiny. Více nerozhodných odpovědí již vyvolaly pouze dotazy na osobní akceptování homosexuálních lidí, konkrétně zda se cítí dobře v jejich společnosti a zda se jim vyhýbají.

Další rozpor byl mezi obecným tvrzením, že homosexuálové by měli mít více možností ke vzájemnému seznámení, a konkrétnějším stanoviskem, že homosexuál by měl mít právo navrhnout komukoli schůzku. Zatímco s obecným tvrzením souhlasilo

více než tři čtvrtiny lidí /n-266/, konkrétní stanovisko odmítlo více než čtvrtina dotázaných /n-96/.

Jedna pětina respondentů /n-71/ uvedla, že se cítí dobře ve společnosti homosexuálních lidí, polovina /n-173/ jich neuměla odpovědět ani kladně ani záporně. Na otázku, zda se vyhýbají homosexuálům, tedy přiznání se k aktivně homofobním postojům, odpověděla kladně téměř pětina dotázaných /n-67/. Ti, kteří měli kladné osobní zkušenosti a postoje k homosexuálům a cítili se dobře v jejich přítomnosti, pak častěji udrželi své obecně formální tolerantní postoje i v konkrétních situacích, jako tolerance při výběru povolání, možnostech seznamování a odmítání povšechné psychologické péče pro homosexuály.

Zajímavým zjištěním je skutečnost, že ti kteří se necítí dobře ve společnosti homosexuálům, případně se jim i vyhýbají, se významně častěji domnívali, že lidé s dobrým vztahem k homosexuálům mají sami homosexuální sklony. Tento názor byl totiž většinou ostatních téměř jednoznačně odmítán. Zřejmě to potvrzuje tradovaný názor, že v pozadí řady homofobních postojů může být i nejistota s vlastní sexuální orientací a nevědomá potřeba udržení integrity vlastní osobnosti.

Postoje sexuálních pedagogů k homosexualitě lze na obecné rovině hodnotit jako převážně tolerantní a liberální, ve shodě se zjištěním obecných názorů v naší populaci. V konkrétnějších situacích se projevuje chybění osobních zkušeností, hlubší porozumění problémům, často převládají iracionální, případně potlačené homofobní postoje, které mohou být důsledkem tradovaných předsudků. Uvědomění si těchto skutečností může zvýšit kontrolu iracionálního rozhodování a chování u těch pedagogů, kteří jinak prezentují liberální životní postoje. Pochopitelně i mezi pedagogy se setkáváme s vysloveně homofobními jedinci, kteří jsou ale nevýznamnou menšinou. Tito lidé by se měli zamyslet nad svými postoji k dalším citlivým otázkám sexuální výchovy, jako jsou antikoncepce, potraty, sexuální deviace a zda je nerovnováha v liberálních a restriktivních postojích nadměrně neomezuje v jejich profesi. Někteří by měli zvážit, jestli jejich homofobie nevyplývá z vlastních projevů osobnostní nejistoty, kterou by mohlo odstranit hlubší sebepoznání.

Poslední poselství pak směřuje dovnitř naší gay a lesbické komunity. Život v uzavřených ghettech, v zajetí strachu z prozrazení je sice možná jednodušší a méně riskantní, ale nepomůže tomu, aby se většinová proklamovaná tolerance k

homosexualitě v naší populaci stala součástí běžného života a vedla ke skutečné integraci homosexuálních párů i jednotlivců do společnosti.

Tento článek byl přednesen v rámci konference o Sexuální výchově v Pardubicích 1996. MUDr. Ivo Procházka (SPSRV, 1996). Dostupné z: <http://www.004.cz/postoje-pedagogu-k-homosexualite>.